

მუხლი 879. ცნება

საბანკო გარანტიის ძალით ბანკი, სხვა საკრედიტო დაწესებულება ან სადაზღვევო ორგანიზაცია (გარანტი) სხვა პირის (პრინციპალის) თხოვნით კისრულობს წერილობით ვალდებულებას, რომ ნაკისრი ვალდებულების შესაბამისად გადაუხდის პრინციპალის კრედიტორს (ბენეფიციარს) ფულად თანხას გადახდის შესახებ ბენეფიციარის წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე.

I. ნორმის არსი და მიზანი

საბანკო გარანტია მოთხოვნის უზრუნველყოფის გავრცელებული საშუალებაა, რომელიც ფართოდ გამოიყენება როგორც საერთაშორისო, ისე შიდა სავაჭრო-ეკონომიკურ ურთიერთობებში. მისი უპირატესობა უზრუნველყოფის სხვა საშუალებებთან შედარებით მდგომარეობს გარანტისაგან დაკმაყოფილების დაუყოვნებლივ მიღების შესაძლებლობაში.¹

1

879-890-ე მუხლები არეგულირებს საბანკო გარანტიას, როგორც მოთხოვნის უზრუნველყოფის დამოუკიდებელ საშუალებას, ადგენს მისი გაცემის, შესრულების, შეწყვეტის წესს. 879-ე მუხლი განსაზღვრავს საბანკო გარანტიის დეფინიციას.

II. საბანკო გარანტიის რეგულირების წყაროები. საერთაშორისო სავაჭრო პალატის უნიფიცირებული წესების გამოყენების მნიშვნელობა და ფარგლები

საბანკო გარანტია, როგორც კრედიტორის უზრუნველყოფის საშუალება მეოცე საუკუნეში იქნა განვითარებული, თუმცა მისი პირველი ჩანასახი რომის სამართალშიც არსებობდა.² საბანკო გარანტიის წარმოშობა და ფორმირება მოხდა საერთაშორისო დოკუმენტური აკრედიტივის განვითარების შედეგად.³ დამოუკიდებელი საბანკო გარანტიის, ანუ რეზერვული აკრედიტივის⁴ ინსტიტუტი მე-20 საუკუნის 60-იანი წლებიდან ჩამოყალიბდა. ის პირველად აშშ-ს შიდა

2

¹ ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.204.

² ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი, 2018, გვ.224.

³ ამილახვარი, საერთაშორისო დოკუმენტური აკრედიტივის სამართლებრივი ბუნება, დისერტაცია, თბილისი, 2017, გვ. 5, 13.

⁴ რეზერვული აკრედიტივი განვითარდა აშშ-ში მას შემდეგ, რაც ეროვნული ბანკის შესახებ აქტმა კომერციულ ბანკებს შეუზღუდა გარანტიების გაცემა. ასეთი შეზღუდვა აშშ-ში ამჟამად აღარ არსებობს, თუმცა გარანტიებს შემორჩა ეს სახელი. რეზერვული აკრედიტივი და საბანკო გარანტია შინაარსობრივად ერთი და იგივე მიზანს ემსახურება. იხ.: ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი, 2018, გვ.33-36.

ბაზარზე გამოჩნდა და შესამჩნევი ადგილი საერთაშორისო საბანკო ოპერაციებში 70-იანი წლების დასაწყისში დაიკავა.⁵

3 სხვადასხვა ქვეყნის მიერ მიღებული სამართლებრივი ნორმების გარდა, მისი რეგულირება ხორციელდება საერთაშორისო-სავაჭრო პალატის მიერ მიღებული უნიფიცირებული წესებისა და დამოუკიდებელი გარანტიებისა და აკრედიტივების შესახებ გაეროს კონვენციის საფუძველზე.⁶ აღნიშნული უდავოდ მიუთითებს ამ პროდუქტის მნიშვნელობასა და გამოყენების ინტენსივობაზე. მრავალგვარი რეგულირების მიუხედავად, საბანკო გარანტია რთული სამართლებრივი ბუნებით გამოირჩევა და მისგან გამომდინარე მოთხოვნის მართვა საკმაოდ ბევრ პრობლემას წარმოშობს.⁷

ძირითადი როლი საბანკო გარანტიის რეგულირების ერთიანი მიდგომების ჩამოყალიბებაში ეკუთვნის საერთაშორისო სავაჭრო პალატას (International Chamber of Commerce — ICC). მისი 1978 წლის პუბლიკაცია №325⁸ (უნიფიცირებული წესები სახელშეკრულებო გარანტიებისათვის/ICC Uniform Rules for Contract Guarantees) და 1992 წლის პუბლიკაცია №458⁹ (უნიფიცირებული წესები მოთხოვნამდე გარანტიებისათვის/ ICC Uniform Rules for Demand Guarantees) უმნიშვნელოვანესია საგარანტიო ურთიერთობების უნიფიკაციის კუთხით. უნიფიცირებულმა წესებმა 458 მოიპოვა ფართო საერთაშორისო აღიარება მას შემდეგ, რაც მსოფლიო ბანკმა მოახდინა მათი ასახვა მოთხოვნამდე გარანტიისათვის თავის ფორმებში და ეს მოიწონა გაეროს საერთაშორისო სავაჭრო სამართლის კომისიამ (UNCITRAL). უნიფიცირებული წესები 458 გამოიყენებოდა ბანკების და საწარმოების მხრიდან ყველა კონტინენტზე და წარმოების ყველა დარგში. განსხვავებით უნიფიცირებული წესებისაგან 325, რომელმაც არ გაამართლა საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობის მონაწილეთა მოლოდინები, უნიფიცირებულმა წესებმა 458 შეძლო საგარანტიო ბაზრის რეალიების ასახვა და ოპტიმალური ბალანსის აღდგენა ურთიერთობის ყველა მხარის ინტერესებს შორის. აპლიკანტი, რომელიც მიმართავდა გარანტს მოთხოვნამდე გარანტიის უნიფიცირებული წესების მიხედვით გარანტიის გაცემის თაობაზე, ნებაყოფლობით კარგავდა შესაძლებლობას, წინ აღდგომოდა გადახდას ბენეფიციართან მისი ურთიერთობებიდან გამომდინარე რაიმე საფუძველით.¹⁰

⁵ *ხოტენაშვილი*, საბანკო (დამოუკიდებელ) გარანტიათა ზოგიერთი საკითხი ეროვნული კანონმდებლობისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის მიხედვით, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 6/2003-2/3, გვერდი 328.

⁶ UNITED NATIONS CONVENTION ON INDEPENDENT GUARANTEES AND STAND-BY LETTERS OF CREDIT/ <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/payments/guarantees/guarantees.pdf>. კონვენცია არეგულირებს დამოუკიდებელ გარანტიებთან და რეზერვულ აკრედიტივებთან დაკავშირებულ ურთიერთობებს: როცა გარანტის ადგილსამყოფელი კონვენციის წევრი ქვეყანაა; როდესაც ურთიერთობის მიმართ გამოსაყენებელი სამართალი ხელშეშეკრული ქვეყნის კერძო სამართალია. საქართველოს მხრიდან კონვენციის რატიფიცირება არ მომხდარა.

⁷ *ლიპარტია*, სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52)-2016, გვ. 124.

⁸ შემდგომში „უნიფიცირებული წესები 325“.

⁹ შემდგომში „უნიფიცირებული წესები 458“.

¹⁰ ICC Унифицированные Правила для Гарантий по Требованию. Включая типовые формы. Редакция 2010 года. Публикация ICC №758. Международная Торговая Палата. Всемирная организация бизнеса. Введение. Джордж Аффаки. Страница, 9.

ახალ რედაქციაზე მუშაობა მიმდინარეობდა ორწელიწადნახევრის მანძილზე და წარმოადგენს საერთაშორისო სავაჭრო პალატაში შემავალი საექსპერტო ორგანოების (საბანკო კომისიის, კომერციული სამართლის და პრაქტიკის კომისიის) კოლექტიური შრომის შედეგს, რისი წყალობითაც მხედველობაში იქნა მიღებული ეკონომიკის ყველა შესაბამისი სექტორის მოლოდინი, მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს პალატის ნაციონალურმა კომიტეტებმაც.¹¹ ასეთი ძალისხმევის შედეგად შემუშავებულ იქნა ისეთი წესები, რომელიც ასახავს კონსენსუსს ბანკირებს, მათ კლიენტებს და საგარანტიო ურთიერთობების სხვა მონაწილეებს შორის.

2010 წლის პუბლიკაცია №758¹² (უნიფიცირებული წესები მოთხოვნამდე გარანტიებისათვის/ ICC Uniform Rules for Demand Guarantees) არის არა უნიფიცირებული წესები 458-ის განახლებული ვერსია, არამედ ამბიციური პროექტის რეზულტატი შექმნილიყო სრულიად ახალი წესები XXI საუკუნის საგარანტიო ურთიერთობებისათვის, რომელიც გამოირჩევა დიდი სიცხადით, სიზუსტით და შინაარსით.¹³ კერძოდ: **სიცხადე** - ყველა განმარტება მოცემულია ერთ მუხლში. ყველა მნიშვნელოვანი საკითხი ახსნილია ცხადად; **სიზუსტე** - უნიფიცირებული წესები 458 შეიცავდა რიგ ნორმებს, რომლებიც ქმნიდა ფართო განმარტების შესაძლებლობას. ამის შედეგად სხვადასხვა გარემოებების მიხედვით მათი გამოყენება იყო არაერთგვაროვანი. განსაკუთრებით თავისუფლად იყო განმარტებული ისეთი ტერმინები, როგორიცაა: „გონივრული ვადა“, „გონივრული წინდახედულება“. ახალი რეგულაციიდან ყველა არაზუსტი ფორმულირება ამოღებულ იქნა, რის შედეგადაც მიღწეულ იქნა მეტი თანმიმდევრულობა. ამის ნათელი მაგალითია მოთხოვნის შემოწმების ვადა, გარანტიის ვადის გაგრძელება ფორს-მაჟორის დროს და ა.შ.¹⁴ **შინაარსობრივი დატვირთვა** - ძველი რედაქცია არ ითვალისწინებდა პრაქტიკისთვის დიდი მნიშვნელობის მქონე რიგ საკითხებს, მაგალითად, გარანტიის ავიზირება, მასში ცვლილებების შეტანა, წარდგენის შემოწმების კრიტერიუმები, კავშირი დოკუმენტებსა და ტრანსფერაციას შორის. გარდა ამისა, მხოლოდ ფრაგმენტულად იყო გათვალისწინებული მასში კონტრ-გარანტიის საკითხები.

ცალკე უნდა აღინიშნოს უნიფიცირებული წესების 758 ე.წ. **დამაბალანსებელი ფუნქცია**. ახალმა რედაქციამ გააგრძელა და განავრცო ეს ფუნქცია: სათანადო მოთხოვნის წარდგენისას ბენეფიციარს აქვს გადახდის მიღების მოლოდინი და გარანტი ამ დროს არ არის ვალდებული მიიღოს აპლიკანტის თანხმობა.¹⁵ გამოსწორდა ძველი რედაქციის ხარვეზი, რომლის ძალითაც ბენეფიციარი კარგავდა

¹¹ ICC Унифицированные Правила для Гарантий по Требованию. Включая типовые формы. Редакция 2010 года. Публикация ICC №758. Международная Торговая Палата. Всемирная организация бизнеса. Предисловие. Жан Розвадовски. Страница, 7.

¹² შემდგომში „უნიფიცირებული წესები 758“.

¹³ ICC Унифицированные Правила для Гарантий по Требованию. Включая типовые формы. Редакция 2010 года. Публикация ICC №758. Международная Торговая Палата. Всемирная организация бизнеса. Предисловие. Введение. Джордж Аффаки. Страница, 11.

¹⁴ ICC Унифицированные Правила для Гарантий по Требованию. Включая типовые формы. Редакция 2010 года. Публикация ICC №758. Международная Торговая Палата. Всемирная организация бизнеса. Предисловие. Введение. Джордж Аффаки. Страница, 11.

¹⁵ ICC Унифицированные Правила для Гарантий по Требованию. Включая типовые формы. Редакция 2010 года. Публикация ICC №758. Международная Торговая Палата. Всемирная организация бизнеса. Предисловие. Введение. Джордж Аффаки. Страница, 12.

გარანტიის გამოყენების შესაძლებლობას ფორს-მაჟორის დროს, როცა მისი მოქმედების ვადის ამოწურვა ემთხვეოდა გარანტიის ბიზნეს საქმიანობის შეჩერების პერიოდს.

ახალი რედაქციის ტექსტს მოსდევს გარანტიის და კონტრ-გარანტიის ტიპური ფორმები. ისინი ამარტივებს გარანტიის გამოყენებას. ამასთან, ერთგვაროვანი გარანტიების მიმართ უარი ითქვა სხვადასხვა ფორმაზე. საქმე იმაშია, რომ სხვადასხვა გარანტიას: სატენდერო, შესრულების, ავანსის და სხვა, აქვს ერთგვაროვანი ბუნება და მათი დებულებები მეტად მსგავსია, რისი ნათელი მაგალითიცაა თითქმის იდენტური ტიპური ფორმები პუბლიკაციაში №503 (Model Forms for Issuing Demand Guarantees), რომლებიც გამოიყენებოდა უნიფიცირებულ წესებთან 458 ერთად. რა თქმა უნდა, ახალი წესების გამოყენებისას მხარეებს შეუძლიათ შეავსონ უნიფიცირებული ფორმა ერთი ან რამდენიმე ფაკულტატური პუნქტით, რომლებიც შემოთავაზებულია ამ პუბლიკაციის ბოლოს (მაგალითად, თანხის შემცირება საავანსო გარანტიის დროს), ან თუნდაც თავად შეადგინონ დამატებითი პუნქტი დამოუკიდებლად.

5 უნიფიცირებული წესები 758 ამოქმედდა 2010 წლის 01 ივლისს. ისინი გამოიყენება ნებისმიერი სახის მოთხოვნამდე გარანტიისათვის¹⁶ ან კონტრ-გარანტიისთვის¹⁷, რომელშიც პირდაპირაა მითითებული, რომ იგი ექვემდებარება ამ წესებს. წესები სავალდებულოა მოთხოვნამდე გარანტიის ან კონტრ-გარანტიის ყველა მხარისათვის, გარდა ისეთი შემთხვევებისა და იმ ზომით, რაც შეცვლილია (მოდიფიცირებულია) ან გამორიცხულია მოთხოვნამდე გარანტიით ან კონტრ-გარანტიით (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.1, a). იმ შემთხვევაში, როცა კონტრ-გარანტის თხოვნით მოთხოვნამდე გარანტია გაიცემა უნიფიცირებული წესების 758 შესაბამისად, კონტრ-გარანტია ასევე ექვემდებარება უნიფიცირებულ წესებს 758, თუ თავად კონტრ-გარანტიით არ არის ასეთი დაქვემდებარება გამორიცხული. ამასთან, მოთხოვნამდე გარანტია არ დაექვემდებარება უნიფიცირებულ წესებს 758 მხოლოდ იმიტომ, რომ კონტრ-გარანტია ექვემდებარება მათ (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.1, b).

იმ შემთხვევაში, თუ გარანტია ან კონტრ-გარანტია გაცემულია 2010 წლის პირველ ივლისს ან ამ თარიღის შემდეგ, ტექსტში მითითებით, რომ ექვემდებარება უნიფიცირებულ წესებს, მაგრამ იმის მითითების გარეშე, გამოიყენება 1992 (უნიფიცირებული წესები 458) თუ 2010 (უნიფიცირებული წესები 758) წლის რედაქცია, ან პუბლიკაციის ნომრის მითითების გარეშე, მაშინ მოთხოვნამდე გარანტია ან კონტრ-გარანტია ექვემდებარება 2010 წლის რედაქციას (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.1, d).

¹⁶ მოთხოვნამდე გარანტია ან გარანტია - ნიშნავს ნებისმიერ ხელმოწერილ ვალდებულებას, მისი სახელწოდების და აღწერილობის მიუხედავად, რაც ითვალისწინებს გადახდას სათანადო მოთხოვნის წარდგენისას (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.2).

¹⁷ კონტრ-გარანტია - ნებისმიერი ხელმოწერილი ვალდებულება, მისი სახელწოდების და აღწერის მიუხედავად, წარდგენილი კონტრ-გარანტის მიერ მეორე მხარისადმი ამ მეორე მხარის მიერ გარანტიის ან სხვა კონტრ-გარანტიის გაცემის უზრუნველსაყოფად (დაწვრილებით იხ.: უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.2). ასევე იხილე ამავე მუხლის კომენტარი პირდაპირ და არაპირდაპირ გარანტიაზე, ველი 49, 50.

მნიშვნელოვანია განისაზღვროს: შესაძლებელია თუ არა უნიფიცირებული წესების გამოყენება საგარანტიო ურთიერთობებში მაშინ, როდესაც თავად გარანტია არ შეიცავს მათზე მითითებას. ამ დროს მთავარია იმის ანალიზი, რომ უნიფიცირებული წესები წარმოადგენს საუკეთესო სავაჭრო პრაქტიკით/სავაჭრო ჩვეულებებით დადგენილი წესების ერთობლიობას. შესაბამისად, უნიფიცირებული წესები 758 შეიძლება გამოყენებულ იქნეს როგორც სავაჭრო ჩვეულება, ან თუ კანონმდებლობა უშვებს ასეთ შესაძლებლობას, როგორც გარანტიის ან კონტრ-გარანტიის მხარეთა შორის პირდაპირი მითითების გარეშე შეთანხმებული გარკვეული ქცევის წესები.¹⁸

სკ-ს მე-2 და 339-ე მუხლები იძლევა ასეთ საშუალებას. სამოქალაქო კოდექსი სამართლის წყაროდ აღიარებს ჩვეულებებს, თუმცა მათ ლეგალურ დეფინიციას არ იძლევა. სამაგიეროდ, კოდექსი განსაზღვრავს ჩვეულებების გამოყენების ფარგლებს, კერძოდ, 2 IV მუხლის მიხედვით, ჩვეულებები გამოიყენება მხოლოდ მაშინ, თუ ისინი არ ეწინააღმდეგება სამართლის და ზნეობის საყოველთაოდ აღიარებულ ნორმებს ან საჯარო წესრიგს.¹⁹ 339-ე მუხლით კი, ხელშეკრულების მხარეთა უფლებებისა და მოვალეობების განსაზღვრისას შეიძლება მხედველობაში იქნეს მიღებული სავაჭრო ჩვეულებები და ტრადიციები. სავაჭრო ჩვეულებებით და ტრადიციებით არ შეიძლება კანონის დადგენილი წესების შეცვლა, დისპოზიციური ნორმების შემთხვევაში კი - სავაჭრო ჩვეულებებს და ტრადიციებს უპირატესობა ენიჭებათ.²⁰

6

III. საბანკო გარანტიის ცნება. ძირითადი მახასიათებლები

1. მხარეები

გარანტი მოთხოვნის დაკმაყოფილებას ახდენს კრედიტორის წერილობითი მიმართვის შემდგომ, რითაც უნდა დადასტურდეს მოვალის მიერ ვალდებულების დარღვევა.²¹

7

დეფინიციის თანახმად, საბანკო გარანტიის ძალით ბანკი, სხვა საკრედიტო დაწესებულება ან სადაზღვევო ორგანიზაცია (გარანტი) სხვა პირის (პრინციპალის) თხოვნით კისრულობს წერილობით ვალდებულებას, რომ ნაკისრი ვალდებულების შესაბამისად გადაუხდის პრინციპალის კრედიტორს (ბენეფიციარს) ფულად თანხას გადახდის შესახებ ბენეფიციარის წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე.

¹⁸ ICC Унифицированные Правила для Гарантий по Требованию. Включая типовые формы. Редакция 2010 года. Публикация ICC №758/ ICC Uniform Rules for Demand Guarantees. Including Model Forms 2010 revision. ICC Publication №758. Международная Торговая Палата. Всемирная организация бизнеса. Введение. Джордж Аффаки. Страница, 10,11.

¹⁹ *კანტურია*, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I (სამოქალაქო კოდექსის ზოგადი დებულებები), 2017, მუხ.2, ველი 13.

²⁰ *კანტურია*, სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, თბილისი 2011, გვერდი 325.

²¹ *ლიპარტია*, სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52)-2016, გვ. 123.

შესაბამისად, საგარანტიო ურთიერთობის მხარეები არიან გარანტი, პრინციპალი და ბენეფიციარი.

- 8 გარანტი არის გარანტიის გამცემი სუბიექტი. უნიფიცირებული წესები 758 არ ადგენს გარანტიის გაცემაზე სპეციალურად უფლებამოსილ პირებს, ანუ გარანტი შეიძლება იყოს ნებისმიერი პირი. რაც შეეხება სამოქალაქო კოდექსს, ის ადგენს **სპეციალურ სუბიექტთა** წრეს²², კერძოდ, ესენი არიან ბანკი, სხვა საკრედიტო დაწესებულება²³ ან სადაზღვევო კომპანია. ამდენად, სხვა პირებს საბანკო გარანტიებთან დაკავშირებით ურთიერთობებში გარანტად გამოსვლის უფლება არა აქვთ.²⁴ ანუ ქართულმა კანონმდებლობამ გარანტიის გაცემის პრეროგატივა მიანიჭა ფინანსურ ინსტიტუტებს, რომელებიც ფინანსური სტაბილურობით გამოირჩევიან. ეს მნიშვნელოვანი ფაქტორია, რამეთუ საბანკო გარანტია **პირადი უზრუნველყოფის საშუალებაა**²⁵ და მისი ეფექტიანობა სწორედ გარანტის გადახდისუნარიანობაზეა დამოკიდებული. ქართული პრაქტიკის მიმოხილვის შედეგად შეიძლება ითქვას, რომ გარანტიებს გასცემენ ბანკები და სადაზღვევო კომპანიები, ანუ ლიცენზირებული სპეციალური სუბიექტები.
- 9 **პრინციპალი (აპლიკანტი²⁶)** არის გარანტიაში მითითებული მხარე, რომლის ძირითად ხელშეკრულებაში²⁷ მითითებული ვალდებულებაც არის უზრუნველყოფილი გარანტიით. პრინციპალი შესაძლებელია იყოს, ან არ იყოს ინსტრუქციის გამცემი მხარე²⁸ (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.2). პრაქტიკაში ხშირად პრინციპალი თავად არის ინსტრუქციის გამცემი მხარე. ანუ პრინციპალი არის სუბიექტი, რომლის ვალდებულებაც ბენეფიციარის (ანუ ძირითად ხელშეკრულებაში კრედიტორის) წინაშე უზრუნველყოფილია გარანტიით. იგი შეიძლება იყოს როგორც ფიზიკური, ისე იურიდიული პირი, კანონი რაიმე შეზღუდვას არ აწესებს.
- 10 **ბენეფიციარი** არის მხარე, რომლის სასარგებლოდაც გაიცემა გარანტია (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.2). ბენეფიციარი ასევე შეიძლება იყოს როგორც ფიზიკური, ისე იურიდიული პირი.²⁹

²² *ქანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.207.

²³ მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია, კვალიფიციური საკრედიტო ინსტიტუტი, არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულება. იხ.: *ლიპარტია*, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი 2018, გვ.45.

²⁴ *ხოტენაშვილი*, საბანკო (დამოუკიდებელ) გარანტიათა ზოგიერთი საკითხი ეროვნული კანონმდებლობისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის მიხედვით, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 6/2003-2/3, გვერდი 334.

²⁵ *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისთვის), 2014, გვ. 568.

²⁶ **უნიფიცირებული წესები 758 „პრინციპალს“ უწოდებს „აპლიკანტს“.**

²⁷ **ძირითადი გარიგება** - ხელშეკრულება, ტენდერის/კონკურსის პირობა ან სხვა ურთიერთობა ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის, რასაც ეფუძნება გარანტია (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.2). ანუ **გარიგება, რომლიდან წარმოშობილი პრინციპალის ვალდებულებაც არის უზრუნველყოფილი ბენეფიციარის წინაშე.**

²⁸ ინსტრუქციის გამცემი მხარე არის კონტრ-გარანტისგან განსხვავებული მხარე, რომელიც გასცემს ინსტრუქციას გარანტიის ან კონტრ-გარანტიის გასაცემად და პასუხისმგებელია ანაზღაურებაზე გარანტის ან კონტრ-გარანტის სასარგებლოდ. ინსტრუქციის გამცემი მხარე შეიძლება იყოს ან არ იყოს აპლიკანტი (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.2).

²⁹ *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისთვის), 2014, გვ. 568.

2. გარანტია, როგორც ფულადი ვალდებულების შესრულების აბსტრაქტული დაპირება

საგარანტიო თანხა არის ის ფულადი თანხა, რასაც გარანტი უხდის ბენეფიციარს სათანადო მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში. საგარანტიო თანხა გარანტიაში შეიძლება კონკრეტული ოდენობით ჩაიწეროს (მაგ.: 10 000 ლარი), ან გაკეთდეს მითითება ძირითად ხელშეკრულებაში აღნიშნულ თანხაზე ანდა აღინიშნოს მაქსიმალური თანხა, რომლის ოდენობამდეც გარანტი აგებს პასუხს.³⁰ დამკვიდრებული საბანკო პრაქტიკით, ჩვეულებრივ, თანხა მიეთითება როგორც ციფრობრივად, ისე სიტყვიერად.³¹ რეკომენდებულია გარანტიაში მიეთითოს თანხა ან მაქსიმალური თანხა, რომელიც გადახდილ უნდა იქნეს, ასევე გადახდის ვალუტა (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.8, f). 888-ე მუხლი პირდაპირ უთითებს, რომ საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული გარანტის ვალდებულება ბენეფიციარის მიმართ შემოიფარგლება იმ თანხის გადახდით, რომელზედაც გაიცა გარანტია.

11

გარანტის ვალდებულება ფულადია, ანუ გარანტიით გარანტი კისრულობს ბენეფიციარის მიერ სათანადო მოთხოვნის წარდგენისას მხოლოდ ფულის გადახდას. ამასთან, გარანტიით უზრუნველყოფილი ძირითადი ხელშეკრულებით მოვალის (ანუ პრინციპალის) მიერ კრედიტორის (ანუ ბენეფიციარის) წინაშე ნაკისრი ვალდებულება შეიძლება იყოს როგორც ფულადი, ისე არაფულადი სახის (მაგალითად: სესხის დაბრუნება, მენარდის მიერ სამუშაოს შესრულება და ა.შ.).

12

გარანტმა უნდა აანაზღაუროს სათანადო მოთხოვნა გარანტიაში მითითებულ ვალუტაში. თუ იმ რიცხვში, როცა გარანტიის მიხედვით უნდა მოხდეს გადახდა, გარანტს არ შეუძლია გადახდა იმ ვალუტაში, რაც გარანტიაშია მითითებული, რაც დაკავშირებულია მისი კონტროლის მიღმა არსებული გარემოებებით გამოწვეული ხელშეშლით ან გარანტიაში მითითებულ ვალუტაში გადახდა არღვევს გადახდის ადგილის ქვეყნის კანონმდებლობას, გარანტმა უნდა განახორციელოს გადახდა გადახდის ადგილის ვალუტაში, მაშინაც კი, თუ გარანტიაში მითითებულია, რომ გადახდა შესრულდება მხოლოდ გარანტიაში მითითებულ ვალუტაში (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.21, a,b).

13

აბსტრაქტულობა - საბანკო გარანტია არის გადახდის აბსტრაქტული დაპირება გარანტის მხრიდან,³² რომლითაც გარანტი ვალდებულია ბენეფიციარის მიერ სათანადო მოთხოვნის ვადაში წარდგენის შემთხვევაში გადაიხადოს საგარანტიო თანხა. გარანტის მიერ საგარანტიო თანხის გადახდა არ წარმოადგენს ზიანის ანაზღაურებას და ამის გამო ბენეფიციარს არ სჭირდება ზიანის მიყენების ფაქტის

14

³⁰ *ჟანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.221.

³¹ *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისთვის), 2014, გვ. 571.

³² *ჟანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.205; *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისთვის), 2014, გვ. 578.

მტკიცება.³³ ამაშიც ვლინდება გარანტიის დამოუკიდებელი და აბსტრაქტული ბუნება: ის არ არის დამოკიდებული არც ზიანის დადგომაზე და არც სხვა მატერიალურ დანაკარგებზე, რომლებიც შეიძლება კრედიტორს ძირითადი ვალდებულების დარღვევით მიაღგეს. თვით ფაქტი საგარანტიო შემთხვევის დადგომისა, მაგალითად, უზრუნველყოფილი ვალდებულების შეუსრულებლობა, მიუხედავად იმისა, მოჰყვა ამას ზიანი თუ არა, საკმარისია გარანტისაგან გადახდის მოთხოვნისათვის.³⁴

- 15 გარანტიით ნაკისრი ვალდებულების წარმოშობა დამოკიდებულია საგარანტიო შემთხვევის დადგომაზე. ამიტომ მნიშვნელოვანია გარანტიით განისაზღვროს საგარანტიო შემთხვევა, ე.ი. ძირითადი ვალდებულების ის დარღვევა, რომლის დადგომის შემთხვევაშიც გარანტს ეკისრება ბენეფიციარისათვის ფულადი თანხის გადახდა.³⁵

3. გარანტიის დამოუკიდებლობა³⁶

- 16 გარანტია ყოველთვის ინარჩუნებს დამოუკიდებლობას ძირითადი გარიგებისაგან.³⁷ გარანტია თავისი ბუნებით არ არის დამოკიდებული ძირითად გარიგებაზე და გარანტს არ ზღუდავს მისი პირობები. იდენტიფიკაციის მიზნით გარანტიაში ძირითადი გარიგების მითითება არ ცვლის გარანტიის დამოუკიდებელ ბუნებას. გარანტის ვალდებულება გადაიხადოს გარანტიით გათვალისწინებული თანხა, არ არის დამოკიდებული რაიმე ურთიერთობიდან გამომდინარე მოთხოვნასა და პრეტენზიაზე, გარდა გარანტსა და ბენეფიციარს შორის ურთიერთობისა (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ. 5, a).

4. გარანტიის გაცემა და მისი იურიდიული ბუნება

- 17 შეფასების საგანია საკითხი - საბანკო გარანტია არის ხელშეკრულება თუ ცალმხრივი გარიგება. უპირველეს ყოვლისა, განხილულ უნდა იქნეს საგარანტიო ურთიერთობის მონაწილე სუბიექტებს შორის დამოკიდებულება.
- 18 უნდა გავითვალისწინოთ, რომ აქ საქმე არ გვაქვს სამმხრივ ხელშეკრულებასთან. საბანკო გარანტიის ინსტიტუტის ამოქმედებისათვის აუცილებელია ორი ძირითადი მოქმედების თანმიმდევრობით განხორციელება: 1. სასყიდლიანი ხელშეკრულების დადება პრინციპალსა და გარანტს შორის. ამ ხელშეკრულებას ხშირად „გარანტიის

³³ ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.220.

³⁴ ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.220.

³⁵ ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.219.

³⁶ დაწვრილებით იხ.: 881-ე მუხლის კომენტარი.

³⁷ იხ.: სუსგ საქმეზე № ას-108-2020, 3 ოვნისი, 2020 წელი; იხ.: სუსგ საქმეზე №ას-1681-2018, 1 მარტი, 2019 წელი.

გაცემის³⁸ ან „საბანკო გარანტიით მომსახურების შესახებ“ ხელშეკრულებას უწოდებენ³⁹ და 2. გარანტის მიერ ბენეფიციარის მიმართ თვით გარანტიის გაცემა.⁴⁰

ანუ საუბარია ე.წ. საბანკო გარანტიის გაცემის თაობაზე ორმხრივ, სასყიდლიან ხელშეკრულებაზე (მუხ.880) და თვით საბანკო გარანტიაზე, რომლის საფუძველზეც გარანტს წარმოეშობა ვალდებულება ბენეფიციარის წინაშე (მუხ.879). სწორედ ამ უკანასკნელის სამართლებრივ ბუნებაზე არსებობს განსხვავებული მოსაზრებები, კერძოდ:

ა) საბანკო გარანტია არის დამოუკიდებელი ხელშეკრულება, - რომლითაც ბანკი ან სხვა საკრედიტო ორგანიზაცია ცალმხრივად იძლევა დაპირებას, რომ მოვალის (პრინციპალის) მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობის გამო ფულად თანხას (საგარანტიო თანხას) გადაუხდის ბენეფიციარს (კრედიტორს).⁴¹ ამდენად, შეიძლება გარანტსა და პრინციპალს შორის დაიდოს ხელშეკრულება, მაგრამ გარანტმა არ შეასრულოს ის და არ გასცეს გარანტია. ამით ის არღვევს ხელშეკრულებით ნაკისრ ვალდებულებას, ერთი მხრივ, ხოლო მეორე მხრივ, არ წარმოიშობა გარანტიის ურთიერთობა ბანკს (გარანტს) და ბენეფიციარს შორის. ამდენად, სახეზეა ორი დამოუკიდებელი ვალდებულებითი ურთიერთობა, რომელშიც ერთ-ერთი მონაწილე ყოველთვის არის გარანტი.⁴² ამასთან, მხოლოდ გარანტისა და პრინციპალის ურთიერთშეთანხმება გარანტიის თაობაზე ბენეფიციარისათვის არ არის საკმარისი, თუკი ისიც არ განაცხადებს თანხმობას მიიღოს ბანკის მიერ შემოთავაზებული გარანტია. პრაქტიკაში გარანტიის მიღება, როგორც წესი, ხდება კონკლუდენტურად, საგარანტიო წერილის ჩაბარებით.⁴³

რეალურად, ბენეფიციარი იღებს არა ნებისმიერ გარანტიას, არამედ მხოლოდ იმას, რომელიც შეესაბამება და შეიცავს მის მიერ წინასწარ ჩამოყალიბებულ მოთხოვნებს. მხოლოდ გარანტის მიერ ნების გამოვლენა (საგარანტიო წერილის გაცემა) არ არის საკმარისი დასახული სამართლებრივი შედეგის დასადგომად, თუკი ბენეფიციარმაც არ მიიღო იგი⁴⁴. მხოლოდ ბენეფიციარის ინფორმირებულობა, როგორც ეს ცალმხრივი გარიგებების დროსაა, საკმარისი არ არის საბანკო გარანტიის ნამდვილობისათვის.⁴⁵

³⁸ ხოტენაშვილი, საბანკო (დამოუკიდებელ) გარანტიათა ზოგიერთი საკითხი ეროვნული კანონმდებლობისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის მიხედვით, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 6/2003-2/3, გვერდი 330.

³⁹ ჭიკაშვილი, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.201,202.

⁴⁰ ხოტენაშვილი, საბანკო (დამოუკიდებელ) გარანტიათა ზოგიერთი საკითხი ეროვნული კანონმდებლობისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის მიხედვით, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 6/2003-2/3, გვერდი 330; სუსგ საქმეზე №ას-1511-2018, 26 მარტი, 2019 წელი.

⁴¹ ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.205; სუსგ საქმეზე №ას-1511-2018, 26 მარტი, 2019 წელი.

⁴² ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.212,213.

⁴³ ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.214.

⁴⁴ ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.215.

⁴⁵ იხ.: იქვე.

20 ბ) გარანტია არის ცალმხრივი გარიგება, - რომელიც წარმოშობს გარანტის ვალდებულებას.⁴⁶ ვალდებულების ძირითად სუბიექტად არ გამოდის ბენეფიციარი, რამეთუ კანონი არ ითხოვს ამ უკანასკნელის მიერ გარანტიის მიღებას,⁴⁷ ანუ ამ მოსაზრებით ბენეფიციარის მიერ გარანტიის აქცეპტი არ ითვლება სავალდებულოდ. გარანტის წერილობითი ვალდებულება არ უნდა განიხილებოდეს ოფერტად და ბენეფიციარის დუმილი კი - აქცეპტად.⁴⁸ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის 1995 წლის კონვენციით დამოუკიდებელი გარანტიებისა და აკრედიტივების შესახებ (მუხ.7.3) გადახდის მოთხოვნა შეიძლება წარდგენილ იქნეს ვალდებულებების პირობების შესაბამისად მისი გაცემის მომენტიდან, თუ ვალდებულება თავად არ შეიცავს მითითებას სხვა ვადაზე⁴⁹. ანუ საგარანტო ვალდებულება ითვლება გამოუთხოვადად, იგი სავალდებულოა შესასრულებლად მისი გაცემის მომენტიდან და არ მოითხოვს ბენეფიციარის აქცეპტს. გარანტია უნდა განვიხილოთ როგორც გარანტის ცალმხრივი ვალდებულება, რომელიც წარმოიშობა მის მიერ საბანკო გარანტიის გაცემით.⁵⁰

21 884-ე მუხლი საბანკო გარანტიის ძალაში შესვლას უკავშირებს გაცემის დღეს, თუ გარანტიით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

უნიფიცირებული წესების 758 მე-4 მუხლით, გარანტია ითვლება გაცემულად გარანტის მიერ მისი გაგზავნის მომენტიში. გარანტია გამოუთხოვადია გაცემის მომენტიდან, მაშინაც კი, როცა მასში აღნიშნული არ არის ამის თაობაზე. ბენეფიციარი უფლებამოსილია მოთხოვნა წარადგინოს გარანტიის გაცემის მომენტიდან ან უფრო გვიან პერიოდში ან იმ მოვლენის დადგომისას, რაც გათვალისწინებულია გარანტიით.

5. საბანკო გარანტია, როგორც დოკუმენტური ოპერაცია

22 გარანტებს საქმე აქვთ დოკუმენტებთან და არა საქონელთან, მომსახურებასთან ან სამუშაოსთან, რომლებსაც შესაძლოა უკავშირდებოდეს დოკუმენტები (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.6). ანუ საბანკო გარანტია, დოკუმენტური აკრედიტივის და დოკუმენტური ინკასოს მსგავსად, არის დოკუმენტური ოპერაცია.

⁴⁶ იხ.: სუსგ საქმეზე №ას-562-871-2009, 20 ოქტომბერი, 2009 წელი; *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.7, 104,105; *ხოტენაშვილი*, საბანკო (დამოუკიდებელ) გარანტიათა ზოგიერთი საკითხი ეროვნული კანონმდებლობისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის მიხედვით, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 6/2003-2/3, გვერდი 330.

⁴⁷ *შენგელია*, სკ-ის კომენტარი, წიგნი IV, ტ.II, მუხლი 879, გვ.216.

⁴⁸ *ხოტენაშვილი*, „საბანკო (დამოუკიდებელ) გარანტიათა ზოგიერთი საკითხი ეროვნული კანონმდებლობისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის მიხედვით“, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 6/2003-2/3, გვერდი 332.

⁴⁹ UNITED NATIONS CONVENTION ON INDEPENDENT GUARANTEES AND STAND-BY LETTERS OF CREDIT/
<https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/payments/guarantees/guarantees.pdf>.

⁵⁰ *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.94.

საქართველოს კანონმდებლობაში ასეთი რამ მითითებული პირდაპირ არ არის, მაგრამ 879-890 მუხლების სისტემური ანალიზი სხვაგვარი განმარტების საშუალებას არ იძლევა. ოპერაციის დოკუმენტური ხასიათი იმაში მდგომარეობს, რომ გარანტი არ ამოწმებს რეალობაში ხელშეკრულების დარღვევის ფაქტებსა და ხარისხს (დათქმული ოდენობით მოხდა საქონლის მიწოდება თუ არა, ხარისხიანი მასალით შესრულდა დაკვეთა თუ არა). **გარანტი მხოლოდ მასთან წარდგენილ დოკუმენტებს ეყრდნობა** და ისე იღებს გადაწყვეტილებას. მხოლოდ დოკუმენტებით ადგენს ვალდებულების დარღვევას. სწორედ ამიტომ არის ეს დოკუმენტური ოპერაცია.⁵¹

სამოქალაქო კოდექსი არ აზუსტებს დოკუმენტების ჩამონათვალს, რომელიც უნდა წარედგინოს გარანტს, მაგრამ გავრცელებული პრაქტიკის მიხედვით, მასში იგულისხმება პროდუქციის ჩაბარების ოქმი, საარბიტრაჟო გადაწყვეტილება, სატრანსპორტო ზედდებული და ა.შ.⁵² **მხარეები თავად თანხმდებიან, რა დოკუმენტით უნდა დადასტურდეს პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევა.**

ამასთან, აუცილებელია განისაზღვროს **დოკუმენტების შემოწმების ფარგლები.** ეს საკითხი დეტალურადაა დარეგულირებული უნიფიცირებული წესებით 758. **გარანტს არ ეკისრება არანაირი ვალდებულება ან პასუხისმგებლობა:** ნებისმიერი ხელმოწერის ან მისთვის წარდგენილი დოკუმენტის ფორმაზე, სისრულეზე, სიზუსტეზე, ნამდვილობაზე, სიყალბესა ან იურიდიულ ძალაზე; ზოგადი ან კერძო ხასიათის განცხადებებზე, რასაც შეიცავს წარმოდგენილი დოკუმენტი ან დამატებითი დანართი; საქონლის აღწერაზე, რაოდენობაზე, წონაზე, ხარისხზე, მდგომარეობაზე, შეფუთვაზე, მიწოდებაზე, ღირებულებაზე ან არსებობაზე, მომსახურების გაწევაზე ან სამუშაოს შესრულებაზე ან სხვა მონაცემებზე, რასაც შეიცავს ნებისმიერი წარდგენილი დოკუმენტი; ან ნებისმიერი პირის კეთილსინდისიერებაზე, ქმედებაზე, დაშვებულ შეცდომაზე, გადახდისუნარიანობაზე, ქმედებების შედეგზე ან რეპუტაციაზე, რომელმაც გასცა გარანტისათვის წარსადგენი ნებისმიერი დოკუმენტი ან მოხსენებულია მასში ნებისმიერი სხვა ფორმით (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.27).

ანუ დოკუმენტებზე შესრულებული ხელმოწერის შემოწმება და შეფასება, არის თუ არა ის იურიდიული ძალის მატარებელი, გარანტის საქმე არ არის. გარანტს არ ეკისრება პასუხისმგებლობა ან რაიმე ვალდებულება ქონებრივი ზიანისათვის, თუ ბენეფიციარის მიერ წარდგენილ დოკუმენტებზე მომავალში ხელმოწერის საექსპოზიტო საკითხი დადგება და გარანტის მიერ რეგრესის უფლების რეალიზაციის დროს პრინციპალი პრეტენზიას გამოთქვამს იმ მიზეზით, რომ გარანტს არაზუსტი, ყალბი და იურიდიული ძალის არმქონე დოკუმენტები შემოწმებისას გამორჩა, ან გაეპარა და ისე გადაუხადა ბენეფიციარს გარანტიის თანხა.⁵³ ამდენად, გარანტი ამოწმებს მისთვის წარდგენილ დოკუმენტაციას

⁵¹ *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.134,135.

⁵² *ჭანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.222.

⁵³ *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.176; ასევე იხ.: 890-ე მუხლის კომენტარი.

პრინციპალის მხრიდან ვალდებულების დარღვევის ფაქტის დადგენის მიზნით, დოკუმენტის ნამდვილობაზე პასუხისმგებელი კი მათი წარმდგენი პირია. გარანტიის მიზანია გარანტის მიერ სწრაფად შემოწმდეს წარდგენილი დოკუმენტაცია და თუ ის სრულად შეესაბამება გარანტიის პირობებს, მოხდეს ბენეფიციარისათვის საგარანტიო თანხის გადახდა.

25 იმ შემთხვევაში, თუ გარანტს უწევს დოკუმენტების პრინციპალისათვის გადაგზავნა, მას ასევე არ ეკისრება არანაირი ვალდებულება ან პასუხისმგებლობა იმ შედეგებთან დაკავშირებით, რაც შეიძლება მოჰყვეს ნებისმიერი დოკუმენტის დაყოვნებას, გზაში დაკარგვას, სახის შეცვლას ან სხვა შეცდომებს დოკუმენტების გადაგზავნისას, თუ ასეთი დოკუმენტი გადაიგზავნა, ან გადაცემული იქნა გარანტიაში მითითებული წესით, ან თუ გარანტს შეეძლო დამოუკიდებლად შეერჩია მიწოდების სამსახური ამ საკითხთან დაკავშირებით სპეციალური ინსტრუქციის არარსებობისას. გარანტი ასევე არ არის პასუხისმგებელი იმ შედეგებზე, რაც შეიძლება მოჰყვეს არასწორ თარგმანს ან ტექნიკური ტერმინების არასწორ განმარტებას, იგი უფლებამოსილია გადასცეს გარანტიის ტექსტი სრულად ან ნაწილობრივ თარგმანის გარეშე (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.28 a,b). გარანტი, რომელიც იყენებს სხვა პირის მომსახურებას ინსტრუქციის გამცემი მხარის ან კონტრ-გარანტის ინსტრუქციის შესრულების მიზნით, ასრულებს მას ინსტრუქციის გამცემი მხარის ან კონტრ-გარანტის ხარჯით და რისკით (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.29).

26 ამასთან, ზემოაღნიშნული უნიფიცირებული წესების 758 რეგულაციებს აბალანსებს მისი 30-ე მუხლი, რომელიც განამტკიცებს გარანტის პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლების ფარგლებს და ადგენს, რომ 27-29-ე მუხლები არ ათავისუფლებს გარანტს მისი ვალდებულებებისაგან ან პასუხისმგებლობისგან, თუ ის არღვევს ვალდებულებას იმოქმედოს კეთილსინდისიერად, ანუ, თუ დადგინდება გარანტის არაკეთილსინდისიერება, მას არ შეეძლება მითითებული ნორმებით უარი თქვას ვალდებულებების შესრულებაზე და აირიდოს პასუხისმგებლობა. ეს უმნიშვნელოვანესი ნორმაა. ის ვალდებულია იყოს კეთილსინდისიერი პრინციპალთან და ბენეფიციართან მიმართებით, შეასრულოს თავისი უფლებები და მოვალეობები მოქმედი გარანტიის ფარგლებში ჯეროვნად, იყოს სწრაფი, კრეატიული, ადეკვატური, მოქნილი, ზრუნავდეს თავის საქმიან რეპუტაციაზე, მაღალი ხარისხის მომსახურებაზე, იყოს სანდო და კეთილსაიმედო, ჰქონდეს უახლესი და მაღალი ხარისხის ინფორმაციული ტექნოლოგია, ყოველგვარი ეჭვის გამომრიცხავი აღრიცხვა, იზრუნოს როგორც თავის კლიენტზე (აპლიკანტზე, კონტრ-გარანტზე კონტრ-გარანტიის შემთხვევაში), ასევე ბენეფიციარზე და მუდმივად ჩააყენოს საქმის კურსში მხარეები მეორე მხარისგან წარმოდგენილ შეტყობინებაზე, ინფორმაციასა თუ დოკუმენტებზე.⁵⁴

⁵⁴ ჭიკაშვილი, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.182.

6. გარანტიის ფორმა

მართალია, სამოქალაქო კოდექსი თითქოს არ იძლევა პასუხს კითხვაზე, წერილობითი ფორმა საბანკო გარანტიის ნამდვილობის წინაპირობაა თუ მას მხოლოდ მტკიცების ფუნქცია ეკისრება, მაგრამ ნორმების სისტემური განმარტების და საბანკო გარანტიის იურიდიული ბუნების ანალიზის შედეგად შეიძლება დავასკვნათ, რომ წერილობით ფორმას საბანკო გარანტიის ნამდვილობის ფუნქციაც ეკისრება.⁵⁵

27

უნდა განისაზღვროს, შესაძლებელია თუ არა საბანკო გარანტიის ელექტრონულად გაცემა. ამის თაობაზე სამოქალაქო კოდექსის 879-890 მუხლები არაფერს ამბობს, შესაბამისად, არც აკრძალვას აწესებს. ამასთან, 885 (1¹) მუხლი ადგენს ქცევის წესს, რომლითაც ბენეფიციარის მიერ გარანტორისათვის (სხვა მუხლებით განმტკიცებული მართებული ტერმინია „გარანტი“) ფულადი თანხის გადახდის შესახებ მოთხოვნის წერილობითი ფორმით წარდგენა საჭირო არ არის, თუ ბენეფიციარსა და გარანტს შორის არსებობს შეთანხმება ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის სისტემის გამოყენებით ფულადი თანხის გადახდის შესახებ მოთხოვნის მიღების თაობაზე. ანუ კოდექსი პირდაპირ ითვალისწინებს საგარანტიო მოთხოვნის ელექტრონულად წარდგენის შესაძლებლობას. ეს არის ერთ-ერთი ცვლილება, რომელიც სკ-ის საბანკო გარანტიის მომწესრიგებელმა ნორმებმა განიცადა. აღნიშნული ცვლილება ნაკარნახევი იყო შესაბამისი ურთიერთობების განვითარებით, კერძოდ, გარანტიის დოკუმენტური ხასიათი ელექტრონული ფორმით შეიცვალა.⁵⁶

28

21.04.2017წ. საქართველოს კანონით ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ განსაზღვრულია ელექტრონული დოკუმენტის, ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების გამოყენების სამართლებრივი საფუძვლები. მისი 4 (2) მუხლით, ელექტრონული დოკუმენტის გამოყენება შესაძლებელია ყველა შემთხვევაში, როდესაც მოითხოვება წერილობითი ფორმის მატერიალური დოკუმენტი, თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი. 31.01.2011 წლის საქართველოს იუსტიციის მინისტრის N 21 ბრძანებით დამტკიცებული იძულებითი აუქციონის ჩატარების პროცედურების მე-7 მუხლით დაშვებულია ელექტრონული სახის საბანკო გარანტიის გაცემის შესაძლებლობა სააუქციონო გარანტიებისთვის. კერძოდ, საგარანტიო თანხის გადახდის უზრუნველყოფის საშუალებად შესაძლებელია გამოყენებულ/გააქტიურებულ იქნეს ელექტრონული საბანკო გარანტია. ასევე, სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 14.06.2017წ. N 12 ბრძანებით დამტკიცებული ელექტრონული ტენდერის ჩატარების წესი ითვალისწინებს ისეთ საკითხებს, როგორიცაა: სატენდერო წინადადების უზრუნველყოფის ელექტრონული გარანტია, ელექტრონული გარანტების რეესტრი (მუხ.2 (1) 3², 3³). ნათელია, რომ საბანკო გარანტია შეიძლება ელექტრონულად გაიცეს.

29

⁵⁵ ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.216,217.

⁵⁶ ლიპარტია, სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52)-2016, გვ. 126.

- 30 განსაკუთრებით საერთაშორისო საგარანტიო ურთიერთობებში, ბანკები დიდი ხანია სარგებლობენ საბანკო გარანტიის ელექტრონული ფორმით, რასაც „SWIFT“ სისტემის მეშვეობით აგზავნიან. ამ შემთხვევაში გარანტია შეიცავს სრულ ტექსტს და დამოწმებულია უფლებამოსილი პირის ელექტრონულ-ციფრული ხელმოწერით, ხოლო შესაბამისი ციფრული კოდის მეშვეობით ხდება გარანტი ბანკის სრული იდენტიფიკაცია.⁵⁷
- 31 ამდენად, საბანკო გარანტია არააქცესორული, აბსტრაქტული ვალდებულებაა და ფორმის თვალსაზრისით სრულდება წერილობით (მატერიალური სახით ქაღალდზე ან ელექტრონულად). წერილობითი დოკუმენტია ბენეფიციარის მოთხოვნაც.⁵⁸
- 32 საჯარო რეესტრის შესახებ საქართველოს კანონით (მუხ.16 (1) გ) საბანკო გარანტია არასავალდებულო რეჟიმში საჯარო რეესტრში რეგისტრაციას დაექვემდებარა. ეს ნიშნავს, რომ დაინტერესებული მხარის სურვილზეა დამოკიდებული, გაატარებს თუ არა რეგისტრაციაში საბანკო გარანტიას⁵⁹ და რეგისტრაციაში გაუტარებლობა გავლენას არ ახდენს გარანტიის ნამდვილობასა და გარანტის ვალდებულების წარმოშობაზე.

7. გარანტიის შინაარსი

- 33 უნიფიცირებული წესები 758 იძლევა საბანკო გარანტიის შინაარსის დეტალურ აღწერას. ყველა ინსტრუქცია გარანტიის გაცემასთან დაკავშირებით და თავად გარანტია უნდა იყოს ზუსტი, მკაფიოდ ფორმულირებული და არ უნდა შეიცავდეს ზედმეტ დეტალებს. რეკომენდებულია ყველა გარანტიაში მიეთითოს: აპლიკანტი (ანუ პრინციპალი); ბენეფიციარი; გარანტი; ნომერი ან სხვა ინფორმაცია, რომელიც ძირითადი გარიგების იდენტიფიცირების საშუალებას იძლევა; ნომერი ან სხვა ინფორმაცია, რომელიც გაცემული გარანტიის/კონტრ-გარანტიის იდენტიფიცირების საშუალებას იძლევა; თანხა ან მაქსიმალური თანხა, რაც ექვემდებარება გარანტიით გადახდას; ასევე ვალუტა, რომელშიც შესაძლებელია გადახდა განხორციელდეს; გარანტიის მოქმედების ვადის ამოწურვა; გადახდის მოთხოვნასთან დაკავშირებული ნებისმიერი პირობა; მოთხოვნის ან სხვა დოკუმენტების ქაღალდზე და/ან ელექტრონულად წარდგენის აუცილებლობის პირობა; ენა, რომელზეც უნდა იქნეს შედგენილი გარანტიაში მითითებული თითოეული დოკუმენტი; ხარჯებზე პასუხისმგებელი მხარე (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.8).

⁵⁷ ჭიკაშვილი, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.108.

⁵⁸ ჭიკაშვილი, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.85,86.

⁵⁹ ჭიკაშვილი, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.105.

შესაძლებელია ბენეფიციარისათვის ავიზოს⁶⁰ გაგზავნა ავიზოს გამგზავნი მხარის⁶¹ მეშვეობით. იგი ატყობინებს ბენეფიციარს, რომ სიტუაციის შესაბამისად, ის ნათლად დარწმუნდა გარანტიის ნამდვილობაში და რომ გაგზავნილი შეტყობინება ზუსტად ასახავს გარანტიის პირობებს (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.10, a). მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ავიზოს გამგზავნი პირი არ წარმოადგენს გარანტიით განსაზღვრული თანხის გადახდაზე ბენეფიციარის წინაშე პასუხისმგებელ პირს. ანუ ის ახდენს ავიზოს გაგზავნას (ავიზირებას) ბენეფიციარის წინაშე დამატებითი ვალდებულებების აღების გარეშე (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.10, c).

34

გარანტი აგებს პასუხს ბენეფიციარის წინაშე, პირველ რიგში, გარანტიის პირობების შესაბამისად, მეორე რიგში, უნიფიცირებული წესების შესაბამისად იმ ზომით, რა ზომითაც ისინი შეესაბამება გარანტიის პირობებს, საგარანტიო თანხის ფარგლებში (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.12). ამდენად, საგარანტიო ურთიერთობებში ყველა საკითხი წყდება გარანტიის პირობების შესაბამისად, მაგრამ თუ რაიმე საკითხი არ არის გარანტიით მოწესრიგებული, მოქმედებს უნიფიცირებული წესებით 758 დადგენილი დისპოზიციური რეგულაციები.

35

8. გარანტიის გაუცემლობის ან პირობების დარღვევით გაცემის შედეგები

თუ გარანტი არ შეასრულებს პრინციპალთან დადებული ხელშეკრულებით ნაკისრ ვალდებულებას და არ გასცემს გარანტიას, ან თუ გასცემს მას პრინციპალთან დადებული ხელშეკრულების პირობების დარღვევით, გარანტმა უნდა აანაზღაუროს აქედან წარმოშობილი ზიანი.⁶² ანალოგიურად აგებს პასუხს, თუ გარანტი არ განახორციელებს გარანტიით გათვალისწინებულ გადახდას ბენეფიციარის სასარგებლოდ.⁶³

36

9. ცვლილებები საბანკო გარანტიაში

მნიშვნელოვანია განისაზღვროს, შეუძლია თუ არა გარანტს ცალმხრივად გარანტიაში ცვლილების შეტანა, თუ მისი გამოუთხოვადი ბუნება კრძალავს აღნიშნულს. ცვლილებების ლეგიტიმაციისათვის აუცილებელია მათზე ბენეფიციარის თანხმობა, რადგან ცვლილებები გარანტიაში ყოველთვის ეხება სწორედ ბენეფიციარის უფლებებს.

37

⁶⁰ ავიზო (იტალ. avviso) — საბანკო დოკუმენტი, ურთიერთანგარიშსწორებაში მომხდარ ცვლილებათა შეტყობინება/იხ.: უნივერსალური ენციკლოპედიური ლექსიკონი/ <http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=14&t=3805>. საქმიან წრეებში, განსაკუთრებით საბანკო პრაქტიკაში, ოფიციალური შეტყობინება ანგარიშსწორების ან სასაქონლო ოპერაციის შესრულების შესახებ. მოცემულ შემთხვევაში, შეტყობინება კონკრეტული შინაარსის საბანკო გარანტიის გაცემის შესახებ.

⁶¹ ავიზოს გამგზავნი მხარე არის მხარე, რომელიც გასცემს ავიზოს გარანტის თხოვნით (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.2).

⁶² *ჰანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.226,227.

⁶³ *ჰანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.227.

38 ბენეფიციარის თანხმობის გარეშე გარანტიაში შეტანილი ცვლილება არ არის სავალდებულო ბენეფიციარისათვის. მიუხედავად ამისა, გარანტი გამოუთხოვდად შეზღუდულია ცვლილებით გაცემის მომენტიდან, მანამ სანამ ბენეფიციარი არ უარყოფს აღნიშნულ ცვლილებას. თუ ცვლილება გარანტიაში შეტანილი არ იყო გარანტიაში მითითებული წესით, ბენეფიციარი უფლებამოსილია ნებისმიერ დროს უარყოს იგი მანამ, სანამ გარანტს შეტყობინებით არ აცნობებს თანხმობას ცვლილებაზე ან არ წარადგენს მოთხოვნას ცვლილებების შესაბამისად (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.11, b, c) .

საბანკო გარანტიაში ცვლილების შეტანისას ბენეფიციარი შეიძლება დაეთანხმოს ცვლილებებს; ბენეფიციარმა შეიძლება თავად მოითხოვოს გარანტიაში ცვლილების შეტანა; ცვლილებაზე თანხმობა შეიძლება გაცხადებული ცალკე არ ჰქონდეს, მაგრამ გადახდის მოთხოვნა წარადგინოს ცვლილებების გათვალისწინებით, რაც ასევე ბენეფიციარის თანხმობის გამოხატულებაა. სხვა შემთხვევაში, საბანკო გარანტიაში შეტანილ ცვლილებებს ბენეფიციარისთვის ძალა არ ექნება.⁶⁴

39 მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ცვლილებების ნაწილობრივი მიღება დაუშვებელია და უნდა განიხილებოდეს, როგორც უარი ცვლილებაზე. ასევე, მხედველობაში არ მიიღება საბანკო გარანტიაში დროის მონაკვეთის დათქმა, რომლის განმავლობაშიც ბენეფიციარს შეუძლია ცვლილებების უარყოფა, ამ დროის გაშვების შემთხვევაში კი ცვლილებები ძალაში შევა (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.11, e, f). ეს რეგულაცია იცავს ბენეფიციარს.

40 პრაქტიკაში პრობლემურია საკითხი გარანტიის თანხის ცვლილების შესახებ. ამ მხრივ მნიშვნელოვანია თავად გარანტიაში როგორ არის ეს საკითხი მოწესრიგებული. კერძოდ, გარანტია შეიძლება ითვალისწინებდეს მისი თანხის გაზრდას ან შემცირებას განსაზღვრულ რიცხვებში ან განსაზღვრული მოვლენის დადგომისას, რაც გარანტიის პირობების შესაბამისად იწვევს მისი თანხის შეცვლას. ამ მიზნით, მოვლენა დამდგარად ითვლება მხოლოდ მაშინ: ა. როცა გარანტს წარედგინება გარანტიაში მითითებული დოკუმენტი, რომელიც ადასტურებს შესაბამისი მოვლენის დადგომას; ან ბ. თუ გარანტიაში ასეთი დოკუმენტი გათვალისწინებული არ არის, როცა მოვლენის დადგომა შესაძლებელია დადგინდეს გარანტის საკუთარი ჩანაწერებით⁶⁵ (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.13). გონივრული წინდახედულობის ფარგლებში უმჯობესია, მხარეები წინასწარ შეთანხმდნენ რა მტკიცებულებით დადასტურდება ასეთი მოვლენის დადგომა.

IV. საბანკო გარანტია და მისი მომიჯნავე ინსტიტუტები

⁶⁴ *კიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.114.

⁶⁵ **გარანტის საკუთარი ჩანაწერები** - ჩანაწერები ანგარიშებზე თანხების ჩარიცხვისა და ჩამოჭრის შესახებ, რომლებიც იწარმოება გარანტთან იმ პირობით, რომ აღნიშნულით გარანტს შეეძლება იმ გარანტიის იდენტიფიცირება, რომელსაც ისინი ეხება (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.2).

1. თავდებობა

საბანკო გარანტია გარკვეულწილად ჰგავს თავდებობას. ორივე წარმოადგენს კრედიტის უზრუნველყოფის ვალდებულებით-სამართლებრივ და პიროვნულ საშუალებას, რომლებშიც მესამე პირის (მოვალის) ვალდებულებებზე პასუხისმგებლობა ეკისრება სრულიად სხვა პირს - თავდებს, გარანტს. ორივე შემთხვევაში არც გარანტს და არც თავდებს ბრალი არ მიუძღვით ვალდებულების შეუსრულებლობაში და მაინც კისრულობენ პასუხისმგებლობას სხვისი ბრალისათვის.⁶⁶

41

რაც შეეხება განსხვავებას, საბანკო გარანტია უზრუნველყოფის დამოუკიდებელი (არააქცესორული) საშუალებაა⁶⁷, მაშინ როდესაც თავდებობა აქცესორულია. მისი არსებობა არ არის დამოკიდებული ძირითადი ვალდებულების არსებობაზე, თუმცა ფაქტობრივად საბანკო გარანტია ამ ვალდებულების უზრუნველსაყოფად არის შეთანხმებული.⁶⁸ საბანკო გარანტია არ არის უზრუნველყოფის სუბსიდიური საშუალება, ანუ გარანტი არ არის უფლებამოსილი მოსთხოვოს კრედიტორს მოვალისაგან დაკმაყოფილების მიღება,⁶⁹ თავდებობა კი შეიძლება იყოს სუბსიდიური (894). არ არის გათვალისწინებული არც გარანტისა და პრინციპალის სოლიდარული პასუხისმგებლობა კრედიტორის (ბენეფიციარის) წინაშე,⁷⁰ მაშინ როდესაც თავდები და მოვალე შეიძლება იყვნენ სოლიდარული მოვალეები (895).

42

და ბოლოს, გარანტს არა აქვს უფლება წაუყენოს ბენეფიციარს შესაგებელი ან პრეტენზია მოთხოვნაზე იმ ძირითადი ვალდებულებიდან გამომდინარე, რისი უზრუნველყოფაც საბანკო გარანტიაა.⁷¹ გარანტი ბენეფიციართან ურთიერთობაში უნდა შემოიფარგლოს მხოლოდ იმ გარემოებებით, რაც საბანკო გარანტიაშია მითითებული, მაშინ როდესაც თავდები უფლებამოსილია წამოაყენოს ძირითადი მოვალის კუთვნილი ნებისმიერი შესაგებელი (899).

43

2. დოკუმენტური აკრედიტივი⁷²

დოკუმენტურ აკრედიტივზე შეთანხმების დროს ბანკი ახდენს ნასყიდობის ფასის (ან სხვა ხელშეკრულების საზღაურის) გადახდას აკრედიტივის დავალების მიმცემის (მყიდველი ან სხვ.) თხოვნით ბენეფიციარის (გამყიდველის ან სხვ.) სასარგებლოდ დოკუმენტების წარმოდგენის და მათი შემოწმების შემდგომ, ან ანაღდებს გადმოპირებულ თამასუქებს, ახდენს მათ აქცეპტირებას.⁷³ ამდენად, ბანკი აკრედიტივის ფორმით იღებს ვალდებულებას კლიენტის წინაშე, რომ იკისრებს

44

⁶⁶ *ჟანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.208.

⁶⁷ სუსგ საქმეზე №ას-1681-2018, 1 მარტი, 2019 წელი.

⁶⁸ *ჟანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.208.

⁶⁹ *ჟანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.209.

⁷⁰ *ჟანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.209.

⁷¹ *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.221.

⁷² ასევე იხ.: 876 მუხლის კომენტარი.

⁷³ *Sprau*, in Palandt BGB Komm, 72. Aufl., 2013, §783, Rn. 14.

პასუხისმგებლობას მისი კრედიტორის სასარგებლოდ.⁷⁴ საბანკო გარანტიის ძირითადი ფუნქცია კრედიტორის მოთხოვნის უფლების უზრუნველყოფაა, აკრედიტივის ძირითადი ფუნქცია კი - ანგარიშსწორება.⁷⁵ მათი საერთო მახასიათებელია არააქცესორული ბუნება.⁷⁶

V. საბანკო გარანტიების კლასიფიკაცია

45 საბანკო გარანტიების კლასიფიკაცია შესაძლებელია სხვადასხვა ნიშნით, კრიტერიუმით.⁷⁷ ერთი და იგივე გარანტია შესაძლოა აერთიანებდეს რამდენიმე მათგანს.

გარანტიის გამოთხოვის შესაძლებლობის, მოთხოვნის წარდგენის წესის, მონაწილე სუბიექტების რაოდენობის და მათი ურთიერთდამოკიდებულების, რეგრესული ანაზღაურების მოთხოვნის უზრუნველყოფის და ბენეფიციარის კუთვნილი მოთხოვნის სხვა პირისათვის გადაცემის შესაძლებლობის მიხედვით გარანტიები შეიძლება იყოს:

1. გამოთხოვადი და გამოუთხოვადი⁷⁸

46 იმის მიხედვით, შესაძლებელია თუ არა გარანტიის გამოხმობა (გამოთხოვა), გარანტია შეიძლება იყოს გამოთხოვადი და გამოუთხოვადი. 882-ე მუხლის თანახმად, საბანკო გარანტია არ შეიძლება უკან იქნეს გამოთხოვილი გარანტის მიერ, თუ გარანტიაში სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. ანუ ნორმა დისპოზიციურია. უნიფიცირებული წესების 758 4 (b) მუხლის თანახმად, გარანტია გამოუთხოვადია გაცემის მომენტიდან, მაშინაც კი, როცა მასში აღნიშნული არ არის ამის თაობაზე. ანუ უნიფიცირებული წესები 758 განამტკიცებს მხოლოდ გამოუთხოვად გარანტიას.

2. პირობითი და უპირობო

47 უნიფიცირებული წესების 758 15 (a,b) განამტკიცებს პირობით გარანტიებს. კერძოდ, გარანტიის საფუძველზე მოთხოვნა გამყარებული უნდა იქნეს დოკუმენტებით, რაც გარანტიაშია გათვალისწინებული, მაგრამ ნებისმიერ შემთხვევაში - ბენეფიციარის იმ განცხადებით, რომელშიც მიეთითება, თუ რაში გამოიხატა აპლიკანტის მიერ ვალდებულებების დარღვევა ძირითადი გარიგების

⁷⁴ *Sprau*, in Palandt BGB Komm, 72. Aufl., 2013, §675, Rn. 10.

⁷⁵ *ჭანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.210.

⁷⁶ *ამილახვარი*, საერთაშორისო დოკუმენტური აკრედიტივის სამართლებრივი ბუნება, დისერტაცია, თბილისი, 2017, გვ.115.

⁷⁷ *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.191-199; *ლიპარტია*, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი 2018, გვ.94-113.

⁷⁸ დაწვრილებით იხ.: 881 მუხლის კომენტარი.

მიხედვით. ამ განცხადებას შეიძლება შეიცავდეს მოთხოვნა ან არსებობდეს ცალკე ხელმოწერილი დოკუმენტის სახით, რაც ერთვის მოთხოვნას ან იგზავნება ცალკე, მაგრამ მოთხოვნაზე მითითებით. ასევე, კონტრ-გარანტიის საფუძველზე მოთხოვნა გამყარებული უნდა იქნეს მხარის განცხადებით, რომლის სასარგებლოდაც არის კონტრ-გარანტია გაცემული, რომელშიც მიეთითება, რომ ამ მხარემ მიიღო სათანადო მოთხოვნა მის მიერ გაცემული გარანტიის ან კონტრ-გარანტიის საფუძველზე.

ზოგჯერ საგარანტიო შემთხვევის განსაზღვრა ძალიან ზოგადად ხდება, რაც ბენეფიციარს უფლებას აძლევს პირველივე მოთხოვნისთანავე დაიკმაყოფილოს გარანტისაგან მოთხოვნა, ე.წ. გარანტია პირველივე მოთხოვნისთანავე.⁷⁹

უნიფიცირებული წესების 758 15 (c) განმტკიცებს ისეთი გარანტიის სახეს, როგორიცაა ე.წ. **უპირობო გარანტია**. კერძოდ, ამ მუხლით განმტკიცებული მოთხოვნა ე.წ. „დასაბუთებული განცხადების“ წარდგენის თაობაზე გამოიყენება, თუ გარანტია პირდაპირ არ გამორიცხავს ამ მოთხოვნას, ანუ მოთხოვნას, ბენეფიციარმა დაასაბუთოს თუ რაში გამოიხატება აპლიკანტის (ანუ პრინციპალის) მიერ ძირითადი ხელშეკრულებით განსაზღვრული ვალდებულებების დარღვევა. ასეთი მოთხოვნის გამორიცხვისათვის ისეთი ფორმულირება, როგორიცაა „დასაბუთებელი განცხადება, გათვალისწინებული მე-15 მუხლის (a) და (b) ქვეპუნქტით, გამორიცხულია“ -აკმაყოფილებს ამ პუნქტის მოთხოვნას. ამდენად, უნიფიცირებული წესები 758 უშვებს უპირობო გარანტიის გაცემას, სადაც ბენეფიციარს არ მოეთხოვება პრინციპალის მხრიდან ვალდებულების დარღვევის დასაბუთება.

48

ცხადია, ამ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია პრინციპალის პოზიცია, იქნება თუ არა თანახმა ასეთ უპირობო გარანტიაზე. თუ თანახმაა, მან ეს ცალსახად უნდა აღნიშნოს თავის ინსტრუქციაში გარანტის მიმართ, რაც ასევე უნდა აისახოს გარანტიით მომსახურების ხელშეკრულებაშიც, რათა გარანტის უფლება რეგრესზე პრინციპალის მიმართ არ შეილახოს და ზიანი არ გამოიწვიოს.⁸⁰ უპირობო გარანტიის დროს უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება ბენეფიციარის კეთილსინდისიერებას, რამეთუ არაკეთილსინდისიერი ბენეფიციარის ხელში ის შეიძლება იქცეს გარანტის საწინააღმდეგო მძლავრ იარაღად.

რაც შეეხება სამოქალაქო კოდექსს, იგი პირდაპირ არ ადგენს ე.წ. უპირობო გარანტიის ცნებას, თუმცა არც ასეთი გარანტიის პირდაპირ ამკრძალავ ნორმას შეიცავს. ამასთან, 885-ე მუხლის პირველი ნაწილით, ბენეფიციარის მოთხოვნაში ან მის დანართში ბენეფიციარმა უნდა მიუთითოს, თუ რაში გამოიხატება პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულების დარღვევა, რომლის უზრუნველსაყოფადაც გარანტია გაიცა და წარმოადგინოს დოკუმენტები, რომლებიც გარანტიაშია მითითებული. ეს ვალდებულება ბენეფიციარმა

⁷⁹ Horn/Staudinger, BGB Kommentar, 13 Aufl. Vorbem zu §765, Rn.209; *ქანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.219.

⁸⁰ *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.148.

კეთილსინდისიერად და ჯეროვნად უნდა შეასრულოს. ანუ 885 არეგულირებს პირობით გარანტიებს.

3. პირდაპირი გარანტია და კონტრ-გარანტია

49 პირდაპირი გარანტიის შემთხვევაში პრინციპალის ბანკს პირდაპირი კავშირი აქვს ბენეფიციართან და გასცემს გარანტიას ბენეფიციარისათვის. გარანტიაში პირდაპირაა მითითებული ბენეფიციარი, როგორც თანხის მიმღები.⁸¹ ანუ თვალსაჩინოა გარანტის ვალდებულება ბენეფიციარის წინაშე. კონტრ-გარანტიის შემთხვევაში კი ეს პირდაპირი კავშირი არ არსებობს, რადგან ურთიერთობაში ერთვება მეორე გარანტი (ბენეფიციარის ბანკი), რომელიც გარანტიას თავისი კლიენტის (ბენეფიციარის) სასარგებლოდ გასცემს კონტრ-გარანტის, ანუ პრინციპალის ბანკის თხოვნით. თავის მხრივ, კონტრ-გარანტი ამ მოქმედებას ასრულებს პრინციპალის განაცხადის საფუძველზე.⁸²

ამდენად, საგარანტიო ურთიერთობაში ტრადიციული სამი სუბიექტის გარდა შესაძლებელია მონაწილეობდეს მეოთხე სუბიექტი. იგი მძლავრი ფინანსური რესურსების მქონე პირია და მაშინ ერთვება პროცესში, როდესაც პრინციპალის მიერ შერჩეული გარანტი ბენეფიციარისათვის მიუღებელია ან/და უცნობია. ასეთ დროს პრინციპალის გარანტმა შეიძლება მიმართოს ბენეფიციარის გარანტს, ბენეფიციარისათვის საბანკო გარანტიის გაცემის თობაზე, ხოლო ბენეფიციარის გარანტს მისცეს თავისი საბანკო გარანტია. ამ შემთხვევაში პრინციპალის გარანტი ჩაითვლება კონტრ-გარანტად, ხოლო მის მიერ ბენეფიციარის გარანტისათვის მიცემული გარანტია - კონტრ-გარანტიად.⁸³ ბენეფიციარის მოთხოვნის წარდგენის შემდგომ ძირითადი გარანტი მოთხოვნას წარუდგენს კონტრ-გარანტს კონტრ-გარანტიის საფუძველზე. აუცილებელია მოთხოვნა იყოს კონტრ-გარანტიის პირობების შესაბამისი. კონტრ-გარანტს უფლება აქვს უარი განაცხადოს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე, თუ მოთხოვნა კონტრ-გარანტიის პირობებს არ შეესაბამება.⁸⁴

50 როგორც წესი, პირდაპირ საგარანტიო ურთიერთობებში მხარეები ერთი ქვეყნის რეზიდენტები არიან და ანგარიშსწორების სისტემა, გადახდის ვალუტა ერთიანია. **კონტრ-გარანტია კი არაპირდაპირი გარანტიაა**, რომელიც პირველ გარანტიას უზრუნველყოფს. ამიტომ როდესაც ბენეფიციარი და პრინციპალი სხვადასხვა ქვეყნის რეზიდენტები არიან, მაშინ კონტრ-გარანტია ხშირად გამოიყენება. თუ კონტრ-გარანტს და გარანტს ერთმანეთში მოკორესპონდენტო ანგარიშები აქვთ

⁸¹ *კიპაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.194.

⁸² იხ.: იქვე..

⁸³ *ლიპარტია*, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი 2018, გვ.49,50.

⁸⁴ *ლიპარტია*, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი 2018, გვ.75.

გახსნილი, ურთიერთობა გაიოლებულია, ხოლო თუ ასეთი რამ არ არსებობს, მაშინ შესაძლებელია ამგვარ ურთიერთობაში კიდევ სხვა ბანკიც ჩაერთოს.⁸⁵

4. დაფარული და დაუფარავი

დაფარულ და დაუფარავ გარანტიებს შორის სხვაობა გამოიხატება რეგრესული ანაზღაურების მოთხოვნის უზრუნველყოფის მიხედვით. დაფარულ გარანტიებად მიიჩნევა ფულით ან საბანკო/სადაზღვევო კომპანიის გარანტიებით უზრუნველყოფილი გარანტიები. ამ დროს პრინციპალის ანგარიშზე რიცხული თანხა იბლოკება და გამოიყენება როგორც უზრუნველყოფა. ასეთ დროს გარანტიის ხელშეკრულებაში მიეთითება, რომ თანხა არის დაგირავებული, უფრო სწორად, თანხის მოთხოვნის უფლებაა დაგირავებული.⁸⁶ თანხა ჩერდება გარანტიის მოქმედების ვადით. სხვა შემთხვევებში გარანტია დაუფარავია.

51

5. ტრანსფერაბელური და არატრანსფერაბელური⁸⁷

საბანკო გარანტია კონკრეტულ პირებს შორის არსებული ძირითადი ვალდებულების შესრულებას ემსახურება, შესაბამისად, გარანტი შეიძლება თანახმა არ იყოს სხვა პირის სასარგებლოდ საგარანტიო თანხის გადახდაზე. გარანტის მიმართ ბენეფიციარის მოთხოვნის უფლება არ შეიძლება გადაეცეს სხვა პირს (ანუ გარანტია არატრანსფერაბელურია), თუ თავად გარანტიით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. შესაბამისად, გარანტია ტრანსფერაბელურია მაშინ, როცა მასში პირდაპირაა მითითებული მოთხოვნის დათმობის შესაძლებლობა.

52

6. საბანკო გარანტიები უზრუნველყოფილი ვალდებულების შინაარსის მიხედვით

უზრუნველყოფილი ვალდებულების შინაარსის მიხედვით საბანკო გარანტიის ყველაზე გავრცელებული სახეებია: სატენდერო, ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის, წინასწარი საავანსო ანგარიშსწორების უზრუნველყოფის, დეფექტზე პასუხისმგებლობის (ე.წ. ხარისხის) გარანტია.⁸⁸ თითოეულ მათგანს აქვს დამოუკიდებელი ნიშანი, ბუნება, სახელწოდება და რეგულირების წესი.⁸⁹ ეს ჩამონათვალი არ არის ამომწურავი.

53

⁸⁵ ჭიკაშვილი, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.194.

⁸⁶ ჭიკაშვილი, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.194.

⁸⁷ იხ.: 883 მუხლის კომენტარი.

⁸⁸ ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოტხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი 2018, გვ.96,97.

⁸⁹ ლიპარტია, სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52)-2016, გვ. 123.

54 გარანტიის სახეების სწორად განსაზღვრას და მხარეთა მიერ ამის მართებულად გააზრებას დიდი მნიშვნელობა აქვს, რამეთუ გარანტიის მიერ ბენეფიციარისათვის ანაზღაურებული თანხების პრინციპალისაგან რეგრესის წესით დაბრუნების უფლება დამოკიდებულია იმაზე, რამდენად შეესაბამება ანაზღაურება გარანტიის პირობებს. კერძოდ, გარანტს არა აქვს უფლება მოსთხოვოს პრინციპალს იმ თანხის გადახდა, რომელიც აუნაზღაურდა ბენეფიციარს გარანტიის პირობების საწინააღმდეგოდ (890 II). მაგალითად, ერთ-ერთ საქმეზე სადაც გაცემული იყო საავანსო გარანტია, გარანტმა კი თანხა გასცა ვალდებულების შესრულების ვადის გადაცილებისათვის, სასამართლომ მიიჩნია, რომ გარანტს არ ჰქონდა პრინციპალისაგან თანხის დაბრუნების მოთხოვნის უფლება.⁹⁰

ა. სატენდერო გარანტია⁹¹

55 სატენდერო გარანტია პრინციპალის მიერ სატენდერო ურთიერთობებში შესვლის დროს გამოიყენება. თუ აუქციონში მონაწილეობას მიიღებს სუბიექტი, გამარჯვების შემთხვევაში, ვალდებულია შეასრულოს ყველა აუცილებელი მოქმედება ხელშეკრულების გაფორმების მიზნით. სატენდერო გარანტია ემსახურება აუქციონის/ტენდერის ჩატარების შემდგომ ხელშეკრულების გაფორმების უზრუნველყოფის მიზანს.⁹² თუ აუქციონში მონაწილე სუბიექტი უარს იტყვის ხელშეკრულების გაფორმებაზე, ბენეფიციარი საბანკო გარანტიის საფუძველზე წარადგენს მოთხოვნას საგარანტიო თანხის მიღებაზე. სატენდერო გარანტიის ბენეფიციარად, როგორც წესი, გამოდის სახელმწიფო ან მის მიერ უფლებამოსილი სახელმწიფო შეკვეთის გამცემი პირი.⁹³

56 სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს თავმჯდომარის 14.06.2017წ. N12 ბრძანებით დამტკიცებული ელექტრონული ტენდერის ჩატარების წესი ითვალისწინებს ისეთ საკითხებს, როგორიცაა: სატენდერო წინადადების უზრუნველყოფის ელექტრონული გარანტია, რომელიც გაიცემა სატენდერო წინადადების უზრუნველყოფის მიზნით, არის პრეტენდენტის მიერ სააგენტოსათვის სისტემის მეშვეობით წარდგენილი გარანტირების მექანიზმი შესყიდვის ობიექტის სავარაუდო ღირებულების 1%-ის ოდენობით (მუხ.2 (1) „32“); ელექტრონული გარანტიების რეესტრი, რომელიც წარმოადგენს საბანკო დაწესებულების ან/და სადაზღვევო ორგანიზაციის მიერ გაცემული ელექტრონული გარანტიების მონაცემთა ბაზას (მუხ.2 (1) „33“). ელექტრონული გარანტიის ბენეფიციარი/მიმღები არის სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტო (მუხ.23,1).

⁹⁰ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 10.03.2016 განჩინება საქმეზე № ას-396-376-2015.

⁹¹ ინგლ. Tender bond or Bid Bond.

⁹² ლიპარტია, სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52)-2016, გვ. 125.

⁹³ ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.232.

ბ. ხელშეკრულების შესრულების გარანტია⁹⁴

შესრულების გარანტია პრინციპალის მიერ ნაკისრი ძირითადი ვალდებულების ჯეროვან, დათქმულ დროსა და ადგილას შესრულებას უზრუნველყოფს. შესრულების გარანტიის ოდენობა ხელშეკრულების მხარეთა ნების საფუძველზე დამოუკიდებლად განისაზღვრება, თუმცა მისი მოცულობა, უმეტეს შემთხვევაში, უზრუნველყოფილი ვალდებულების 5-დან 10%-მდე განისაზღვრება.⁹⁵ ასეთი გარანტიები გამოიყენება როგორც ტენდერების, ისე კერძოსამართლებრივი ურთიერთობების ფარგლებში. საბანკო გარანტიების უმრავლესობა სწორედ მოვალის მიერ ნაკისრი ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფას ეხება. ეს ვალდებულებები შეიძლება წარმოიშვას ნებისმიერი ხელშეკრულებიდან, თუმცა პრაქტიკაში ყველაზე გავრცელებული ნარდობიდან ან სესხიდან წარმოშობილი ვალდებულებების შესრულების უზრუნველყოფაა.⁹⁶

57

გ. საავანსო უზრუნველყოფის გარანტია⁹⁷

საავანსო უზრუნველყოფის საბანკო გარანტია გამოიყენება ხელშეკრულების მხარის მიერ წინასწარ გადახდილი ხელშეკრულების ღირებულების (ავანსის) მიზნობრივად ათვისების უზრუნველსაყოფად.⁹⁸ ამდენად, ბენეფიციარის მხრიდან ხელშეკრულების ღირებულების სრული ან ნაწილობრივი წინასწარი ანაზღაურების შემთხვევაში, საბანკო გარანტია უზრუნველყოფს თანხის მიზნობრივად ხარჯვას. ავანსის არამიზნობრივად გაუხარჯაობის შემთხვევაში, ბენეფიციარს დაუბრუნდება თანხა გარანტიის პირობების შესაბამისად.⁹⁹ მსგავსი მიზნობრიობა აქვს შუალედური ანგარიშსწორების საბანკო გარანტიასაც (Interim payment guarantee), იმ განსხვავებით, რომ ამ უკანასკნელით ხდება პროექტის მომდევნო ეტაპებზე წინსწრებით გადახდილი თანხების შესაბამისი უზრუნველყოფა.¹⁰⁰ საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის გაცემის საფუძველზე ბენეფიციარი პრინციპალს უხდის ხელშეკრულების ღირებულებას, რომელიც სამუშაოს შესრულებას უნდა მოხმარდეს. მიზნიდან გამომდინარე, მისი პირობა შემოიფარგლება გაცემული თანხის მიზნობრივად ხარჯვის უზრუნველყოფით და საბანკო გარანტიის მოცულობა მცირდება ბენეფიციარისათვის პრინციპალის მიერ შესრულებული სამუშაოსა თუ

58

⁹⁴ ინგლ. Performance Bond or Completion Bond.

⁹⁵ ლიპარტია, სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52)-2016, გვ. 127.

⁹⁶ ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.232.

⁹⁷ ინგლ. Advance Payment Guarantee.

⁹⁸ ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი 2018, გვ.101.

⁹⁹ ლიპარტია, სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52)-2016, გვ. 129.

¹⁰⁰ ლიპარტია, სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52)-2016, გვ. 129.

ხელშეკრულების საგნის ფაქტობრივი მიწოდების ოდენობით.¹⁰¹ შესაბამისად, შესაძლებელია ხელშეკრულების დარღვევის მიუხედავად არ მოხდეს საავანსო უზრუნველყოფის გარანტიის მოთხოვნა, ვინაიდან პრინციპალმა უკვე შეუსრულა ბენეფიციარს ავანსის ოდენობით გათვალისწინებული სამუშაო. საავანსო საბანკო გარანტიის თანხა ხელშეკრულების სრულად შესრულებაზე პასუხისმგებლობას არ მოიცავს.¹⁰²

დ. დეფექტზე (ნაკლზე) პასუხისმგებლობის გარანტია¹⁰³

59 ასეთი გარანტია გამოიყენება ხელშეკრულების ფარგლებში მიწოდებული საქონლის (შესრულებული სამუშაოს) დეფექტების (ნაკლის) გამოსწორების თანხების უზრუნველსაყოფად.¹⁰⁴ პროექტის დასრულების შემდეგ დამკვეთი (ბენეფიციარი) შესყიდვის ღირებულების ნაწილს, რომელიც განეკუთვნება და გადასახდელია შემსრულებლისათვის (პრინციპალი), შეთანხმებული ვადით აკავებს, რათა ამ ვადაში უხარისხობის (დეფექტის) გამოვლენის შემთხვევაში ეს თანხა შემსრულებლის მეშვეობით ან მის გარეშე მოახმაროს დეფექტის აღმოფხვრას. ამ დაკავებულ თანხას „დეფექტის ფონდს“ უწოდებენ. როგორც წესი, დეფექტის ფონდი ხელშეკრულების ღირებულების 2.5-დან 10%-მდეა, ხოლო ვადა - საშუალოდ, 1 ან 2 წელი.¹⁰⁵ ბუნებრივია, პრინციპალს სურს დეფექტის ფონდის თანხა პროექტის დასრულებისთანავე მიიღოს და მოიხმაროს, შესაბამისად, მხარეთა შეთანხმებით ამის ჩანაცვლება შეიძლება სწორედ საბანკო გარანტიით, რომელიც გაიცემა იმავე თანხაზე და იმავე ვადით.

60 ამდენად, დეფექტზე პასუხისმგებლობის გარანტიის დროს ბენეფიციარი უფლებამოსილია მოითხოვოს გარანტიით გათვალისწინებული თანხის გადახდა, თუ საგარანტიო პერიოდში ხელშეკრულებით გათვალისწინებულ შესრულებას აღმოაჩნდება ნაკლი. ეს გარანტია ზოგჯერ ხარისხის უზრუნველყოფის გარანტიადაც იწოდება. იგი განსხვავდება ხელშეკრულების შესრულების საბანკო გარანტიისაგან და უზრუნველყოფს იმ ნაკლის აღმოფხვრას, რომელიც სამუშაოს დასრულების შემდგომ კონკრეტულ ვადაში გამოვლინდება, წარმოადგენს პრინციპალის მიერ შესრულების შედეგს და

¹⁰¹ ლიპარტია, სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52)-2016, გვ. 129,130; ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი 2018, გვ.99,100.

¹⁰² ლიპარტია, სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52)-2016, გვ. 130; ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი 2018, გვ.100.

¹⁰³ ინგლ. Quality guarantee, warranty guarantee, maintenance guarantee, retention guarantee.იხ.: ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი 2018, გვ.106-109.

¹⁰⁴ ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი 2018, გვ.106.

¹⁰⁵ ლიპარტია, სახელმწიფო შესყიდვების ურთიერთობებში გამოყენებადი საბანკო გარანტიის სახეები, მართლმსაჯულება და კანონი, 4 (52)-2016, გვ. 131.

ე. საბაჟო გარანტია

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ გარდა ზემოთ განხილული გარანტიებისა, შესაძლებელია ასევე სხვა სახის გარანტიის გამოყენებაც, მაგალითად, ე.წ. საბაჟო გარანტია, რომელიც საბაჟო ორგანოების სასარგებლოდ გაიცემა ქვეყნის ტერიტორიაზე ტვირთის შემოტანისას, ვიდრე მისი განბაჟება არ მოხდება.¹⁰⁷ საქართველოს საბაჟო კოდექსის 55 (1) მუხლის თანახმად, პირმა, რომელსაც წარმოეშვა ან შეიძლება წარმოეშვას იმპორტის გადასახდელის გადახდის ვალდებულება, უნდა წარადგინოს იმპორტის გადასახდელის გადახდის უზრუნველყოფის გარანტია, თუ საქართველოს საბაჟო კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. საბაჟო ორგანო უფლებამოსილია ამ პირის ნაცვლად სხვა პირს მისცეს უფლება, წარადგინოს გარანტია. ამავე კოდექსის 58 (1) „ა“ ადგენს ისეთი უზრუნველყოფის წარდგენის შესაძლებლობას, როგორიცაა საბანკო გარანტია.

61

¹⁰⁶ ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი 2018, გვ.109.

¹⁰⁷ ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.233.

მუხლი 880. საზღაური საბანკო გარანტიისათვის

1. საბანკო გარანტია უზრუნველყოფს პრინციპალის მიერ ბენეფიციარის მიმართ თავისი მოვალეობის სათანადო შესრულებას.

2. საბანკო გარანტიის მიცემისათვის პრინციპალი უხდის გარანტს შეთანხმებულ საზღაურს.

I. ნორმის მიზანი

880-ე მუხლი განსაზღვრავს ვალდებულებას, რომლის უზრუნველყოფაც ხდება საბანკო გარანტიით, ასევე ადგენს პრინციპალსა და გარანტს შორის სახელშეკრულებო ურთიერთობის სასყიდლიანობას.

1

II. საბანკო გარანტიით უზრუნველყოფილი ვალდებულება

საგარანტიო ურთიერთობის მხარეები არიან გარანტი, პრინციპალი და ბენეფიციარი. გარანტი პრინციპალის თხოვნით კისრულობს ვალდებულებას, რომ გადაუხდის პრინციპალის კრედიტორს (ბენეფიციარს) ფულად თანხას გადახდის შესახებ ბენეფიციარის წერილობითი მოთხოვნის საფუძველზე.

2

პრინციპალი არის გარანტიაში მითითებული მხარე, ძირითად ხელშეკრულებაში (ანუ გარიგებაში, რომლიდან წარმოშობილი პრინციპალის ვალდებულებაც არის უზრუნველყოფილი ბენეფიციარის წინაშე) მითითებული ვისი ვალდებულებაც არის უზრუნველყოფილი გარანტიით.¹

თავად გარანტის ვალდებულება ფულადია, ანუ გარანტიით გარანტი კისრულობს ბენეფიციარის მიერ სათანადო მოთხოვნის წარდგენისას მხოლოდ ფულის გადახდას. ამასთან, გარანტიით უზრუნველყოფილი ძირითადი ხელშეკრულებით მოვალის (ანუ პრინციპალის) მიერ კრედიტორის (ანუ ბენეფიციარის) წინაშე ნაკისრი ვალდებულება შეიძლება იყოს როგორც ფულადი, ისე არაფულადი სახის (მაგალითად: სესხის დაბრუნება, მენარდის მიერ სამუშაოს შესრულება და ა.შ.).²

3

საგარანტიო ურთიერთობა არ არის სამმხრივი ხელშეკრულება. საბანკო გარანტიის ინსტიტუტის ამოქმედებისათვის აუცილებელია ორი ძირითადი მოქმედების თანმიმდევრობით განხორციელება: სასყიდლიანი ხელშეკრულების დადება პრინციპალსა და გარანტს შორის. ამ ხელშეკრულებას ხშირად „გარანტიის გაცემის“³ ან „საბანკო გარანტიით მომსახურების შესახებ“

4

¹ დაწვრილებით იხ.: სკ 879-ე მუხლის კომენტარი.

² გაბისონია, საბანკო სამართალი, თბილისი 2012, გვ.227.

³ ხოტენაშვილი, საბანკო (დამოუკიდებელ) გარანტიათა ზოგიერთი საკითხი ეროვნული კანონმდებლობისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის მიხედვით, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 6/2003-2/3, გვერდი 330.

ხელშეკრულებას უწოდებენ⁴ და გარანტიის მიერ ბენეფიციარის მიმართ თვით გარანტიის გაცემა.⁵ ამდენად, გარანტსა და პრინციპალს შორის ხელშეკრულების გაფორმება ავტომატურად არ ნიშნავს გარანტიის ვალდებულებას საბანკო გარანტიის გაცემაზე, თუ პრინციპალი, თავის მხრივ, ხელშეკრულებით ნაკისრ ვალდებულებას არ შეასრულებს (მაგ.: გარანტის მოთხოვნის უზრუნველსაყოფად იპოთეკით არ დატვირთავს უძრავ ქონებას, არ გადაიხდის საზღაურს გარანტიისათვის და ა. შ.)⁶.

III. საბანკო გარანტიის გაცემისათვის საზღაურის გადახდა

5 880 II ადგენს პრინციპალსა და გარანტს შორის გაფორმებული ხელშეკრულების საფუძველზე საზღაურის გადახდას. ბანკი, სხვა საკრედიტო დაწესებულება ან სადაზღვევო კომპანია, როგორც მეწარმე სუბიექტი, ორიენტირებულია მოგების მიღებაზე. შესაბამისად, პრინციპალი ვალდებულია გარანტს გადაუხადოს საზღაური საბანკო გარანტიის გაცემისათვის. ანაზღაურების ოდენობა, ძირითადად, დამოკიდებულია საბანკო გარანტიით ნაკისრი ვალდებულების მოცულობასა და საბანკო გარანტიის მოქმედების ვადაზე.⁷ თუ გარანტია დაფარულია - ე.ი. უზრუნველყოფილია საბანკო ანგარიშზე დაბლოკილი ფულადი თანხით⁸, მაშინ ტარიფი შედარებით მცირეა.⁹ ანუ ანაზღაურების ოდენობა შეიძლება დამოკიდებული იყოს გარანტის მიერ ასაღები რისკის ხარისხზე.¹⁰

6 საბანკო გარანტია თავისი არსით უთანაბრდება საკრედიტო დაწესებულების მიერ კრედიტის გაცემას. შესაბამისად, პრაქტიკაში მასთან დაკავშირებული რისკების უზრუნველყოფა მხოლოდ 880 II გათვალისწინებული საზღაურით ვერ მოხდება. თანხა, რომელსაც პრინციპალი 880 II საფუძველზე საბანკო გარანტიის გაცემისათვის იხდის, არის ანაზღაურება კაპიტალის ბოჭვისათვის, რომელსაც გარანტი ახორციელებს.¹¹ ეს ის კაპიტალია, რომელიც გარანტს საბანკო გარანტიის მოქმედების მთლიანი პერიოდის განმავლობაში უნდა გააჩნდეს, რათა ბენეფიციარის მხრიდან სათანადო მოთხოვნის წარდგენის შემთხვევაში იგი დააკმაყოფილოს. ამასთან, ეს არ არის საკმარისი და ბანკი ითხოვს სხვადასხვა უზრუნველყოფის საშუალებას. სწორედ ამ ეკონომიკური ფუნქციიდან გამომდინარე, გამოთქმულია მოსაზრება, რომ მიუხედავად იმისა, საბანკო გარანტია ძალაში შედის გაცემის მომენტიდან თუ სხვა თარიღის ან მოვლენის

⁴ *ჭიპაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.201,202.

⁵ *ხოტენაშვილი*, საბანკო (დამოუკიდებელ) გარანტიათა ზოგიერთი საკითხი ეროვნული კანონმდებლობისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის მიხედვით, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 6/2003-2/3, გვერდი 330; სუსგ საქმეზე №ას-562-871-2009, 20 ოქტომბერი, 2009 წელი.

⁶ *გაბისონია*, საბანკო სამართალი, თბილისი 2012, გვ.238.

⁷ *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისათვის), 2014, გვ. 575.

⁸ დაწვრილებით იხ.: სკ 879-ე მუხლის კომენტარი, ველი 51.

⁹ *ჭიპაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.128.

¹⁰ *გაბისონია*, საბანკო სამართალი, თბილისი 2012, გვ.232.

¹¹ *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისათვის), 2014, გვ. 575.

დადგომიდან, 880 II საფუძველზე საზღაურის მოთხოვნის უფლება გარანტს წარმოეშობა გაცემის მომენტიდან.¹² ხელშეკრულებაში ცვლილებების შეტანა, როგორც წესი, ასევე დაკავშირებულია დამატებით ხარჯთან.¹³

¹² *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისათვის), 2014, გვ. 576 და Graf von Westphalen/Jud/Westphalen, Die Bankgarantie im internationalen Handelsverkehr, S. 363.

¹³ *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.181.

მუხლი 881. გარანტიის ვალდებულების დამოუკიდებლობა ძირითადი ვალდებულებისაგან

საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული გარანტიის ვალდებულება ბენეფიციარის წინაშე მათ შორის ურთიერთობისას არ არის დამოკიდებული იმ ძირითად ვალდებულებაზე, რომლის შესრულების უზრუნველსაყოფადაც არის ის გაცემული, მაშინაც კი, როცა გარანტია შეიცავს მითითებას ამ ვალდებულებაზე.

I. ნორმის არსი და მიზანი

881-ე მუხლი ადგენს საბანკო გარანტიის უმნიშვნელოვანეს მახასიათებელს - დამოუკიდებლობას ძირითადი ხელშეკრულებისაგან¹, რაც განსაზღვრავს მის არააქცესორულ ბუნებას.

1

II. ძირითადი ხელშეკრულება და საბანკო გარანტია

პრინციპალი არის მხარე, ძირითადი ხელშეკრულებიდან წარმოშობილი ვისი ვალდებულებაც არის უზრუნველყოფილი საბანკო გარანტიით.² შესაბამისად, საბანკო გარანტიის იურიდიული ბუნების მართებული ანალიზისათვის უმნიშვნელოვანესია საბანკო გარანტიის და ძირითადი ხელშეკრულების ურთიერთმიმართების განსაზღვრა.

2

1. საბანკო გარანტიის ინსტიტუტის განვითარება საქართველოში

ქართულ სამართალში გარანტია განიხილებოდა და განიხილება როგორც ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის საშუალება. ამ სახით იყო იგი წარმოდგენილი საბჭოთა პერიოდის კანონმდებლობაშიც. სსრ კავშირის სამოქალაქო სამართლის საფუძვლების, ასევე მოკავშირე რესპუბლიკების და მათ შორის საქართველოს 1964 წლის სამოქალაქო სამართლის კოდექსისათვის ცნობილი გარანტიის ინსტიტუტი წარმოადგენდა უზრუნველყოფის აქცესორულ საშუალებას.³ 1964 წლის საქართველოს სსრ სამოქალაქო კოდექსის 205-ე მუხლის მიხედვით, გარანტია - თავდებობის სახესხვაობას წარმოადგენდა, ეს ორი ინსტიტუტი ერთმანეთისგან მხოლოდ იმით განსხვავდებოდა, რომ გარანტად ქონებრივ ურთიერთობებში შეიძლება გამოსულიყო მხოლოდ დაინტერესებული ორგანიზაციის (პრინციპალის) ზემდგომი ორგანო, ხოლო თავდებად გამოსვლის უფლება ნებისმიერ პირს ჰქონდა.⁴ საბჭოთა კავშირში საბანკო გარანტია მხოლოდ საგარეო ვაჭრობისა და საგარეო ეკონომიკური კავშირებისას გამოიყენებოდა და

3

¹ დაწვრილებით იხ.: სკ 879-ე მუხლის კომენტარი, ველი 16.

² დაწვრილებით იხ.: სკ 879-ე მუხლის კომენტარი, ველი 9.

³ *ხოტენაშვილი*, საბანკო გარანტიათა სამართლებრივი ასპექტები, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვერდი 8.

⁴ *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.89.

პოსტსაბჭოთა სივრცისთვის საბანკო გარანტიის საყოველთაო ხელმისაწვდომობა სიახლეს წარმოადგენდა.⁵

- 4 საბანკო გარანტიის თანამედროვე რეგულირების თავისებურება სწორედ მის დამოუკიდებელ ბუნებაშია. გარანტის ვალდებულება ბენეფიციარის წინაშე თავის ავტონომიურობას მაშინაც კი ინარჩუნებს, როცა საბანკო გარანტიაში კონკრეტულადაა მითითებული გარანტიით უზრუნველსაყოფი ძირითადი ვალდებულების შესახებ.⁶ სწორედ არააქცესორულობა წარმოადგენს თავდებობასა და საბანკო გარანტიას შორის ერთ-ერთ ძირითად განმასხვავებელ ნიშანს.⁷

881-ე მუხლთან ერთად გარანტიის დამოუკიდებელი ბუნების განმსაზღვრელია 887 II მუხლიც, რომლის თანახმად, თუ ბენეფიციარი ხელმეორედ წარმოადგენს მოთხოვნას, გადახდა გარანტიის მიხედვით უნდა მოხდეს მაშინაც, თუ ძირითადი ვალდებულება შესაბამის ნაწილში უკვე მთლიანად შესრულებულია, შეწყდა სხვა საფუძვლით ან ბათილია.⁸ ავტონომიურობა საბანკო გარანტიის უმთავრეს ღირსებად უნდა მივიჩნიოთ. ძირითადი ვალდებულების სუბიექტთა უფლებები და მოვალეობები გარანტის ქმედებაზე გავლენას ვერ ახდენს.⁹

- 5 ისევე როგორც აკრედიტივის შემთხვევაში¹⁰, გარანტი უბრალოდ ამოწმებს წარმოდგენილი დოკუმენტების შესაბამისობას გარანტიით მოყვანილ აღწერილობასთან. ბანკი არ კისრულობს ძირითადი ხელშეკრულებიდან გამომდინარე უფლება-მოვალეობებს და არ უნდა ჩაებას მის მხარეებს შორის რაიმე დავაში.¹¹

- 6 საბანკო გარანტიის დამოუკიდებლობიდან და აბსტრაქტულობიდან გამომდინარე, გარანტს არა აქვს უფლება წაუყენოს ბენეფიციარს შესაგებელი ან რამე სახის პრეტენზია მოთხოვნაზე, რაც გამომდინარეობს იმ ძირითადი ვალდებულებიდან, რის უზრუნველსაყოფადაც გარანტია გაიცა, ასევე რომელიმე სხვა ვალდებულებიდან, მათ შორის, საბანკო გარანტიის გაცემაზე შეთანხმებიდან.¹²

პრინციპალის მიერ თავისი უფლებების გარანტისათვის დათმობის შემთხვევაშიც კი გარანტს არა აქვს უფლება ბენეფიციართან ურთიერთმოთხოვნა გაქვითოს, თუ ასეთი რამ საბანკო გარანტიის ტექსტით არ არის გათვალისწინებული.¹³ გარანტს არა აქვს უფლება წაუყენოს ბენეფიციარს შესაგებელი იმ გარემოებებზე, რაც არ არის

⁵ *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.90.

⁶ *შენგელია*, სკ-ის კომენტარი, წიგნი IV, ტ. II, მუხლი 881, გვ.218; *გაბისონია*, საბანკო სამართალი, თბილისი 2012, გვ.233.

⁷ *გაბისონია*, საბანკო სამართალი, თბილისი 2012, გვ.234.

⁸ დაწერილებით იხ.: სკ 887 მუხლის კომენტარი.

⁹ *ლიპარტია*, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი, 2018, გვ.73.

¹⁰ იხ.: სამოქალაქო კოდექსის 879-ე მუხლის კომენტარი, ველი 44.

¹¹ *ხოტენაშვილი*, საბანკო გარანტიათა სამართლებრივი ასპექტები, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვერდი 26 /იხ.: <http://press.tsu.ge>

¹² *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.86.

¹³ *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.113.

მითითებული გარანტიაში. ანუ გარანტს შეუძლია წარადგინოს შესაგებელი, რომელიც გამომდინარეობს უშუალოდ საბანკო გარანტიიდან.¹⁴

2. დამოუკიდებლობის განმარტება სასამართლო პრაქტიკაში

სამოქალაქო კოდექსი საბანკო გარანტიას განიხილავს, როგორც მოთხოვნის უზრუნველყოფის ერთ-ერთ საშუალებას, რომელიც სხვა უზრუნველყოფის საშუალებებისაგან განსხვავდება თავისი **დამოუკიდებლობით**¹⁵ - **არააქცესორულობით**, რაც გულისხმობს იმას, რომ ძირითადი ვალდებულება - ხელშეკრულება, რომლის უზრუნველსაყოფადაც საბანკო გარანტია გაიცა, გავლენას ვერ ახდენს ამ უკანასკნელზე. საბანკო გარანტია შესასრულებელია გაცემული პირობების ფარგლებში ბენეფიციარის მოთხოვნისთანავე, მიუხედავად იმისა, არსებობს თუ არა ძირითადი ვალდებულებიდან გამომდინარე შესაგებელი.¹⁶

პრინციპალის ძირითადი ვალდებულების გაბათილება, შეწყვეტა ან სამართლებრივი ვითარების სხვაგვარი შეცვლა, თავისთავად არ იწვევს საბანკო გარანტიის მოქმედების შეწყვეტას, ამიტომაც, საბანკო გარანტიაში მკაფიოდ უნდა აისახოს მისი დაკმაყოფილების წინაპირობები.¹⁷ საბანკო გარანტიის, როგორც არააქცესორული ვალდებულების შედეგი იმაში მდგომარეობს, რომ გარანტს არ შეუძლია ბენეფიციარს წარუდგინოს შესაგებელი, რომელიც ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის არსებული გარანტიით უზრუნველყოფილი ურთიერთობიდან გამომდინარეობს.¹⁸

3. დამოუკიდებლობის განმარტება უნიფიცირებულ წესებში 758¹⁹

გარანტია თავისი ბუნებით არ არის დამოკიდებული ძირითად გარიგებაზე და გარანტს არ ზღუდავს მისი პირობები. იდენტიფიკაციის მიზნით გარანტიაში ძირითადი გარიგების მითითება არ ცვლის გარანტიის დამოუკიდებელ ბუნებას. გარანტის ვალდებულება გადაიხადოს გარანტიით გათვალისწინებული თანხა, არ არის დამოკიდებული რაიმე ურთიერთობიდან გამომდინარე მოთხოვნასა და პრეტენზიაზე, გარდა გარანტსა და ბენეფიციარს შორის ურთიერთობისა (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ. 5, a). ამ ძირითადი პრინციპით სამოქალაქო კოდექსი და საერთაშორისო წესები შეესაბამება ერთმანეთს.²⁰

¹⁴ ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი, 2018, გვ.72.

¹⁵ იხ.: სუსგ საქმეზე №ას-1681-2018, 1 მარტი, 2019 წელი.

¹⁶ იხ.: სუსგ საქმეზე N ას-562-871-09, 20 ოქტომბერი, 2009წ..

¹⁷ იხ.: სუსგ საქმეზე №ას-1231-1151-2017, 01 დეკემბერი, 2017წ. .

¹⁸ იხ.: სუსგ საქმეზე №ას-1038-999-2016 01 თებერვალი, 2017წ.; სუსგ საქმეზე №ას-492-460-2017, 01 ივნისი, 2017წ..

¹⁹ იხ.: 879-ე მუხლის კომენტარი, ველი 4-6.

²⁰ ჭიკაშვილი, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.134.

მუხლი 882. საბანკო გარანტიის გამოთხოვის დაუშვებლობა

საბანკო გარანტია არ შეიძლება უკან იქნეს გამოთხოვილი გარანტის მიერ, თუ გარანტიაში სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

I. ნორმის არსი და მიზანი

882-ე მუხლი ადგენს საბანკო გარანტიების კლასიფიკაციას მათი გამოთხოვის შესაძლებლობის კრიტერიუმით გამოთხოვად და გამოუთხოვად გარანტიებად. ეს კლასიფიკაცია ვრცელდება აკრედიტივზეც.¹ 1

საბანკო გარანტია არ შეიძლება უკან იქნეს გამოთხოვილი გარანტის მიერ, თუ გარანტიაში სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. ანუ ნორმა დისპოზიციურია. შესაბამისად, მხარეები შეიძლება შეთანხმდნენ გარანტიის გამოთხოვის წესზე, ასეთი შეთანხმების არარსებობის შემთხვევაში კი გარანტია მიიჩნევა გამოუთხოვადად. 2

II. გარანტიის გამოთხოვის წესი და ფორმა

გამოთხოვადი გარანტიის დროს გარანტი უფლებამოსილია ბენეფიციარისათვის წინასწარი შეტყობინების გარეშე შეცვალოს გარანტიის პირობები ან საერთოდ უკან გაითხოვოს იგი. ასეთი გარანტია არ წარმოადგენს ბენეფიციარისათვის საკმარის უზრუნველყოფას.² რადგან გარანტი ნებაყოფლობით ერთვება ბენეფიციარსა და პრინციპალს შორის ურთიერთობაში, მან ბოლომდე უნდა ზიდოს ნაკისრი ვალდებულება.³ გამოუთხოვადი საბანკო გარანტიის გამოთხოვა ან მასში ცვლილების შეტანა ბენეფიციარის თანხმობის გარეშე არ იწვევს სამართლებრივ შედეგს.⁴ 3

მოქმედი კანონმდებლობა არ ადგენს საბანკო გარანტიაში ცვლილებების შეტანის და საბანკო გარანტიის გამოთხოვის ფორმის სპეციალურ რეგულაციას. გარანტიის გამოთხოვა და მასში ცვლილებების შეტანა უნდა მოხდეს იმავე ფორმით, როგორითაც გარანტია გაიცა.⁵ საბანკო გარანტიის პირობების დაცვით გამოთხოვა გარანტის ვალდებულების შეწყვეტის საფუძველია. 4

¹ ამილახვარი, საერთაშორისო დოკუმენტური აკრედიტივის სამართლებრივი ბუნება, დისერტაცია, თბილისი, 2017, გვ.45; ასევე იხ.: 876 მუხლის კომენტარი.

² ჭიკაშვილი, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.192,193.

³ შენგელია, სკ-ის კომენტარი, წიგნი IV, ტ.II, მუხლი 882, გვ.219.

⁴ ჭიკაშვილი, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.86.

⁵ ჭიკაშვილი, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.113.

- 5 უნიფიცირებული წესების 758 4 (b, c) მუხლის თანახმად, გარანტია გამოუთხოვადია გაცემის მომენტიდან, მაშინაც კი, როცა მასში აღნიშნული არ არის ამის თაობაზე. ბენეფიციარი უფლებამოსილია მოთხოვნა წარადგინოს გარანტიის გაცემის მომენტიდან ან გარანტიით გათვალისწინებული შემდგომი მომენტიდან ან მოვლენიდან. ანუ **უნიფიცირებული წესები 758 განამტკიცებს გამოუთხოვად გარანტიას**. დამოუკიდებელი გარანტიებისა და აკრედიტივების შესახებ გაეროს კონვენციის 7 (4) მუხლით, საგარანტიო ვალდებულება გამოუთხოვადია გაცემის მომენტიდან, თუ მასში პირდაპირ არ არის მითითებული, რომ ის გამოუთხოვადია.⁶
- 6 უნდა აღინიშნოს, რომ პრაქტიკაში ვერც საქართველოში მოიპოვა მხარდაჭერა გამოუთხოვადმა საბანკო გარანტიამ. ის იშვიათობას წარმოადგენს, რადგან მიჩნეულია, რომ გამოუთხოვადი ხასიათი საბანკო გარანტიის მნიშვნელობას ამცირებს და ასეთი უზრუნველყოფა ნაკლებად საიმედოა.⁷

⁶ UNITED NATIONS CONVENTION ON INDEPENDENT GUARANTEES AND STAND-BY LETTERS OF CREDIT/
<https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/payments/guarantees/guarantees.pdf>. საქართველოს მხრიდან კონვენციის რატიფიცირება არ მომხდარა.

⁷ გაბისონია, საბანკო სამართალი, თბილისი 2012, გვ.238,239.

მუხლი 882¹. კომერციული ბანკის მიერ გაცემული საბანკო გარანტიის სხვა კომერციულ ბანკში გადატანის უფლება (23.12.2017 N 1901)

კომერციული ბანკის ლიკვიდაციის მიზნებისათვის კომერციული ბანკის ლიკვიდატორი უფლებამოსილია კომერციული ბანკის მიერ გაცემული საბანკო გარანტია საბანკო გარანტიის ბენეფიციარის და პრინციპალის თანხმობის გარეშე გადაიტანოს სხვა კომერციულ ბანკში.

I. ნორმის მიზანი

ნორმა კომერციული ბანკის ლიკვიდატორს კომერციული ბანკის ლიკვიდაციის მიზნებისათვის ანიჭებს ისეთ სპეციალურ უფლებამოსილებას, როგორცაა კომერციული ბანკის მიერ გაცემული საბანკო გარანტიების ბენეფიციარის და პრინციპალის თანხმობის გარეშე სხვა ბანკში გადატანა.

II. საბანკო გარანტიის გადატანა - ვალის გადაკისრების სპეციალური წესი

საბანკო გარანტია პირადი უზრუნველყოფის საშუალებაა¹ და მისი ეფექტიანობა გარანტის გადახდისუნარიანობაზე და მის სტაბილურობაზეა დამოკიდებული.

მნიშვნელოვანია განისაზღვროს: ლიცენზიის გაუქმება ათავისუფლებს თუ არა გარანტს მისი მოქმედების დროს გაცემული საბანკო გარანტიით ნაკისრი ვალდებულების შესრულებისაგან. საკასაციო სასამართლოს განმარტებით, საქმიანობის ლიცენზიის გაუქმების შემთხვევაში სუბიექტს ეკრძალება ლიცენზიით განსაზღვრული საქმიანობის განხორციელება, ამასთან, ლიცენზიის მოქმედების პერიოდში აღებულ ვალდებულებებზე (მათ შორის, საბანკო გარანტიით აღებულ ვალდებულებებზე) პასუხისმგებელი პირი კვლავ გარანტია იმ ვადით, რა ვადითაც ლიცენზიის გაუქმებამდე დადებული ხელშეკრულებები მოქმედებდა.² მართალია, განხილულ შემთხვევაში გარანტი იყო სადაზღვევო კომპანია და არა კომერციული ბანკი, მიდგომა საერთო უნდა იყოს, რამეთუ ორივე მათგანი ლიცენზირებული სუბიექტია. ამ შეფასებას ადასტურებს თავად კომენტირებული მუხლიც, რამეთუ სწორედ არსებული ვალდებულების გადაკისრებაა შესაძლებელი.

ზოგადი წესის თანახმად, თუ ვალის გადაკისრებაზე მესამე პირი და მოვალე შეთანხმდნენ, მისი გადაკისრების ნამდვილობა მოთხოვნის მფლობელის თანხმობაზეა დამოკიდებული. კრედიტორის თანხმობა არის მიღებასავალდებულო ნების გამოვლენა.³ საგარანტიო ურთიერთობებში უზრუნველყოფილი მოთხოვნის მფლობელი ბენეფიციარია. ამასთან, გარანტი კონკრეტული პირობებით გარანტიის

¹ რობაქიძე, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისთვის), 2014, გვ. 568.

² იხ.: სუსგ საქმეზე №ას-1058-992-2012, 14 ნოემბერი, 2012 წელი.

³ თოთლაძე, სკ-ის კომენტარი, წიგნი II, მუხ. 204, ველი 3.

გაცემაზე პასუხისმგებელია პრინციპალის წინაშეც, რომელიც მას ამისათვის უხდის შესაბამის გასამრჯელოს. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია ამ ორი სუბიექტის ნება.

- 4 ნორმით გარანტს მიენიჭა ბენეფიციარის და პრინციპალის თანხმობის გარეშე საგარანტიო ვალდებულების გადაკისრების უფლებამოსილება, მაგრამ მნიშვნელოვანია ზუსტად განისაზღვროს რა შემთხვევაში შეუძლია კომერციული ბანკის ლიკვიდატორს ამ უფლებამოსილებით სარგებლობა.

ნორმის გამოყენების წინაპირობები შემდეგია:

- ა) გარანტია გაცემული უნდა იყოს კომერციული ბანკის⁴ მიერ;
- ბ) კომერციული ბანკი უნდა იყოს ლიკვიდაციის პროცესში და ვალის გადაკისრებას უნდა ახდენდეს ლიკვიდატორი;
- გ) საგარანტიო ვალდებულების გადაკისრება უნდა შეესაბამებოდეს ლიკვიდაციის მიზნებს;
- დ) გადაკისრება უნდა ხდებოდეს სხვა კომერციულ ბანკზე, ანუ ლიცენზირებულ სუბიექტზე, რომელიც ექვემდებარება საქართველოს ეროვნული ბანკის მხრიდან ზედამხედველობას.

- 5 882¹ მუხლის დამატებასთან ერთად შეიცვალა სამოქალაქო კოდექსის 204-ე მუხლიც, რომლითაც ვალის გადაკისრების ნამდვილობისათვის მოთხოვნის მფლობელის თანხმობა საჭირო არ არის „კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონით, „მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების შესახებ“ საქართველოს კანონითა და „საგადახდო სისტემისა და საგადახდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში.

- 6 საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის გაუქმების შემთხვევაში ხდება კომერციული ბანკის ლიკვიდაცია, რაც, როგორც წესი, საკმაოდ რთული და ხანგრძლივი პროცესია. კომერციული ბანკის ლიკვიდატორის ფუნქციებს ასრულებს ეროვნული ბანკის მიერ დანიშნული პირი ეროვნული ბანკის მიერვე დადგენილი წესით. კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ საქართველოს კანონში 23.12.2017წ. შეტანილი ცვლილებებით განისაზღვრა, რომ ვალის გადაკისრების ნამდვილობისათვის მოთხოვნის მფლობელის თანხმობა არ იქნება საჭირო კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ საქართველოს კანონის 37-ე მუხლის მე-4 და მე-5 პუნქტებით გათვალისწინებულ შემთხვევებში. კერძოდ: კომერციული ბანკის ლიკვიდატორი უფლებამოსილია კომერციული ბანკის აქტივები საჯარო აუქციონზე გაყიდოს ან ეროვნულ ბანკთან შეთანხმებით აირჩიოს მათი რეალიზაციის სხვა ფორმა, აგრეთვე აღნიშნულ აქტივებზე მოთხოვნის უფლება გადასცეს კრედიტორებს რიგითობის მიხედვით, სესხებზე ან სხვა საფინანსო აქტივებზე მოთხოვნის უფლება გადასცეს სხვა კომერციულ ბანკს და **ორგანიზება გაუწიოს ამ კომერციული ბანკებისათვის ვალდებულებათა გადაცემას.** თუ ამ აქტივებისა და ვალდებულებების გადაცემისას კომერციული ბანკის ლიკვიდატორის მიერ დადგენილ ვადაში შესაბამისი კრედიტორი ან/და მოვალე არ განაცხადებს თანხმობას ან უარს აქტივის ან

⁴ საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ლიცენზირებული იურიდიული პირი, რომელიც იღებს დეპოზიტებს და მათი გამოყენებით თავისი სახელით ახორციელებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრულ საბანკო საქმიანობას. საქართველოს კანონი კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ, მუხ.1 „ზ“.

ვალდებულების სხვა კომერციული ბანკისათვის გადაცემაზე, თანხმობა ავტომატურად გაცემულად ჩაითვლება. კრედიტორის ან/და მოვალის თანხმობა საჭირო არ არის, თუ აქტივებისა და ვალდებულებების გადაცემისას არ იცვლება ლიკვიდაციის პროცესში მყოფ კომერციულ ბანკში აქტივებისა და ვალდებულებების მიმართ არსებული პირობები.

კანონმდებელი სამოქალაქო კოდექსში 23.12.2017 შეტანილი ცვლილებებს ხსნის კომერციული ბანკის ლიკვიდაციის პროცესის სრულყოფილად, ეფექტურად წარმართვისა და დროულად დასრულების, ასევე კრედიტორთა ინტერესების დაცვის დამატებითი სამართლებრივი მექანიზმის შექმნის საჭიროებით.⁵ გათვალისწინებით იმისა, რომ 882¹ მუხლი არ ადგენს ბანკის ლიკვიდატორის ვალდებულებას პრინციპალისა და ბენეფიციარისათვის თანხმობის გაცხადების ვადის დაწესების შესახებ, იგულისხმება, რომ სხვა კომერციულ ბანკში საბანკო გარანტიის გადატანით არ იცვლება ვალდებულებების მიმართ მოქმედი პირობები.

7

⁵ იხ.: განმარტებითი ბარათი საქართველოს კანონის პროექტზე „საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“, <https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/150501?>

მუხლი 883. ბენეფიციარის კუთვნილი მოთხოვნის სხვა პირისათვის გადაცემის დაუშვებლობა

საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის კუთვნილი მოთხოვნის უფლება გარანტის მიმართ არ შეიძლება გადაეცეს სხვა პირს, თუ გარანტიით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

I. ნორმის მიზანი

ნორმა არეგულირებს გარანტიის ტრანსფერაციის საკითხს, ანუ საკითხს, შეიძლება თუ არა საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე გარანტის მიმართ ბენეფიციარის მოთხოვნის უფლების სხვა პირისთვის დათმობა. 1

II. ტრანსფერაბელური და არატრანსფერაბელური გარანტიები

საბანკო გარანტია კონკრეტულ პირებს შორის არსებული ძირითადი ხელშეკრულების¹ შესრულებას ემსახურება, შესაბამისად, გარანტი შეიძლება თანახმა არ იყოს სხვა პირის სასარგებლოდ საგარანტიო თანხის გადახდაზე. 2

ნორმა დისპოზიციური ხასიათისაა. საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე გარანტის მიმართ ბენეფიციარის მოთხოვნის უფლება არ შეიძლება გადაეცეს სხვა პირს (არ ექვემდებარება ტრანსფერაციას), თუ თავად გარანტიით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. ამდენად, ბენეფიციარის მიერ გარანტის მიმართ მოთხოვნის სხვა პირისათვის გადაცემა იმ შემთხვევაშია შესაძლებელი, თუ საბანკო გარანტიით ასეთი რამ პირდაპირაა დაშვებული.² ანუ მოთხოვნის დათმობის საკითხი შეთანხმებული უნდა იყოს გარანტთან და მისი ნება ჩამოყალიბებული უნდა იყოს გარანტიაში. შესაძლებელია მოთხოვნის სრულად ან ნაწილობრივ დათმობა.

გარანტიის ტრანსფერაციის საკითხები რეგულირებულია ასევე უნიფიცირებულ წესებში 758³, კერძოდ, მის 33-ე მუხლში. გარანტია ტრანსფერაბელურია, თუ მასში პირდაპირაა მითითებული, რომ იგი ტრანსფერაბელურია. ამ შემთხვევაში მისი ტრანსფერაცია შეიძლება ერთხელ ან მეტჯერ გარანტიის მთელი თანხით ტრანსფერაციის მომენტისათვის. გარანტი მოქმედებს მხოლოდ იმ პირობების ფარგლებში, რაზეც მან ნება ნათლად გამოავლინა. 3

მნიშვნელოვანია, რომ უნიფიცირებული წესებით 758 აკრძალულია კონტრ-გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის უფლების დათმობა (მუხ.33 a). ამის საფუძველი თავად კონტრ-გარანტიის არსში და მის დანიშნულებაში უნდა 4

¹ იხ.: 879-ე მუხლის კომენტარი, ველი 9; *გაბისონია*, საბანკო სამართალი, თბილისი 2012, გვ.247.

² *შენგელია*, სკ-ის კომენტარი, წიგნი IV, ტ. II, მუხლი 883, გვ.220.

³ იხ.: 879-ე მუხლის კომენტარი, ველი 4-6.

ვედიოთ⁴. როგორც ცნობილია, საგარანტიო ურთიერთობაში ტრადიციული სამი სუბიექტის გარდა შესაძლებელია მონაწილეობდეს მეოთხე სუბიექტი. იგი მძლავრი ფინანსური რესურსების მქონე პირია და მაშინ ერთვება ურთიერთობაში, როდესაც პრინციპალის მიერ შერჩეული გარანტი ბენეფიციარისათვის მიუღებელია ან/და უცნობია. ასეთ დროს პრინციპალის გარანტმა შეიძლება მიმართოს ბენეფიციარის გარანტს, ბენეფიციარისათვის საბანკო გარანტიის გაცემის თაობაზე, ხოლო ბენეფიციარის გარანტს მისცეს თავისი საბანკო გარანტია. ამ შემთხვევაში პრინციპალის გარანტი ჩაითვლება კონტრ-გარანტად, ხოლო მის მიერ ბენეფიციარის გარანტისათვის მიცემული გარანტია - კონტრ-გარანტია.⁵ მართალია, სამოქალაქო კოდექსი არ შეიცავს პირდაპირ აკრძალვას კონტრ-გარანტიის ტრანზერაციაზე, მისი იურიდიული ბუნება თავად გამორიცხავს ასეთ შესაძლებლობას. ამდენად, **კონტრ-გარანტია თავად უზრუნველყოფს ძირითად საბანკო გარანტიას, როგორც მიზნობრივად, ისე ეკონომიკურად, სამართლებრივად უკავშირდება მას და ამის გამო დაუშვებელია მისგან მომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის უფლების სხვა სუბიექტისათვის დათმობა.**

ტრანსფერაბელური გარანტია შეიძლება წარედგინოს (ანუ გაიცეს) ახალი ბენეფიციარის (უფლებამონაცვლის/ცესიონერის) სასარგებლოდ, მოქმედი ბენეფიციარის (ცედენტის) თხოვნით (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ. 33, c). იგი უნდა შეიცავდეს ყველა ცვლილებას, რაც შეთანხმდა ცედენტსა და გარანტს შორის ტრანსფერაციის თარიღისთვის; ასევე, ცედენტმა გარანტს უნდა წარუდგინოს ხელმოწერილი განცხადება მასზე, რომ მისმა უფლებამონაცვლემ, ანუ ახალმა ბენეფიციარმა, შეიძინა ძირითადი გარიგებით გათვალისწინებული უფლებები და მოვალეობები (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ. 33, d). ამდენად, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის კუთვნილი მოთხოვნის უფლების გადაცემა სხვა პირისათვის დაიშვება იმავე პირობებში ძირითადი ვალდებულებიდან წარმოშობილი ბენეფიციარის უფლებების იმავდროული დათმობის შემთხვევაში.⁶ ტრანსფერაცია შეიძლება უკავშირდებოდეს გარკვეულ ხარჯებსაც. თუ მოთხოვნის დათმობის მომენტისთვის სხვა რამ არ არის შეთანხმებული, ცედენტი იხდის ტრანსფერაციასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს. გარანტიის ტრანსფერაციის შემდეგ მოთხოვნა გარანტს უნდა წარუდგინოს ცესიონერმა.

5

იმისგან დამოუკიდებლად, მითითებულია თუ არა გარანტიაში, რომ იგი ტრანსფერაბელურია, ბენეფიციარი უფლებამოსილია დათმოს გარანტიიდან გამომდინარე თავისი მოთხოვნის ნებისმიერი ნაწილი. გარანტი არ არის ვალდებული განახორციელოს გადახდა ბენეფიციარის მიერ დანიშნული პირის სასარგებლოდ, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა გარანტმა ასეთი თანხმობა ნათლად გამოხატა (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ. 33, g). ანუ მაშინაც კი, როცა გარანტია არ შეიცავს მითითებას ტრანსფერაციაზე, შესაძლებელია მისგან გამომდინარე მოთხოვნის უფლების დათმობა, თუ გარანტი დაეთანხმება ამას - გადამწყვეტი გარანტის მიერ გამოვლენილი ნებაა.

⁴ იხ.: 879-ე მუხლის კომენტარი, ველი 49, 50.

⁵ *ლიპარტია*, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი 2018, გვ.49.

⁶ *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.7, 115.

მუხლი 884. საბანკო გარანტიის შესვლა ძალაში

საბანკო გარანტია ძალაში შედის მისი გაცემის დღიდან, თუ გარანტიით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

I. ნორმის მიზანი

ნორმა ადგენს საბანკო გარანტიის ამოქმედების მომენტს და მის ძალაში შესვლას უკავშირებს გარანტიის გაცემის¹ დღეს, თუ გარანტიით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული. ანუ ნორმა დისპოზიციური ხასიათისაა და მხარეები უფლებამოსილნი არიან შეთანხმდნენ გარანტიის ძალაში შესვლის განსხვავებულ წესზე.

1

II. საბანკო გარანტიის მოქმედება დროში

საბანკო გარანტიის მოქმედების ვადა - ეს ის ვადაა, რომლის განმავლობაშიც არსებობს ბენეფიციარის უფლება გარანტისათვის მოთხოვნის წაყენების თაობაზე.² შესაბამისად, მეტად მნიშვნელოვანია როგორც მისი დაწყების, ისე დასრულების მომენტის სწორად განსაზღვრა.

2

უნიფიცირებული წესების 758³ 4 (a) მუხლით, გარანტია ითვლება გაცემულად გარანტის მიერ მისი გაგზავნის მომენტში. საკითხის ასეთი რეგლამენტაცია სავსებით შეესაბამება გარანტიის ბუნებასა და მიზანს. როცა გარანტის მიმართ მოთხოვნის უფლება უჩნდება ბენეფიციარს, იგი ამ დროს კრედიტორის სტატუსს იძენს და შეუძლია გარანტს მოსთხოვოს იმ ვალდებულების შესრულება, რაც არ შეასრულა პრინციპალმა.⁴ ანუ საბანკო გარანტიის ამოქმედება უკავშირდება გარანტის მიერ დაპირების გაგზავნას უზრუნველყოფილი მოთხოვნის კრედიტორისათვის (ბენეფიციარისათვის), რომ მოვალის (პრინციპალის) მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში გარანტიის პირობების შესაბამისად ფულად თანხას (საგარანტიო თანხას) გადაუხდის ბენეფიციარს.⁵ საბანკო გარანტიის მოქმედების ვადა არ არის დამოკიდებული ძირითადი ვალდებულების ვადაზე. მისი მოქმედება შეიძლება იყოს უფრო მეტი ან ნაკლები აღნიშნული ვალდებულების მოქმედებაზე, ან იყოს ამ ვადის შესაბამისი.⁶

3

გარანტია გამოუთხოვადია გაცემის მომენტიდან, მაშინაც კი, როცა მასში აღნიშნული არ არის ამის თაობაზე.⁷ ბენეფიციარი უფლებამოსილია მოთხოვნა წარადგინოს გარანტიის გაცემის მომენტიდან ან უფრო გვიან პერიოდში ან იმ

¹ დაწვრილებით იხ.: 879 მუხლის კომენტარი, ველი 17-21.

² *გაბისონია*, საბანკო სამართალი, თბილისი 2012, გვ.252.

³ იხ.: 879-ე მუხლის კომენტარი, ველი 4-6.

⁴ *გაბისონია*, საბანკო სამართალი, თბილისი 2012, გვ.254.

⁵ *ჰანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.205.

⁶ *გაბისონია*, საბანკო სამართალი, თბილისი 2012, გვ.252.

⁷ დაწვრილებით იხ.: 882 მუხლის კომენტარი.

მოვლენის დადგომისას, რაც გათვალისწინებულია გარანტიით (უნიფიცირებული წესები 758 4 (b,c)).

ამდენად, თუ გარანტიაში სხვა რამ არ არის მითითებული, ბენეფიციარის მოთხოვნის უფლება წარმოიშობა მისი გაცემის დღიდან. მხარეთა შეთანხმების შესაბამისად, გარანტის ვალდებულების წარმოშობა შესაძლოა დამოკიდებული იყოს როგორც მომავალ კონკრეტულ კალენდარულ თარიღზე, ისე რაიმე პირობაზე, მოვლენის დადგომაზე, მოქმედების შესრულებაზე.⁸ მაგალითად, მხარეებს შეუძლიათ შეთანხმდნენ, რომ საბანკო გარანტია ძალაში შევა ბენეფიციარის მიერ პრინციპალისათვის საქონლის მიწოდებისთანავე, ბენეფიციარის მიერ პრინციპალისათვის სესხის გამოყოფისთანავე და ა.შ. მსგავსი შეთანხმების არსებობისას საბანკო გარანტია ძალაში შევა არა მისი გაცემის მომენტიდან, არამედ სწორედ მხარეთა მიერ შეთანხმებული დროიდან,⁹ შეთანხმებული პირობის დადგომიდან. ანუ საბანკო გარანტია შეიძლება დაიდოს გადადების პირობით (96). საბანკო პრაქტიკაში, ძირითადად, საბანკო გარანტიის ამოქმედების ვადა დგინდება კონკრეტულ თარიღზე მითითებით.¹⁰

- 4 გარანტიის მოქმედების ვადის ამოწურვა¹¹ გარანტის ვალდებულების შეწყვეტის საფუძველია. უნიფიცირებული წესების 758 მე-2 მუხლი ასეთად მიიჩნევს ვადის ამოწურვის თარიღის ან მოვლენის დადგომას, რასაც გარანტია უკავშირებს ვადის ამოწურვას, გარანტიაში ორივეს მითითების დროს კი - რომელიც უფრო ადრე დადგება. ამდენად, საბანკო გარანტია, რომლის შეწყვეტის პირობად რაიმე მოვლენაა მითითებული, წარმოადგენს გაუქმების პირობით დადებულ გარიგებას (97).

⁸იხ.: სუსგ საქმეზე №ას-562-871-2009, 20 ოქტომბერი, 2009 წელი.

⁹ *რობაქიძე*, სახელმძღვანელო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისათვის), 2014, გვ. 575.

¹⁰ *გაბისონია*, საბანკო სამართალი, თბილისი 2012, გვ.253.

¹¹ ასევე იხ.: 889 მუხლის კომენტარი.

მუხლი 885. მოთხოვნის წარდგენის ფორმა

1. საბანკო გარანტიით ბენეფიციარის მოთხოვნა ფულადი თანხის გადახდის შესახებ უნდა წარედგინოს გარანტს წერილობითი ფორმით, გარანტიაში მითითებული დოკუმენტების დართვით. მოთხოვნაში ან მის დანართში ბენეფიციარმა უნდა მიუთითოს, თუ რაში გამოიხატება პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულების დარღვევა, რომლის უზრუნველსაყოფადაც გაიცა გარანტია.

1¹. ბენეფიციარის მიერ გარანტორისათვის ფულადი თანხის გადახდის შესახებ მოთხოვნის წერილობითი ფორმით წარდგენა საჭირო არ არის, თუ ბენეფიციარსა და გარანტორს შორის არსებობს შეთანხმება ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის სისტემის გამოყენებით ფულადი თანხის გადახდის შესახებ მოთხოვნის მიღების თაობაზე. (21.07.2010 N 3537 ამოქმედდეს 2010 წლის 1 სექტემბრიდან)

2. ბენეფიციარის მოთხოვნა უნდა წარედგინოს გარანტს გარანტიით განსაზღვრული იმ ვადის დამთავრებამდე, რა ვადითაც იგი გაიცა.

I. ნორმის მიზანი

საბანკო გარანტია დოკუმენტური ოპერაციაა¹, ანუ გარანტი ბენეფიციარის მიერ მასთან წარდგენილ დოკუმენტებს ეყრდნობა და ისე იღებს გადაწყვეტილებას ბენეფიციარისათვის თანხის გადახდის ან გადახდაზე უარის თქმის შესახებ. შესაბამისად, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ფულადი თანხის მოთხოვნის გარანტისათვის წარდგენის ფორმას და შინაარსს. კომენტირებული მუხლი ეთმობა სწორედ ამ საკითხების რეგლამენტაციას.

II. ზუსტი შესაბამისობის პრინციპი

მოთხოვნის წარდგენის დროს დაცული უნდა იქნეს ე.წ. “ზუსტი შესაბამისობის პრინციპი”,² კერძოდ, ბენეფიციარის მოთხოვნა და მასზე დართული მტკიცებულებები ზუსტად უნდა შეესაბამებოდეს საბანკო გარანტიის პირობებს. ამ პრინციპის დაცვა ბენეფიციარის უმთავრესი ვალდებულებაა.³ 885-ე მუხლი ავსებს 887-ე მუხლის დანაწესს მოთხოვნისა და თანდართული დოკუმენტების გარანტიის პირობებთან შესაბამისობის შესახებ.⁴ ამდენად, ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძვლები სწორედ ამ ნორმების ერთობლივი ანალიზის შედეგად ყალიბდება.

პრაქტიკაში ბენეფიციარების მიერ ბანკში წარდგენილ დოკუმენტებში გარანტიის პირობებთან შეუსაბამობა საკმაოდ ხშირია. დოკუმენტების 2/3 მინიმუმ ერთ

¹ დაწვრილებით იხ.: 879-ე მუხლის კომენტარი, ველი 22-26.

² The principle of strict compliance.

³ ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი, 2018, გვ.80-91.

⁴ იხ.: სუსგ საქმეზე Nას-781-996-08, 17 მარტი 2009წ..

შეუსაბამობას მაინც შეიცავს. ბანკები უარს აცხადებენ ბენეფიციარისათვის თანხის გადახდაზე.⁵ ხშირ შემთხვევაში ბანკის მიერ გამოვლენილი შეუსაბამობა უმნიშვნელო ხასიათისაა და მხარეებს ხარვეზების მიუხედავად სურთ ტრანზაქციის დასრულება. ზუსტი შესაბამისობის პრინციპი არ ნიშნავს პირობებთან სიტყვა-სიტყვით თანხვედრას, შესაბამისობის საკითხი დგინდება შინაარსიდან და არა მექანიკური განმარტებიდან გამომდინარე.⁶ მოთხოვნის წარდგენისას **უმნიშვნელო და ტექნიკური შეცდომები არ შეიძლება გახდეს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი.**⁷ გარანტმა გონივრული წინდახედულობით უნდა შეამოწმოს დოკუმენტები.

III. ბენეფიციარის მოთხოვნის წარდგენა

- 4 ბენეფიციარის მიერ მოთხოვნის წარდგენის საფუძველზე გარანტი ვალდებულია დაიწყოს საგარანტიო შემთხვევის რეგულირება და მიიღოს გადაწყვეტილება მოთხოვნის დაკმაყოფილების ან მასზე უარის თქმის შესახებ. შემთხვევის რეგულირების პროცესში მნიშვნელოვანია ისეთი ასპექტების ანალიზი, როგორიცაა: მოთხოვნის ფორმა და ფარგლები, დარღვეული ვალდებულების აღწერა, თანდართული დოკუმენტაციის შესაბამისობა მოთხოვნასთან, ასევე მოთხოვნის წარდგენის ადგილი და დრო.

1. მოთხოვნის ფორმა

- 5 უნიფიცირებული წესები 758 უშვებს მოთხოვნის წარდგენას როგორც **მატერიალური** (ქაღალდის დოკუმენტის) ისე **არამატერიალური** (ელექტრონული დოკუმენტის) სახით. კერძოდ, იმ შემთხვევაში, თუ გარანტიაში მითითებულია, რომ წარდგენა უნდა განხორციელდეს ელექტრონული ფორმით, გარანტიაში შეთანხმებული უნდა იქნეს ფორმატი, მონაცემთა გადაცემის სისტემა და ელექტრონული მისამართი; თუ გარანტია არ შეიცავს შესაბამის მითითებებს, მაშინ დოკუმენტი შესაძლებელია წარედგინოს ნებისმიერი ელექტრონული ფორმატით, რაც მისი ავთენტურობის შემოწმების შესაძლებლობას იძლევა, ან ქაღალდის დოკუმენტის სახით. ელექტრონული დოკუმენტი, რომლის ავთენტურობის შემოწმებაც შეუძლებელია, წარდგენილად არ ჩაითვლება. იმ შემთხვევაში, თუ გარანტიაში არ არის მითითებული - წარდგენა უნდა მოხდეს ელექტრონული თუ ქაღალდის დოკუმენტით, მაშინ ყოველი წარდგენა უნდა მოხდეს ქაღალდის დოკუმენტით (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.14, c, e). აღნიშნულ საერთაშორისო რეგულაციასთან სრულ შესაბამისობაშია 885 ¹¹ დამატება, რომელმაც დაუშვა მხარეთა შეთანხმებით მოთხოვნის **არამატერიალური (ელექტრონული დოკუმენტის) სახით წარდგენა.** ამდენად, თუ ასეთი შეთანხმება არ არსებობს, მოთხოვნა წარდგენილ უნდა იქნეს მატერიალური სახით. შესაძლებელია,

⁵ გაბისონია, საბანკო სამართალი, თბილისი 2017, გვ.287.

⁶ გაბისონია, საბანკო სამართალი, თბილისი 2017, გვ.288.

⁷ Barru D. J., How to Guarantee Contractor Performance on International Construction Projects: Comparing Surety Bonds with Bank Guarantees and Standby Letters of Credit, 2005, page 75; ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი, 2018, გვ.83.

რომ მოთხოვნის წარდგენის ფორმასთან ერთად გარანტიის პირობაში მითითებული იქნეს ჩაბარების საშუალება. მაგ.: მატერიალური გზავნილის ჩაბარება კურიერის მეშვეობით ან ხელზე გადაცემა.⁸

2. მოთხოვნის ფარგლები

ყოველ წარდგენილ მოთხოვნაში უნდა იყოს იდენტიფიცირებული ის გარანტია, რომლის მიხედვითაც ხდება წარდგენა (მაგ.: გარანტიის ნომრის მითითება). გარანტიაში აღნიშნული უნდა იქნეს თანხა ან მაქსიმალური თანხა, რაც ექვემდებარება გარანტიით გადახდას; ასევე ვალუტა, რომელშიც შესაძლებელია გადახდა (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ. 8, f). მოთხოვნა შესაძლებელია წარდგენილი იქნეს უფრო ნაკლებ თანხაზე, ვიდრე გარანტიის თანხაა („ნაწილობრივი მოთხოვნა“). შესაძლებელია მოთხოვნის წარდგენა არაერთხელ („მრავალჯერადი მოთხოვნა“). ამასთან, შესაძლებელია თავად გარანტია შეიცავდეს მრავალჯერადი მოთხოვნის წარდგენის აკრძალვას. აღნიშვნა „მრავალჯერადი მოთხოვნა აკრძალულია“ ან ანალოგიური გამონათქვამი ნიშნავს, რომ მოთხოვნის წარდგენა დაიშვება მხოლოდ ერთხელ, გარანტიის მთელ თანხაზე ან მის ნაწილზე. თუ გარანტიაში გათვალისწინებულია მოთხოვნის წარდგენა მხოლოდ ერთხელ და ასეთი მოთხოვნა უარყოფილი იქნა, გარანტიის ვადის ამოწურვამდე შესაძლებელია სხვა მოთხოვნის წარდგენა (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.17, a,b,c,d).

6

მოთხოვნის ფარგლების სწორად განსაზღვრა მეტად მნიშვნელოვანია. ამ დროს ვლინდება ბენეფიციარის კეთილსინდისიერება. მაგალითად, ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფის გარანტიაში, სადაც შესრულება ნაწილ-ნაწილ ხდება, გარანტიის თანხა ნაწილ-ნაწილ მცირდება ძირითადი ვალდებულების შესრულების კვალობაზე. ასევე, თუ პრინციპალს აქვს რამდენიმე, ერთმანეთისგან დამოუკიდებელი ვალდებულება, რაც ერთ ძირითად ხელშეკრულებაშია მოქცეული და ერთი გარანტიით უზრუნველყოფილი, საიდანაც ორი შეასრულა და ერთი ვერა, მაშინ ბენეფიციარმა მხოლოდ მისი შეუსრულებელი ნაწილის მიხედვით უნდა წარადგინოს მოთხოვნა ბენეფიციარის წინაშე. ასეთ დროს მოხდება ნაწილობრივი გადახდა და გარანტიის თანხა შემცირდება. ასეთი მექანიზმის სწორი მოქმედებისთვის ეს წესი მოკლედ უნდა აღიწეროს საბანკო გარანტიის ტექსტში.⁹ სამოქალაქო კოდექსი არ შეიცავს მითითებული საკითხის რეგლამენტაციას. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია, რომ ნების ავტონომიის ფარგლებში თავად საბანკო გარანტია არეგულირებდეს ამ საკითხს.

3. დარღვეული ვალდებულების აღწერა

ვალდებულების დარღვევის შესახებ მითითებას შესაძლებელია თავად წარდგენილი მოთხოვნა შეიცავდეს ან ცალკე დოკუმენტად დაერთოს მოთხოვნას.¹⁰

7

⁸ Dr. Georges Affaki and R. Goode, Guide to ICC uniform rules for demand guarantees URDG #758. 2011, page 267.

⁹ იხ.: ჭიკაშვილი, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვერდი 150,151.

¹⁰ Kelly-Louw m., Selective legal aspects of demand Guarantee, 2008, page 54.

ამდენად, ბენეფიციარს ევალება დაასაბუთოს რაში გამოიხატება პრინციპალის მიერ ვალდებულების დარღვევა ძირითადი გარიგების მიხედვით. აღნიშნული ვალდებულების არსებობა ბენეფიციარისა და პრინციპალის ინტერესების ბალანსისთვისაა გათვალისწინებული და ემსახურება არამართლზომიერი მოთხოვნების პრევენციას.

4. თანდართული დოკუმენტაციის შესაბამისობა მოთხოვნასთან

- 8 გარანტიის საფუძველზე მოთხოვნა გამყარებული უნდა იქნეს იმ დოკუმენტებით, რაც გარანტიაშია გათვალისწინებული (ანუ მხარეები წინასწარ თანხმდებიან რა დოკუმენტები უნდა წარუდგინოს ბენეფიციარმა გარანტს პრინციპალის (აპლიკანტის) მიერ ვალდებულების დარღვევისას) (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.15, a). ბენეფიციარი ვალდებულია წერილობითი ფორმით წარდგენილ მოთხოვნას დაურთოს შესაბამისი დოკუმენტაცია. ამ პრინციპის დარღვევა, ვადის გასვლასა და გარანტიის პირობებთან შეუსაბამობასთან ერთად, წარმოადგენს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველს.¹¹ ამდენად, გარანტმა უარი უნდა უთხრას ბენეფიციარს მისი მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე, თუ ეს მოთხოვნა ან თანდართული დოკუმენტები არ შეესაბამება გარანტიის პირობებს. უნდა შემოწმდეს, რა თანხაზე იყო გაცემული გარანტია, რომელი ვალდებულების შესასრულებლად.¹²

დოკუმენტების დართვის ვალდებულება არ ზღუდავს გარანტიის დამოუკიდებლობის ბუნებას. გარანტი ვალდებულია შეამოწმოს წარდგენილი დოკუმენტაცია რამდენად შეესაბამება გარანტიის პირობებს.¹³ ამასთან, იგი არ ახდენს მათი ავთენტურობის შემოწმებას, არ არის ვალდებული გამოიკვილოს, თუ რა გახდა ძირითადი ვალდებულების დარღვევის საფუძველი, ან რამდენია ბენეფიციარისათვის მიყენებული ზიანის ოდენობა.¹⁴

5. მოთხოვნის წარდგენის ადგილი და დრო

- 9 მოთხოვნის წარდგენა უნდა მოხდეს გარანტიის გაცემის ადგილას ან გარანტიაში მითითებულ ნებისმიერ სხვა ადგილას არაუგვიანეს გარანტიის მოქმედების ვადის ამოწურვის თარიღისა (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.14, a). გარანტიის ვადის ამოწურვა გულისხმობს გარანტიის მოქმედების ვადის ამოწურვის კალენდარული თარიღის ან იმ მოვლენის დადგომას, რასაც გარანტია უკავშირებს ვადის გასვლას. შესაბამისად, ბენეფიციარის მოთხოვნა გარანტს უნდა წარედგინოს საბანკო გარანტიაში მითითებული დროის გასვლამდე ან მოვლენის დადგომამდე (მაგალითად, საბანკო გარანტიის ვადა შეიძლება დაუკავშირდეს შენობის მშენებლობის დასრულების პირობას, რაც ძირითადი ხელშეკრულების საგანია).

¹¹ იხ.: სუსგ საქმეზე Nას-781-996-08, 17 მარტი 2009წ..

¹² იხ.: სუსგ საქმეზე Nას-1353-1277-2012, 01 ივლისი, 2013წ..

¹³ Dr. Georges Affaki and R. Goode, Guide to ICC uniform rules for demand guarantees URDG #758. 2011, page 288.

¹⁴ Kelly-Louw M., Selective legal aspects of demand Guarantee, 2008, page 49.

შესაძლებელია, მოთხოვნის წარდგენა და დოკუმენტაციის გარანტიისათვის მიწოდება სხვადასხვა დროს მოხდეს. ასეთ შემთხვევაში მოთხოვნაში უნდა მიეთითოს, რომ მისი დასრულება მოხდება მოგვიანებით. ასეთ დროს აუცილებელია მოთხოვნის წარდგენის დასრულება საგარანტიო ვადის გასვლამდე (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.14, b).

საბანკო გარანტიის მოქმედების ვადა არ არის დამოკიდებული ძირითადი ვალდებულების ვადაზე. იგი შეიძლება იყოს უფრო მეტი ან უფრო ნაკლები უზრუნველყოფილი ვალდებულების მოქმედების ვადაზე, ან იყოს ამ ვადის შესაბამისი.¹⁵ გარანტიის მოქმედების თარიღის შემდგომ ბენეფიციარის მოთხოვნა უვარგისი ხდება, ვინაიდან მოთხოვნა გარანტს უნდა წარედგინოს გარანტიით განსაზღვრული ვადის ამოწურვამდე.¹⁶

როგორც უნიფიცირებული წესების 758 მე-14 მუხლის ანალიზით ირკვევა, მოთხოვნის წარდგენის წესი ეხება არა მხოლოდ ბენეფიციარს და მის მიერ გარანტთან წერილობითი მოთხოვნის წარდგენას, არამედ ნებისმიერი ხასიათის გზავნილს, რაც საბანკო გარანტიასთანაა დაკავშირებული, მათ შორის პრინციპალის შეტყობინებებს და მიმართვებს.¹⁷

¹⁵ გაბისონია, საბანკო სამართალი, თბილისი 2017, გვ.328.

¹⁶ ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ. 218; ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი, 2018, გვ.120.

¹⁷ ჭიკაშვილი, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვერდი 145.

მუხლი 886. გარანტის ვალდებულება ბენეფიციარის მოთხოვნის მიღებისას

1. ბენეფიციარის მოთხოვნის მიღების შემდეგ გარანტმა დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს ამის შესახებ პრინციპალს და გადასცეს მოთხოვნის ასლი მასთან დაკავშირებული ყველა დოკუმენტითურთ.

2. გარანტმა ბენეფიციარის მოთხოვნა თანდართული დოკუმენტებით უნდა განიხილოს გონივრულ ვადაში და გამოიჩინოს გონივრული მზრუნველობა იმის დასადგენად, შეესაბამება თუ არა მოთხოვნა და თანდართული დოკუმენტები გარანტიის პირობებს.

I. ნორმის მიზანი

ბენეფიციარის მიერ გარანტისათვის ფულადი თანხის გადახდის მოთხოვნის წარდგენით¹ იწყება საგარანტიო შემთხვევის რეგულირების პროცესი, რომელიც ამ ურთიერთობის ყველაზე რთული ეტაპია. სირთულე მდგომარეობს მოთხოვნის წარდგენის შემდგომ გარანტის მიერ უფლება-მოვალეობების სწორად განხორციელებაში. გარანტიის დამოუკიდებლობისა² და დოკუმენტურობის³ პრინციპი გარანტს აკისრებს სწორი გადაწყვეტილების მიღების სიმძიმეს, წინააღმდეგ შემთხვევაში, იგი კარგავს გადახდილი თანხის რეგრესის წესით პრინციპალისაგან მიღების უფლებას.⁴ მოთხოვნის წარდგენა არ გულისხმობს მისი დაკმაყოფილების უალტერნატივო ვალდებულებას. გარანტმა თავად უნდა დაადგინოს, შეესაბამება თუ არა წარდგენილი მოთხოვნა გარანტიის პირობებს.⁵ კომენტირებული მუხლი ადგენს ბენეფიციარის მიერ გარანტისთვის მოთხოვნის წარდგენის შემდეგ გარანტის უფლებამოსილებას - მისი ქცევის წესს.

1

II. გარანტის მოქმედების ფარგლები ბენეფიციარის მოთხოვნის მიღების შემდეგ

ბენეფიციარის მოთხოვნის მიღების შემდეგ გარანტმა დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს ამის შესახებ პრინციპალს და გადასცეს მოთხოვნის ასლი მასთან დაკავშირებულ ყველა დოკუმენტთან ერთად. დაუყოვნებლივ ცნობებაში იგულისხმება „შეტყობინება ბრალეული გაჭიანურების გარეშე“ და იგი, როგორც წესი, მომდევნო საბანკო სამუშაო დღეა.⁶ 886 I რეგულაცია სრულად შეესაბამება უნიფიცირებულ წესებში 458 მუხ.17 და 21 მოცემულ რეგლამენტაციას, რომელიც ავალდებულებს გარანტს პრინციპალს დაუყოვნებლივ შეატყობინოს ბენეფიციარის მიერ მოთხოვნის წარდგენის თაობაზე, შემდეგ კი მისთვის მოთხოვნის და თანდართული დოკუმენტების გადაცემას. რაც შეეხება

2

¹ დაწვრილებით იხ.: 885 მუხლის კომენტარი.

² დაწვრილებით იხ.: 879 მუხლის კომენტარი, ველი 16, ასევე 881 მუხლის კომენტარი.

³ დაწვრილებით იხ.: 879 მუხლის კომენტარი, ველი 22-26.

⁴ ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი, 2018, გვ.136.

⁵ *რობაქიძე*, სახელმძღვანელო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისთვის), 2014, გვ. 583.

⁶ *რობაქიძე*, სახელმძღვანელო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისთვის), 2014, გვ. 582; Schütze, Bankgarantien, S.68.

უნიფიცირებულ წესებს 758, ის ასევე აღიარებს აპლიკანტის (პრინციპალის) უფლებას ინფორმირებული იყოს გარანტიის ციკლის ყველა მნიშვნელოვანი ეტაპის თაობაზე. ამასთან, თუ გარანტს წარედგინება სათანადო მოთხოვნა, აპლიკანტის ინფორმირება არ წარმოადგენს გადახდის პირობას.⁷

3 პრინციპალისთვის ინფორმაციის მიწოდება მისი ინტერესების დაცვის მიზანს ემსახურება. არასათანადო/არამართლზომიერი მოთხოვნის თავიდან აცილების და დაცვის საუკეთესო მექანიზმი პრინციპალის მცისიერი ინფორმირებაა, თუმცა პრინციპალის პროტესტის წარდგენის შემთხვევაში ბანკს მხოლოდ დისკრეცია გააჩნია, უარი თქვას თანხის გადახდაზე.⁸ საბანკო გარანტია უზარმაზარი რისკის შემცველია პრინციპალისთვის და შესაბამისად, მას შესაძლებლობა უნდა მიეცეს თვითონ დააკმაყოფილოს ბენეფიციარი და თავიდან აირიდოს რეგრესული პასუხისმგებლობა გარანტის წინაშე.⁹

4 უნიფიცირებული წესები 458 გარანტს აკისრებს ვალდებულებას მოთხოვნის წარდგენის შემდგომ მოახდინოს მისი შემოწმება გონივრული სიფრთხილით, რათა დადასტურდეს მოთხოვნის შესაბამისობა გარანტიის პირობებთან. გარანტიით განსაზღვრული და წარდგენილი ყველა დოკუმენტი გარანტმა უნდა შეამოწმოს სათანადო გულისხმიერებით, რათა დადგინდეს, შეესაბამება თუ არა ისინი საბანკო გარანტიის პირობებს. თუ ეს დოკუმენტები არ შეესაბამება გარანტიის პირობებს ან ეწინააღმდეგება მათ, მოთხოვნა უნდა იქნეს უარყოფილი. გარანტის პასუხისმგებლობა არ ვრცელდება დოკუმენტაციის შინაარსის სისწორესა და ნამდვილობაზე. გარანტის ვალდებულება მოთხოვნისა და დოკუმენტაციის შესაბამისობის შემოწმებას გულისხმობს.¹⁰

5 მოთხოვნის და დოკუმენტების შემოწმების ფარგლები დეტალურადაა დარეგულირებული ასევე უნიფიცირებული წესებით 758. გარანტმა მხოლოდ წარდგენილი მოთხოვნის საფუძველზე უნდა დაადგინოს, არის თუ არა ის გარეგნული ნიშნებით სათანადოდ წარდგენილი. გარანტიით გათვალისწინებული დოკუმენტის მონაცემები უნდა შემოწმდეს თავად დოკუმენტის, გარანტიის და უნიფიცირებული წესების კონტექსტით (უნიფიცირებული წესებით 758, მუხ. 19, a, b).

6 აუცილებელია განისაზღვროს დოკუმენტების შემოწმების ფარგლები. ეს საკითხი დეტალურადაა დარეგულირებული უნიფიცირებული წესებით 758. **გარანტს არ ეკისრება არანაირი ვალდებულება ან პასუხისმგებლობა:** ნებისმიერი ხელმოწერის ან მისთვის წარდგენილი დოკუმენტის ფორმაზე, სისრულეზე, სიზუსტეზე, ნამდვილობაზე, სიყალბესა ან იურიდიულ ძალაზე; ზოგადი ან კერძო ხასიათის განცხადებებზე, რასაც შეიცავს წარმოდგენილი

⁷ ICC Унифицированные Правила для Гарантий по Требованию. Включая типовые формы. Редакция 2010 года. Публикация ICC №758. Международная Торговая Палата. Всемирная организация бизнеса. Введение. Джордж Аффаки. Страница, 12,13.

⁸ ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი, 2018, გვ. 138.

⁹ რობაქიძე, სახელმძღვანელო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისთვის), 2014, გვ. 582; Staudinger/Horn Vorb. zu § 765-778 BGB, Rn.320

¹⁰ Kelly Low M, Selective legal Aspects of Bank Guarantee, 2008, page 93.

დოკუმენტი ან დამატებითი დანართი; საქონლის აღწერაზე, რაოდენობაზე, წონაზე, ხარისხზე, მდგომარეობაზე, შეფუთვაზე, მიწოდებაზე, ღირებულებაზე ან არსებობაზე, მომსახურების გაწევაზე ან სამუშაოს შესრულებაზე ან სხვა მონაცემებზე, რასაც შეიცავს ნებისმიერი წარდგენილი დოკუმენტი; ან ნებისმიერი პირის კეთილსინდისიერებაზე, ქმედებაზე, დაშვებულ შეცდომაზე, გადახდისუნარიანობაზე, ქმედებების შედეგზე ან რეპუტაციაზე, რომელმაც გასცა გარანტიისათვის წარსადგენი ნებისმიერი დოკუმენტი ან მოხსენებულია მასში ნებისმიერი სხვა ფორმით (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.27).

ანუ დოკუმენტებზე შესრულებული ხელმოწერის შემოწმება და შეფასება, არის თუ არა ის იურიდიული ძალის მატარებელი, გარანტის საქმე არ არის. გარანტს არ ეკისრება პასუხისმგებლობა ან რაიმე ვალდებულება ქონებრივი ზიანისათვის, თუ ბენეფიციარის მიერ წარდგენილ დოკუმენტებზე მომავალში ხელმოწერის საექვოობის საკითხი დადგება და გარანტის მიერ რეგრესის უფლების რეალიზაციის დროს პრინციპალი პრეტენზიას გამოთქვამს იმ მიზეზით, რომ გარანტს არაზუსტი, ყალბი და იურიდიული ძალის არმქონე დოკუმენტები შემოწმებისას გამორჩა, ან გაეპარა და ისე გადაუხადა ბენეფიციარს გარანტიის თანხა.¹¹ ამდენად, გარანტი ამოწმებს მისთვის წარდგენილ დოკუმენტაციას პრინციპალის მხრიდან ვალდებულების დარღვევის ფაქტის დადგენის მიზნით, **დოკუმენტის ნამდვილობაზე პასუხისმგებელი კი მათი წარმდგენი პირია.** გარანტიის მიზანია, გარანტის მიერ სწრაფად შემოწმდეს წარდგენილი დოკუმენტაცია და თუ ის სრულად შეესაბამება გარანტიის პირობებს, მოხდეს ბენეფიციარისათვის საგარანტიო თანხის გადახდა.

III. მოთხოვნის შემოწმების ვადა

როგორც 886 II, ისე უნიფიცირებული წესები 458 მუხ.10 ადგენს წარდგენილი მოთხოვნის გარანტის მიერ **გონივრულ ვადაში** შემოწმების სტანდარტს. შემოწმების ვადა ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში დამოკიდებულია წარდგენილ მოთხოვნაზე და თანდართულ დოკუმენტებზე. შესაძლოა, თავად საბანკო გარანტია ითვალისწინებდეს ამგვარი შემოწმების ვადას.¹² იგი ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში საკმარისი უნდა იყოს, რათა პრინციპალის აზრის მოსმენის შემდეგ გარანტმა მიიღოს გადაწყვეტილება თანხის გადახდის თაობაზე.¹³ გარდა ამისა, გარანტი მოვალეა პრინციპალს შეატყობინოს, რომ საგარანტიო შემთხვევის რეგულირების შემოწმება უკვე დასრულდა და გადახდა უნდა განხორციელდეს.¹⁴

¹¹ *კიპაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.176; ასევე იხ.: 890-ე მუხლის კომენტარი.

¹² *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისთვის), 2014, გვ. 583.

¹³ *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისთვის), 2014, გვ. 583; *Schütze*, Bankgarantien, S.68.

¹⁴ *ჭანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.225.

შემოწმების დასრულების შემდეგ გარანტმა დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს ბენეფიციარს მისი მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის შესახებ (887 I).

8 აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ უნიფიცირებული წესები 758 ზრდის გარანტიის პასუხისმგებლობას შემოწმების ვადის დაწესებით, კერძოდ, უნიფიცირებულ წესებში 458 მოცემული ნორმა „გონივრული ვადის“ შესახებ შეიცვალა კონკრეტული რეგულაციით - გარანტს მოეთხოვება სათანადო გულისხმიერება და ეძლევა **ხუთი სამუშაო დღე** წარდგენილი მოთხოვნის და თანდართული დოკუმენტების შესამოწმებლად. თუ მოთხოვნის წარდგენა არ შეიცავს მითითებას, რომ მოგვიანებით დასრულდება, მაშინ გარანტმა **წარდგენის მეორე დღიდან ხუთი სამუშაო დღის განმავლობაში** უნდა განსაზღვროს არის თუ არა ასეთი მოთხოვნა სათანადო. ეს დრო არ შემცირდება და არ შეიცვლება იმის გამო, რომ წარდგენის დღეს ან წარდგენის შემდგომ მალე იწურება გარანტიის ვადა (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ. 20 a). ამდენად, გარანტი ვალდებულია ხუთ საბანკო დღეში შეამოწმოს წარდგენილი მოთხოვნა, გამოიკვლიოს მასზე დართული დოკუმენტები და გაუგზავნოს ბენეფიციარს შეტყობინება მოთხოვნის უარყოფის შესახებ, რომელშიც **დეტალურად იქნება აღწერილი ის არგუმენტები, რატომ არ მიიჩნია გარანტმა მოთხოვნა სათანადოდ**. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ბანკი კარგავს უფლებას მიუთითოს მოთხოვნის არასათანადოობაზე და ვალდებული იქნება თანხა გადაიხადოს. ასეთი რეგულაცია ახდენს გარანტის დისციპლინირებას და აღკვეთს ბენეფიციარის უფლებების დარღვევას.¹⁵

ამდენად, თუ მხარეები თანხმდებიან საგარანტიო ურთიერთობები დარეგულირდეს უნიფიცირებული წესებით 758, ბანკი ვალდებულია ხუთი საბანკო დღის ვადაში შეამოწმოს წარდგენილი მოთხოვნა და განაცხადოს პასუხი, წინააღმდეგ შემთხვევაში, იგი ვალდებული იქნება გადაიხადოს საგარანტიო თანხა.

¹⁵ ICC Унифицированные Правила для Гарантий по Требованию. Включая типовые формы. Редакция 2010 года. Публикация ICC №758. Международная Торговая Палата. Всемирная организация бизнеса. Введение. Джордж Аффаки. Страница, 12.

მუხლი 887. გარანტის უარი ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე

1. გარანტმა უარი უნდა უთხრას ბენეფიციარს მისი მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე, თუ ეს მოთხოვნა ან თანდართული დოკუმენტები არ შეესაბამება გარანტიის პირობებს, ანდა ისინი წარედგინა გარანტს გარანტიით განსაზღვრული ვადის დამთავრების შემდეგ. გარანტმა დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს ბენეფიციარს მისი მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის შესახებ.

2. თუ ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილებამდე გარანტისათვის ცნობილი გახდა, რომ საბანკო გარანტიით უზრუნველყოფილი ძირითადი ვალდებულება შესაბამის ნაწილში მთლიანად უკვე შესრულებულია, შეწყდა სხვა საფუძვლებით ან ბათილია, მან დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს ამის შესახებ ბენეფიციარსა და პრინციპალს. გარანტის მიერ ასეთი შეტყობინების შემდეგ მიღებული ბენეფიციარის ხელმოწერა მოთხოვნა ექვემდებარება გარანტის მიერ დაკმაყოფილებას.

I. ნორმის მიზანი

ნორმის მიზანია საგარანტიო პროცესის ფინალური ეტაპის ისეთი ასპექტების რეგლამენტაცია, როგორიცაა გარანტის მიერ მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა და განმეორებითი მოთხოვნის სამართლებრივი შედეგები.

II. გარანტის უარი ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე

887 I ადგენს თანხის გადახდის შესახებ ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის ძირითად საფუძვლებს. გარანტი ვალდებულია ბენეფიციარის მოთხოვნის მიღებისას შეუდგეს მის ანალიზს და შემოწმებას.¹ ამის შემდეგ ის იხდის თანხას ან უარს აცხადებს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე. შემოწმების შემდეგ გარანტმა დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს ბენეფიციარს მისი მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის შესახებ, რომელშიც დეტალურად უნდა იქნეს აღწერილი ის არგუმენტები, რატომ არ მიიჩნია გარანტმა მოთხოვნა სათანადოდ.²

1. მოთხოვნის ან თანდართული დოკუმენტების შეუსაბამობა გარანტიის პირობებთან

გარანტისათვის ბენეფიციარის მიერ მოთხოვნის წარდგენის დროს დაცული უნდა იქნეს ზუსტი შესაბამისობის პრინციპი, კერძოდ, ბენეფიციარის მოთხოვნა და მასზე დართული მტკიცებულებები ზუსტად უნდა შეესაბამებოდეს საბანკო გარანტიის პირობებს. ეს პრინციპი განმტკიცებულია 885-ე მუხლში და მისი დარღვევა თანხის გადახდაზე უარის თქმის საფუძველია.³ ამ პრინციპის დაცვა

¹ *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისთვის), 2014, გვ. 583.

² მოთხოვნის შემოწმების და პასუხის გაცემის ვადაზე დაწვრილებით იხ.: 886 მუხლის კომენტარი, ველი 7, 8.

³ იხ.: 885 მუხლის კომენტარი, ველი 2,3.

ბენეფიციარის უმთავრესი ვალდებულებაა.⁴ 885-ე მუხლი ავსებს 887-ე მუხლის დანაწესს მოთხოვნისა და თანდართული დოკუმენტების გარანტიის პირობებთან შესაბამისობის შესახებ.⁵ ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძვლები სწორედ ამ ნორმების ერთობლივი ანალიზის შედეგად ყალიბდება.

2. გარანტიის მოქმედების ვადის ამოწურვა

- 4 მოთხოვნის ბენეფიციართან წარდგენა უნდა მოხდეს გარანტიის ვადის გასვლამდე. გარანტიის ვადის გასვლა გულისხმობს გარანტიის მოქმედების ვადის ამოწურვის კალენდარული თარიღის ან იმ მოვლენის დადგომას, რასაც გარანტია უკავშირებს ვადის გასვლას.⁶ ხოლო თუ გარანტიაში ორივეა მითითებული, რომელიც უფრო ადრე დგება (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.2). საბანკო გარანტია, რომლის შეწყვეტის პირობად რაიმე მოვლენაა მითითებული, წარმოადგენს გაუქმების პირობით დადებულ გარიგებას (97). ამდენად, მხარეები თავისუფალი არიან საბანკო გარანტიის მოქმედების ვადის განსაზღვრის წესში, რაც შეიძლება დამოკიდებული იყოს როგორც კალენდარულ თარიღზე, რაიმე პირობაზე, რაიმე მოვლენის დადგომაზე, ასევე რაიმე მოქმედების შესრულებაზე.⁷ მოვლენა, რომელიც განსაზღვრავს ვადის ამოწურვას, შესაძლებელია იწვევდეს ვადის ამოწურვას დაუყოვნებლივ ან მისი დადგომიდან დროის გარკვეულ პერიოდში. მისი დადგომა შეიძლება დადასტურდეს გარანტისათვის გარანტიაში მითითებული შესაბამისი დოკუმენტის წარდგენით ან თუ ასეთი დოკუმენტი გარანტიაში მითითებული არ არის, გარანტის საკუთარი ჩანაწერებით (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.2). შესაბამისად, ბენეფიციარის მოთხოვნა გარანტს უნდა წარედგინოს საბანკო გარანტიაში მითითებული დროის გასვლამდე ან მოვლენის დადგომამდე (მაგალითად, საბანკო გარანტიის ვადა შეიძლება დაუკავშირდეს შენობის მშენებლობის დასრულების პირობას, რაც ძირითადი ხელშეკრულების საგანია).
- 5 შესაძლებელია, მოთხოვნის წარდგენა და დოკუმენტაციის გარანტისათვის მიწოდება სხვადასხვა დროს მოხდეს. ასეთ შემთხვევაში მოთხოვნაში უნდა მითითდეს, რომ მისი დასრულება/სრულყოფა მოხდება მოგვიანებით. ასეთ დროს იგი უნდა დასრულდეს საგარანტიო ვადის გასვლამდე (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.14, b).
- 6 საბანკო გარანტიის მოქმედების ვადა არ არის დამოკიდებული ძირითადი ვალდებულების ვადაზე. იგი შეიძლება იყოს უფრო მეტი ან უფრო ნაკლები უზრუნველყოფილი ვალდებულების მოქმედების ვადაზე, ან იყოს ამ ვადის

⁴ ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი, 2018, გვ.80-91.

⁵ იხ.: სუსგ საქმეზე Nას-781-996-08, 17 მარტი 2009წ..

⁶ იხ.: 885 მუხლის კომენტარი, ველი 9,10.

⁷ იხ.: სუსგ საქმეზე Nას-562-871-09, 20 ოქტომბერი, 2009 წ..

შესაბამისი.⁸ შესაძლებელია, გარანტიის მოქმედების ვადა განსაზღვროს ჩანაწერით „თანხის სრულად გადახდის დროით,“ რაც ნიშნავს, რომ ძირითადი ხელშეკრულების ვადის გასვლის მიუხედავად გარანტმა უნდა შეასრულოს ნაკისრი ვალდებულება, „თუკი თანხა სრულად არ არის გადახდილი“.⁹

განმარტების საგანია რა იგულისხმება მოთხოვნის წარდგენაში, რადგან ბენეფიციარის მოთხოვნა უნდა წარედგინოს გარანტს გარანტიით განსაზღვრული იმ ვადის დამთავრებამდე, რა ვადითაც იგი გაიცა. გარანტიის მოქმედების თარიღის შემდგომ ბენეფიციარის მოთხოვნა უვარგისი ხდება.¹⁰ საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ ერთ-ერთ საქმეზე განმარტა, რომ კანონმდებელი ბენეფიციარის მიერ მოთხოვნის წარდგენისას ნების ნამდვილობას უკავშირებს ობიექტურ ფაქტორს - გარანტის წინაშე მის გამოვლენას ხელშეკრულებით განსაზღვრული ვადის დაცვით, ანუ ნების ნამდვილობა პირდაპირ კავშირშია ადრესატის მიერ მისი მიღების ობიექტურ შესაძლებლობასთან. ასეთ ვითარებაში ურთიერთობის მარეგულირებლად გვევლინება 51 I, რომლის თანახმად, ნების გამოვლენა, რომელიც მოითხოვს მეორე მხარის მიერ მის მიღებას, ნამდვილად ჩაითვლება იმ მომენტიდან, როცა იგი მეორე მხარეს მიუვა. განსახილველ შემთხვევაში, მართალია, ბენეფიციარმა ნება ხელშეკრულებით დადგენილ ვადაში გამოავლინა (ვადის უკანასკნელ დღეს), თუმცა ეს ნება ნამდვილად საბანკო გარანტიის მოქმედების ვადის გასვლის შემდეგ იქცა, მაშინ, როდესაც ობიექტურად მიუვიდა გარანტს.¹¹ საკასაციო სასამართლომ ვადის უკანასკნელ დღეს შეტყობინების ფოსტის მეშვეობით გაგზავნის რისკის მატარებლად მიიჩნია ნების გამომვლენი და არა ნების ადრესატი.¹²

სამოქალაქო კოდექსი არ ადგენს ისეთი შემთხვევის რეგლამენტაციას, როცა გარანტიით არ არის განსაზღვრული მისი მოქმედების ვადა (კალენდარული თარიღი ან მოვლენა, რომლის დადგომასაც უკავშირდება ვადის ამოწურვა). იმის მხედველობაში მიღებით, რომ კოდექსი მოთხოვნის ვადის ამოწურვის შემდეგ წარდგენას მიიჩნევს მის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძვლად, გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ვადა საბანკო გარანტიის არსებითი პირობაა.¹³

ამასთან, ვადის მიუთითებლობის შემთხვევები დარეგულირებულია უნიფიცირებული წესებით 758. კერძოდ, თუ გარანტიაში და კონტრ-გარანტიაში არ არის მითითებული არც ვადის ამოწურვის თარიღი, არც მოვლენა, რომელიც განსაზღვრავს ვადის გასვლას, გარანტიის მოქმედება წყდება მისი გაცემის თარიღიდან სამი წლის გასვლის შემდეგ, ხოლო კონტრ-

⁸ გაბისონია, საბანკო სამართალი, თბილისი 2012, გვ.252.

⁹ ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ. 218.

¹⁰ ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ. 217-219; ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი, 2018, გვ.120.

¹¹ იხ.: სუსგ საქმეზე №ს-1595-1498-2012, 1 ნოემბერი, 2013 წელი; ასევე იხ.: სუსგ საქმეზე №ს-367-348-2015, 15 მაისი, 2017 წელი.

¹² იხ.: სუსგ საქმეზე №ს-1595-1498-2012, 1 ნოემბერი, 2013 წელი.

¹³ ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი, 2018, გვ.119, 124; Kelly –Louw M., Selective legal Aspects of demand Bank Guarantee, 2008, page 94.

გარანტიის მოქმედება - გარანტიის ვადის გასვლიდან 30 კალენდარული დღის გასვლის შემდეგ (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.25 c). აღნიშნული სამწლიანი ვადა წარმოადგენს გარანტიაში მითითებული ვადის ფუნქციურ ექვივალენტს.¹⁴ ასეთმა რეგულირებამ შეამცირა ე.წ. „უვადო“ გარანტიების გამოყენების ფარგლები.¹⁵

- 10 თუ გარანტიის მოქმედების ვადის გასვლა ემთხვევა მოთხოვნის წარდგენის ადგილას არასამუშაო დღეს, მაშინ ვადის ამოწურვის დღედ ითვლება იმავე ადგილას მომდევნო პირველი სამუშაო დღე (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.25 d). ეს ჩანაწერი ეხება ორივე შემთხვევას: როცა გარანტიაში მითითებულია ვადა, ან როცა გარანტიაში ასეთი ჩანაწერის არარსებობის გამო ვადა იწურება მისი გაცემიდან სამი წლის შემდეგ.¹⁶

III. დაუძლეველი ძალა, როგორც მოთხოვნის წარდგენის ვადის დენის გაგრძელების საფუძველი

- 11 საბანკო გარანტიის მარეგულირებელი სამოქალაქო კოდექსის ნორმები არ შეიცავს დაუძლეველი ძალის არსებობის დროს მოთხოვნის წარდგენის ვადის გაგრძელების საკითხის სპეციალურ რეგლამენტაციას. ამასთან, ეს საკითხი დეტალურადაა მოწესრიგებული უნიფიცირებული წესებით 758, რომელიც გამოირჩევა მეტად დაბალანსებული რეგულაციებით. მან აღმოფხვრა ის უსამართლობა, როგორიც იყო ბენეფიციარის მიერ საგარანტიო თანხის მიღების უფლების დაკარგვა ფორს-მაჟორული გარემოებების დროს, როცა გარანტიის მოქმედების ვადის ამოწურვა ემთხვეოდა გარანტის ბიზნესის შეჩერებას.¹⁷ უნიფიცირებული წესები 758 საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის გარანტისათვის წარდგენის ვადის გაშვებას საპატიოდ მიიჩნევს, თუ ეს გამოწვეულია დაუძლეველი ძალით. ამ წესების მიხედვით, დაუძლეველი ძალა ნიშნავს სტიქიურ უბედურებებს, ამბოხებებს, სახალხო მღელვარებებს, აჯანყებებს, ომებს, ტერორისტულ აქტებს, ან ნებისმიერ სხვა გარემოებას, რაც სცილდება გარანტის ან კონტრ-გარანტის კონტროლის ფარგლებს და რომელიც ხელს უშლის მათ ამ წესებით რეგულირებული მოქმედებების განხორციელებაში (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.26 a).

- 12 თუ გარანტიის ვადის გასვლა ემთხვევა ისეთ დროს, როცა მოთხოვნის წარდგენას ან გადახდას ხელს უშლის დაუძლეველი ძალა, ყოველი გარანტია და კონტრ-გარანტია გრძელდება 30 კალენდარული დღით იმ თარიღიდან,

¹⁴ *Affaki, Goode*, Guides to ICC uniform Rules for demand Guarantees URDG 758, page 508.

¹⁵ ICC Унифицированные Правила для Гарантий по Требованию. Включая типовые формы. Редакция 2010 года. Публикация ICC №758. Международная Торговая Палата. Всемирная организация бизнеса. Введение. Джордж Аффаки. Страница, 13.

¹⁶ *Affaki, Goode*, Guides to ICC uniform Rules for demand Guarantees URDG 758, page 508.

¹⁷ ICC Унифицированные Правила для Гарантий по Требованию. Включая типовые формы. Редакция 2010 года. Публикация ICC №758. Международная Торговая Палата. Всемирная организация бизнеса. Введение. Джордж Аффаки. Страница, 12.

რომელშიც ისინი უნდა ამოწურულიყო (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.26 b). ასეთ შემთხვევაში აუცილებელია გარანტიის ან კონტრ-გარანტიის სწრაფი და დროული ინფორმირება. წარდგენილი მოთხოვნის და მტკიცებულებების შემოწმების ვადებს რაც შეეხება, ისინი ჩერდება გარანტიის საქმიანობის აღდგენამდე. ასევე, სათანადო მოთხოვნა, რომელიც გარანტს წარედგინა დაუძლეველი ძალის დადგომამდე, მაგრამ არ იქნა ანაზღაურებული ასეთი გარემოების დადგომის გამო, ანაზღაურებული უნდა იქნეს დაუძლეველი ძალის მოქმედების დასრულებისთანავე, მაშინაც კი, თუ ამ დროისათვის ამოწურულია გარანტიის მოქმედების ვადა.

IV. მოთხოვნის ჩაბარება უფლებამოსილი პირისთვის

მოთხოვნის წარდგენა უნდა მოხდეს გარანტიის გაცემის ადგილას ან გარანტიაში მითითებულ ნებისმიერ სხვა ადგილას (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.14, a). შესაძლებელია, გარანტიის ტექსტში იყოს მითითება მოთხოვნის ჩაბარებაზე უფლებამოსილი პირისა და ჩაბარების წესის შესახებ, ასეთის არარსებობის შემთხვევაში მოთხოვნა უნდა ჩაბარდეს უფლებამოსილ პირს. გარანტი იურიდიული პირია და მისი ადგილსამყოფელია მისი ადმინისტრაციის მდებარეობის ადგილი (26 I). მეწარმე სუბიექტი რეგისტრირდება მის მიერ განცხადებული მისამართის მიხედვით. დაინტერესებულმა პირმა იურიდიულ მისამართად უნდა მიუთითოს საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით განსაზღვრული მისამართი, რომელზედაც შესაძლებელი იქნება წერილობითი შეტყობინების (კორესპონდენციის) გაგზავნა. რეგისტრირებულ მისამართზე გაგზავნის შემდეგ წერილობითი შეტყობინება (კორესპონდენცია) ითვლება ოფიციალურად გაგზავნილ შეტყობინებად (კორესპონდენციად).¹⁸ რაც შეეხება მოთხოვნის ჩაბარების წესზე შეთანხმებას, მაგალითად, შეიძლება შეთანხმება კონკრეტულად რომელიმე ფილიალში ჩაბარებაზე, ან შეიძლება გამოირიცხოს მისი ჩაბარება ელექტრონული ფოსტის მეშვეობით.

არაუფლებამოსილი პირისთვის მოთხოვნის ჩაბარება არ ითვლება მოთხოვნის ჩაბარებად.¹⁹ ყოველ საქმეში ინდივიდუალურად უნდა შეფასდეს ჩაბარების საკითხი და მოთხოვნის ჩამბარებელი პირის უფლებამოსილება. მაგალითად, ერთ-ერთ საქმეში, როცა მოთხოვნა ჩაბარებული ჰქონდა ექიმს, სასამართლომ არ მიიჩნია დადასტურებულად, რომ ექიმი დასაქმებული იყო გარანტ სადაზღვევო კომპანიაში და მას სამსახურებრივად ევალებოდა ამგვარ კორესპონდენციაზე სათანადო რეაგირების განხორციელება.²⁰

¹⁸ საქართველოს კანონი მეწარმეთა შესახებ, მუხ. 4.4.

¹⁹ ლიპარტია, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი, 2018, გვ.127-130.

²⁰ იხ.: სუსგ საქმეზე Nას-1082-1019-2015, 14 ივნისი, 2016წ..

V. განმეორებითი მოთხოვნა

15

თუ მოთხოვნის შემოწმების შედეგად მის დაკმაყოფილებამდე გარანტიისათვის ცნობილი გახდა, რომ საბანკო გარანტიით უზრუნველყოფილი ძირითადი ვალდებულება შესაბამის ნაწილში მთლიანად უკვე შესრულებულია, შეწყდა სხვა საფუძვლებით ან ბათილია, მან დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს ამის შესახებ ბენეფიციარსა და პრინციპალს (887 II პირველი წინადადება). აღნიშნული ნორმა ხაზს უსვამს გარანტიის დამოუკიდებელ ბუნებას.²¹

გარანტს უფლება არა აქვს 885 და 887 I მითითებულის გარდა სხვა საფუძვლით განაცხადოს უარი ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე.²² თავდებობისაგან განსხვავებით, 887 II ჩამოთვლილი გარემოებები არ ათავისუფლებს გარანტს გადახდის ვალდებულებისაგან, რაც იმაში გამოიხატება, რომ გარანტის მიერ ასეთი შეტყობინების შემდეგ მიღებული ბენეფიციარის ხელშეორე მოთხოვნა გარანტმა მაინც უნდა დააკმაყოფილოს.²³ ამ ნორმის არსებობას გარანტიის არააქცესორული ბუნებით ხსნიან,²⁴ ძირითადი ხელშეკრულების შეწყვეტა გარანტის ვალდებულებისაგან გათავისუფლების საფუძვლად არ განიხილება.²⁵ განმეორებითი მოთხოვნის დაკმაყოფილების შესახებ ჩანაწერი ერთ-ერთი განმასხვავებელი ნიშანია, რაც მას გამოარჩევს ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის სხვა საშუალებებისაგან.²⁶

16

ხელშეორე მოთხოვნის დაკმაყოფილება ისეთ შემთხვევაში, როცა პრინციპალს ვალდებულება შესრულებული აქვს, ქმნის ე.წ. „ორმაგი შესრულების“ წინაპირობას.²⁷ ბენეფიციარის განმეორებითი მოთხოვნა ზედმეტი ტვირთი არ უნდა იყოს არც გარანტისთვის და არც პრინციპალისთვის.²⁸ სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილენი ვალდებულნი არიან კეთილსინდისიერად განახორციელონ თავიანთი უფლებები და მოვალეობანი (8 III). **ბენეფიციარი უნდა მოქმედებდეს კეთილსინდისიერად.** ამასთან, გარანტმა მაინც უნდა გადაამოწმოს, ხომ არ არის ბენეფიციარის მიერ თანხის მოთხოვნა **უფლების ბოროტად გამოყენება.**²⁹ უფლების ბოროტად გამოყენების აკრძალვის მიზანს სამოქალაქო კოდექსი აღწევს, ერთი მხრივ, იმპერატიული ნორმების დაწესებით, რომლებიც ბათილად მიიჩნევენ უფლების ბოროტად გამოყენებას, ხოლო მეორე მხრივ, შიკანას აკრძალვით.³⁰ 115-ე მუხლით განსაზღვრულია ზოგადი აკრძალვა

²¹ დაწვრილებით იხ.: 881 მუხლის კომენტარი; *ჭიპაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.134.

²² იხ.: სუსგ საქმეზე №ს-1038-999-2016, 01 თებერვალი, 2017 წელი.

²³ *ჭანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ. 226.

²⁴ *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისთვის), 2014, გვ. 584; ასევე იხ.: სუსგ საქმეზე №ს-1038-999-2016, 01 თებერვალი, 2017 წელი.

²⁵ იხ.: სუსგ საქმეზე №ს-781-996-08, 17 მარტი, 2009წ..

²⁶ იხ.: სუსგ №ს-161-151-2015, 04 მაისი, 2015წ.; სუსგ №ს-492-460-2017, 01 ივნისი, 2017 წელი; სუსგ №ს-749-709-2015, 25 სექტემბერი, 2015წ..

²⁷ *ჭიპაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.156.

²⁸ *შენგელია*, სკ-ის კომენტარი, წიგნი IV, ტ. II, მუხლი 887, გვ.225.

²⁹ *ჭანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ. 225.

³⁰ დაწვრილებით იხ.: მე-10 მუხლის კომენტარი, ველი 20,21.

იმ შემთხვევებისათვის, როდესაც უფლების ბოროტად გამოყენების კონკრეტული შემთხვევა სპეციალური იმპერატიული ნორმებით არ არის გათვალისწინებული.³¹ სამოქალაქო უფლება უნდა განხორციელდეს მართლზომიერად. დაუშვებელია უფლების გამოყენება მართლმართლ იმ მიზნით, რომ ზიანი მიაღწეს სხვას. გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ბენეფიციარის მიერ გარანტიისგან გადახდის მოთხოვნა მაშინ, როდესაც პრინციპალის მიერ ძირითადი ვალდებულება უკვე შესრულებულია, განხილულ უნდა იქნეს როგორც უფლების ბოროტად გამოყენება.³²

საერთაშორისო პრაქტიკაში არამართლზომიერი მოთხოვნა საბანკო გარანტიის აღიარებული გამონაკლისია. არამართლზომიერი მოთხოვნა სხვადასხვანაირად განიმარტება, თუმცა ძირითადად დაკავშირებულია ბენეფიციარის არაკეთილსინდისიერებასთან. დამოუკიდებელი გარანტიებისა და აკრედიტივების შესახებ გაეროს კონვენციის³³ მე-19 მუხლის პირველი პუნქტი ადგენს გადახდაზე უარის საგამონაკლისო შემთხვევებს. როდესაც სავსებით ნათელია, რომ: a) რომელიმე დოკუმენტი არაა ნამდვილი ან გაყალბებულია; b) ანაზღაურებაზე უარის თქმა მართებულია მოთხოვნაში ან დოკუმენტაციაში მითითებული საფუძვლით; c) ვალდებულების სახიდან და მიზნიდან გამომდინარე, მოთხოვნას არა აქვს საკმარისი საფუძველი, - გარანტი კი მოქმედებდა კეთილსინდისიერად, უფლება აქვს შეაჩეროს გადახდა. ამავე მუხლის მე-2 პუნქტით, მოთხოვნას მაშინ არა აქვს საკმარისი საფუძველი, როცა: a) უდავოა, რომ ხელშეკრულებით განსაზღვრული ვითარება ან რისკი, რა შემთხვევაშიც გარანტიამ უნდა უზრუნველყოს ბენეფიციარი, არ დამდგარა; b) პრინციპალის ძირითადი ვალდებულება ბათილად არის ცნობილი სასამართლოს ან არბიტრაჟის მიერ, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა გარანტია ამ რისკისგან ბენეფიციარის დაცვას ემსახურება; c) უდავოა, რომ ძირითადი ვალდებულება შესრულდა ბენეფიციარისათვის მისაღები სახით; d) ძირითადი ვალდებულების შესრულებას ხელი შეუშალა პრინციპალს განზრახ არამართლზომიერმა ქცევამ; e) კონტრ-გარანტიის მოთხოვნის წარდგენისას კონტრ-გარანტიის ბენეფიციარმა, მოქმედებდა რა როგორც ვალდებულების გარანტი/ემიტენტი, არაკეთილსინდისიერად განახორციელა გადახდა.³⁴

887 II არ ეხება და ვერ გახდება ბენეფიციარის ხელმეორე მოთხოვნის დაკმაყოფილების საფუძველი მაშინ, როცა გარანტიის მოქმედების ვადა ამოწურულია. საბანკო გარანტიის შეწყვეტის შემდეგ მისთვის წარდგენილი

³¹ დაწვრილებით იხ.: 115-ე მუხლის კომენტარი, ველი 3.

³² *გაბისონია*, საბანკო სამართალი, თბილისი 2012, გვ.251; *ლიპარტია*, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი, 2018, გვ.145, 146.

³³ UNITED NATIONS CONVENTION ON INDEPENDENT GUARANTEES AND STAND-BY LETTERS OF CREDIT/ <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/payments/guarantees/guarantees.pdf>. კონვენცია არეგულირებს დამოუკიდებელ გარანტიებთან და რეზერვულ აკრედიტივებთან დაკავშირებულ ურთიერთობებს: როცა გარანტის ადგილსამყოფელი კონვენციის წევრი ქვეყანაა; როდესაც ურთიერთობის მიმართ გამოსაყენებელი სამართალი ხელშეკრულებით ქვეყნის კერძო სამართალია. საქართველოს მხრიდან კონვენციის რატიფიცირება არ მომხდარა.

³⁴ არამართლზომიერ მოთხოვნასთან დაკავშირებით იხ.: *ლიპარტია*, საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის მართვა და სამართლებრივი შედეგები, დისერტაცია, თბილისი, 2018, გვ.180-182; ასევე: თბილისის სააპელაციო სასამართლოს განჩინება საქმეზე №28/4563-2016, 20.01.2017წ..

მოთხოვნა, მიუხედავად იმისა, ეს იქნება პირველი თუ ხელმეორე მოთხოვნა, არ უნდა დაკმაყოფილდეს.³⁵

³⁵ იხ.: სუსგ საქმეზე Nას-562-871-09, 20 ოქტომბერი, 2009წ..

მუხლი 888. გარანტის ვალდებულების ფარგლები

საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული გარანტის ვალდებულება ბენეფიციარის მიმართ შემოიფარგლება იმ თანხის გადახდით, რომელზედაც გაიცა გარანტია.

I. ნორმის მიზანი. გარანტის ვალდებულების ფარგლები

ნორმის მიზანია გარანტის ვალდებულების ფარგლების განსაზღვრა. საბანკო გარანტიის გაცემის დროს კონკრეტულად განისაზღვრება ის თანხა, რომლის ფარგლებშიც კისრულობს გარანტი გადახდის ვალდებულებას. გარანტიაში მითითებული თანხა შესაძლოა არ ემთხვეოდეს ძირითად ხელშეკრულებაში აღნიშნულ თანხას.¹ საბოლოო ჯამში, შესაძლებელია, პრინციპალის ვალდებულება ბენეფიციარის წინაშე აღემატებოდეს გარანტიის თანხას, მაგრამ საბანკო გარანტია წარმოადგენს მხოლოდ იმ ვალდებულების უზრუნველყოფის საშუალებას, რომლის შესრულების უზრუნველსაყოფადაც მოხდა მისი გაცემა.²

II. ცვლილება საგარანტიო თანხაში

სამოქალაქო კოდექსი არ შეიცავს საგარანტიო თანხის ოდენობის ცვლილების რეგლამენტაციას. უნიფიცირებული წესები 758³, კერძოდ კი მისი მე-13 მუხლი, ადგენს გარანტიის თანხის შეცვლის წესს: გარანტია შეიძლება ითვალისწინებდეს გარანტიის თანხის შემცირებას ან გაზრდას განსაზღვრული თარიღის ან მოვლენის დადგომისას, რაც გარანტიის პირობების შესაბამისად იწვევს გარანტიის თანხის შეცვლას. ამდენად, მხარეები უფლებამოსილნი არიან დისპოზიციური ნების შესაბამისად შეთანხმდნენ როგორც საგარანტიო თანხის შემცირებაზე, ისე გაზრდაზე. თუ თანხის ცვლილება უკავშირდება კონკრეტული თარიღის დადგომას, საკმარისია გარანტიაში ასეთი თარიღის მითითება. თუ ცვლილება უკავშირდება მოვლენის დადგომას, მოვლენა დამდგარად ითვლება მხოლოდ მაშინ: ა) როცა გარანტს წარედგინება გარანტიაში მითითებული დოკუმენტი მასზე, რომ აღნიშნული მოვლენა დადგა, ან ბ) თუ გარანტიაში ასეთი დოკუმენტი გათვალისწინებული არ არის, მაშინ ასეთი მოვლენის დადგომა შესაძლებელია განისაზღვროს გარანტის საკუთარი ჩანაწერებით ან გარანტიაში განსაზღვრული მაჩვენებლით (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ. 13 a, b).

გარანტის ვალდებულება მცირდება ნებისმიერი თანხით: რაც გადახდილია გარანტიით; რითიც შემცირდა საგარანტიო თანხა გარანტიაში მითითებული თარიღის ან გარანტიაში მითითებული მოვლენის დადგომისას; რაც მითითებულია ბენეფიციარის ხელმოწერილ დოკუმენტში გარანტის ვალდებულებისგან ნაწილობრივ განთავისუფლების შესახებ (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ. 25 a).

¹ გაბისონია, საბანკო სამართალი, თბილისი 2012, გვ.247.

² შენგელია, სკ-ის კომენტარი, წიგნი IV, ტ.II, მუხლი 888, გვ.225.

³ იხ.: 879-ე მუხლის კომენტარი, ველი 4-6.

საგარანტიო თანხის ამოწურვა, გარანტიის მოქმედების შეწყვეტის ერთ-ერთი საფუძველია.

მუხლი 889. გარანტის ვალდებულების შეწყვეტის საფუძვლები

1. გარანტის ვალდებულება ბენეფიციარის მიმართ წყდება:
 - ა. ბენეფიციარისათვის იმ თანხის გადახდით, რომელზედაც გაიცა გარანტია;
 - ბ. გარანტიაში განსაზღვრული იმ ვადის გასვლით, რომლითაც იგი გაიცა;
 - გ. ბენეფიციარის მიერ გარანტიიდან გამომდინარე თავის უფლებებზე უარის თქმისა და მათი გარანტისათვის დაბრუნებისას.
2. გარანტმა, რომლისთვისაც ცნობილი გახდა გარანტიის შეწყვეტის შესახებ, დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს ამის თაობაზე პრინციპალს.

I. ნორმის მიზანი

ნორმა განსაზღვრავს ბენეფიციარის წინაშე გარანტის ვალდებულების შეწყვეტის საფუძვლებს. ასევე აწესებს გარანტის ვალდებულებას, გარანტიის შეწყვეტის შეტყობისთანავე აცნობოს ამის თაობაზე პრინციპალს.

1

II. გარანტის ვალდებულების შეწყვეტის საფუძვლები

1. შესრულება

ერთ-ერთი საფუძველია შესრულება. ვალდებულებითი ურთიერთობა წყდება კრედიტორის სასარგებლოდ ვალდებულების შესრულებით (427). შესაბამისად, გარანტის მიერ ბენეფიციარისათვის იმ თანხის გადახდა, რაზეც გაიცა გარანტია (საგარანტიო თანხა), იწვევს გარანტის ვალდებულების შეწყვეტას (889 I ა).

2

გარანტი ბენეფიციარის წინაშე პასუხს აგებს, ერთი მხრივ, თავად გარანტიის პირობების, მეორე მხრივ, უნიფიცირებული წესების შესაბამისად, რომლებიც არ ეწინააღმდეგება გარანტიის პირობებს, საგარანტიო თანხის ფარგლებში (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.12).

2. ვადის ამოწურვა

გარანტიის ვადის გასვლა გულისხმობს გარანტიის მოქმედების ვადის ამოწურვის კალენდარული თარიღის ან იმ მოვლენის დადგომას, რასაც გარანტია უკავშირებს ვადის გასვლას.¹ ხოლო თუ გარანტიაში ორივეა მითითებული, რომელიც უფრო ადრე დგება (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.2). საბანკო გარანტია, რომლის შეწყვეტის პირობად რაიმე მოვლენაა მითითებული, წარმოადგენს გაუქმების პირობით დადებულ გარიგებას (97). ამდენად, მხარეები თავისუფალი არიან საბანკო გარანტიის მოქმედების ვადის განსაზღვრის წესში, რაც შეიძლება დამოკიდებული იყოს როგორც კალენდარულ თარიღზე, რაიმე პირობაზე, რაიმე მოვლენის დადგომაზე, ასევე რაიმე მოქმედების შესრულებაზე.² მოვლენა, რომელიც განსაზღვრავს ვადის ამოწურვას,

3

¹ დაწვრილებით იხ.: 885 მუხლის კომენტარი, ველი 9,10, ასევე 887 მუხლის კომენტარი, ველი 4-10.

² იხ.: სუსგ საქმეზე Nას-562-871-09, 20 ოქტომბერი, 2009 წ..

შესაძლებელია იწვევდეს ვადის ამოწურვას დაუყოვნებლივ ან მისი დადგომიდან დროის გარკვეული პერიოდში. მისი დადგომა შეიძლება დადასტურდეს გარანტიაში მითითებული შესაბამისი დოკუმენტის გარანტიისათვის წარდგენით ან თუ ასეთი დოკუმენტი გარანტიაში მითითებული არ არის, - გარანტის საკუთარი ჩანაწერებით (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.2).

თუ გარანტიის მოქმედების ვადის გასვლა ემთხვევა მოთხოვნის წარდგენის ადგილას არასამუშაო დღეს, მაშინ ვადის ამოწურვის დღედ ითვლება იმავე ადგილას მომდევნო პირველი სამუშაო დღე (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ. 25 d).

მნიშვნელოვანია განისაზღვროს: ძირითადი ხელშეკრულების (ანუ ხელშეკრულების, რომლიდან გამომდინარე მოთხოვნის უფლებაც არის უზრუნველყოფილი საბანკო გარანტიით) ვადის გაგრძელება იწვევს თუ არა საბანკო გარანტიის ვადის ცვლილებას. ეს საკითხი უკავშირდება გარანტიის დამოუკიდებელ ბუნებას. საბანკო გარანტიით გათვალისწინებული გარანტის ვალდებულება ბენეფიციარის წინაშე მათ შორის ურთიერთობისას არ არის დამოკიდებული იმ ძირითად ვალდებულებაზე, რომლის შესრულების უზრუნველსაყოფადაც არის ის გაცემული, მაშინაც კი, როცა გარანტია შეიცავს მითითებას ამ ვალდებულებაზე (881). შესაბამისად, ძირითადი ხელშეკრულების მოქმედების გახანგრძლივება ავტომატურად არ იწვევს გარანტიის მოქმედების ვადის გაგრძელებას, თუკი ვადის გაგრძელების შესახებ გარანტთან ცალკე არ არის შეთანხმება მიღწეული, თუნდაც გარანტია გაცემული იყოს ხელშეკრულების მოქმედების ვადით. ერთ-ერთ საჩმეზე, მართალია, საბანკო გარანტია გაცემული იყო ხელშეკრულების მოქმედების ვადით, მაგრამ ეს ვადა გარანტიისათვის ხელშეკრულების თავდაპირველი (ვადის გაგრძელებამდე არსებული) პირობით იყო ცნობილი და მისთვის ხელმიუწვდომელი იყო ინფორმაცია ვადის გაგრძელების თაობაზე, ამიტომ ახალი ვადით გარანტიის გაგრძელება გარანტის ნებისა და მისი თანხმობის გარეშე დაუშვებლად იქნა მიჩნეული.³ საბანკო გარანტიისათვის, ისევე როგორც ყველა ხელშეკრულების დადებულად მიჩნევისათვის, აუცილებელია მხარეთა შეთანხმება ხელშეკრულების არსებით პირობებზე (327), რომლებიც შეიძლება განისაზღვროს მხარეთა შეთანხმებით ან კანონით. სასამართლომ მიიჩნია, რომ მხარეებმა გამოხატეს ნება გარანტიის განსაზღვრული ვადით მოქმედებაზე და ამ პირობის შეცვლა არ შეიძლება დამოკიდებული ყოფილიყო სხვა რაიმე გარეგან ფაქტორზე, რადგან საბანკო გარანტიის გაცემა - გარიგების დადება გარკვეული პირობებით - მხოლოდ გარანტის ნამდვილ ნებაზეა დამოკიდებული.⁴ შესაბამისად, მოთხოვნის წარდგენა ბენეფიციარს შეუძლია მხოლოდ გარანტიის მოქმედების ვადაში.

გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ძირითადი ვალდებულების (ხელშეკრულების) შესრულება სწორედ ისეთ მოვლენებს განეკუთვნება, რომლებიც ლოგიკურად შეიძლება დადასტურებულ იქნეს კრედიტორის, ანუ ბენეფიციარის მიერ, ან/და შესაბამისი დოკუმენტის წარმოდგენით.⁵ იმ შემთხვევაში, თუ გარანტიის მოქმედების

³ სუსგ საჩმეზე №ას-562-871-2009 , 20 ოქტომბერი, 2009 წ..

⁴ იხ.: იქვე.

⁵ *კიპაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.170; *ხოტენაშვილი*, „საბანკო (დამოუკიდებელ) გარანტიათა ზოგიერთი

ვადა განსაზღვრულია ძირითადი ხელშეკრულების შესრულებით, მნიშვნელოვანია გარანტიის ტექსტშივე მიეთითოს, თუ რომელი დოკუმენტის წარმოდგენით უნდა დადგინდეს ეს ფაქტი. ამას მოითხოვს საბანკო გარანტიების დოკუმენტურობის პრინციპი, რაც გამორიცხავს ბევრ გაუგებრობას, რომლებიც კონტრაქტის შესრულება-შესრულებლობის შესახებ პრინციპალსა და ბენეფიციარს შორის აზრთა სხვადასხვაობამ შეიძლება გამოიწვიოს.⁶

3. ბენეფიციარის მიერ გარანტიიდან გამომდინარე უფლებებზე უარის თქმა

გარანტიის შეწყვეტას იწვევს ბენეფიციარის მიერ გარანტიიდან გამომდინარე უფლებებზე უარის თქმა (889 I გ). ამასთან, ბენეფიციარმა თავისი ნება საგარანტიო ვალდებულების შეწყვეტის შესახებ წერილობით უნდა გამოხატოს.⁷ ასეთი უარის წერილობით თქმა მტკიცებულებით ფუნქციასაც ასრულებს და თავიდან გვარიდებს დავას ამ საკითხთან დაკავშირებით. თუ უარის თქმა წერილობით არ გაფორმებულა, გარანტის ვალდებულება შეწყვეტილად არ ჩაითვლება.⁸ ქვეპუნქტის ფორმულირებამ - ბენეფიციარის მიერ გარანტიიდან გამომდინარე თავის უფლებებზე უარის თქმა და მათი გარანტისათვის დაბრუნება - კერძოდ კი „და“ კავშირის მითითებამ, რაც ორი მოქმედების კუმულაციურად განხორციელებას უნდა გულისხმობდეს, გამოიწვია სხვადასხვაგვარი განმარტება. გამოთქმულია მოსაზრება, რომ „მათი გარანტისათვის დაბრუნებაში“ იგულისხმება საბანკო გარანტიის დედნის დაბრუნება.⁹ ამასთან, საბანკო გარანტიის დედნის უკან დაბრუნების საჭიროებაც არ იარსებებს, თუ ბენეფიციარი წერილობით გამოხატავს ნებას და უარს იტყვის გარანტიიდან გამომდინარე თავის უფლებებზე.¹⁰ გარანტიიდან გამომდინარე უფლებებზე უარის თქმა გარანტიის შეწყვეტის საკმარისი საფუძველია.

მიუხედავად იმისა, დაუბრუნდა თუ არა გარანტს გარანტიის დედანი, გარანტიის მოქმედების შეწყვეტას იწვევს: გარანტიის მოქმედების ვადის გასვლა; იმ თანხის ამოწურვა, რომელიც გარანტიის სახით შეიძლებოდა ყოფილიყო გაცემული; ან გარანტისათვის ბენეფიციარის მიერ ხელმოწერილი განცხადების წარდგენა, რომლითაც იგი უარს ამბობს გარანტის მიმართ თავის მოთხოვნაზე (ათავისუფლებს გარანტს ვალდებულებისაგან) (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.25 b).

საგულისხმოა, რომ 779-790 მუხლები არ ითვალისწინებს ისეთი საკითხის რეგლამენტაციას, როგორიცაა გარანტია მოქმედების ვადის მითითების გარეშე. სამოქალაქო კოდექსი ასევე არ შეიცავს იმპერატიულ დანაწესს, რომ საბანკო

საკითხი ეროვნული კანონმდებლობისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის მიხედვით“, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 6/2003-2/3, გვერდი 340-342.

⁶ *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.171.

⁷ *შენგელია*, სკ-ის კომენტარი, წიგნი IV, ტ. II, მუხლი 889, გვ.226.

⁸ *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისათვის), 2014, გვ. 589.

⁹ *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.119.

¹⁰ *ჭიკაშვილი*, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.119.

გარანტიაში ზუსტად განისაზღვროს მისი მოქმედების ვადა,¹¹ ამასთან, მოთხოვნის წარდგენას მკაცრად უკავშირებს გარანტიის მოქმედების ვადას (885 II, 887 I). რაც შეეხება უნიფიცირებულ წესებს, ის შეიცავს პირდაპირ რეკომენდაციას ყველა გარანტიაში მიეთითოს გარანტიის მოქმედების ვადის ამოწურვის მომენტი (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.8 გ), ასევე არეგულირებს შემთხვევებს, როცა გარანტია არ შეიცავს მითითებას არც ვადის ამოწურვის კონკრეტულ თარიღის და არც მოვლენის შესახებ, რომლის დადგომასაც დაუკავშირდება გარანტიის მოქმედების შეწყვეტა. ასეთი გარანტიის მოქმედება წყდება მისი გაცემიდან სამი წლის გასვლის შემდეგ, კონტრ-გარანტიის შემთხვევაში კი - 30 დღის ვადაში გარანტიის მოქმედების შეწყვეტიდან (უნიფიცირებული წესები 758, მუხ.25 c).

¹¹ სუსგ საქმეზე №ას-562-871-2009 , 20 ოქტომბერი, 2009 წელი.

მუხლი 890. რეგრესული ანაზღაურების მოთხოვნის უფლება

1. გარანტის უფლება, მოითხოვოს პრინციპალისაგან რეგრესის წესით იმ თანხის გადახდა, რომელიც აუნაზღაურდა ბენეფიციარს საბანკო გარანტიით, განისაზღვრება პრინციპალთან გარანტის იმ შეთანხმებით, რომლის შესასრულებლადაც გაიცა გარანტია.

2. გარანტს არა აქვს უფლება მოითხოვოს პრინციპალს იმ თანხის გადახდა, რომელიც აუნაზღაურდა ბენეფიციარს გარანტიის პირობების საწინააღმდეგოდ ან ბენეფიციარის მიმართ გარანტის ვალდებულების დარღვევის გამო, თუ პრინციპალთან გარანტის შეთანხმებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

I. ნორმის მიზანი

ნორმა ადგენს გარანტის მიერ პრინციპალის მიმართ რეგრესული ანაზღაურების მოთხოვნის უფლების წარმოშობის წინაპირობებს. 1

II. რეგრესული ანაზღაურების მოთხოვნის უფლების წარმოშობა

საბანკო გარანტიის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფუნქცია არის მისი საკრედიტო ფუნქცია. თუკი მოვალე ვერ უზრუნველყოფს ბენეფიციარის წინაშე ნაკისრი ვალდებულების შესრულებას, გარანტი გადახდის განხორციელებით ფაქტობრივად აძლევს კრედიტს მოვალეს, რომელიც მან უნდა დააბრუნოს.¹ ამდენად, გადახდილი საგარანტიო თანხის რეგრესი პრინციპალისაგან ეფუძნება ამ თანხით პრინციპალის დაკრედიტებას და კრედიტის დაბრუნებითობას. ამ საკრედიტო ვალდებულების დაფარვის ვადა, გადახდის წესი და საპროცენტო განაკვეთი ზოგიერთ შემთხვევაში პირდაპირ საბანკო გარანტიით მომსახურების ხელშეკრულებითაა დადგენილი, ზოგჯერ კი ცალკე იდება საკრედიტო ხელშეკრულება.² 2

მნიშვნელოვანია განისაზღვროს: რეგრესულ ანაზღაურებაზე გარანტის მოთხოვნის უფლება პრინციპალის მიმართ წარმოიშობა ბენეფიციარის დაკმაყოფილებისთანავე ავტომატურად, კანონის ძალით (ipso iure³), თუ მისი წარმოშობა დაკავშირებულია მხარეთა შეთანხმებაზე. 890 I ადგენს, რომ რეგრესული ანაზღაურების უფლების წარმოშობა დამოკიდებულია მხარეთა შეთანხმებაზე. კერძოდ, ეს საკითხი გათვალისწინებული უნდა იქნეს გარანტსა და 3

¹ ჭანტურია, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.227.

² ჭიკაშვილი, საბანკო გარანტია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო უნიფიცირებული წესების მიხედვით, დისერტაცია, თბილისი 2015, გვ.160.

³ ლათ. „ipso iure“, ქართ. „კანონის ძალით“ - ლათინური იურიდიული ტერმინოლოგია. ალექსიძე ლევან, გაგუა იამზე, დანელია მაია, კობახიძე ეკატერინე, რუხაძე ნინო. რედ.: გაგუა იამზე; რეცენზ.: ტონია ნანა, ბოსტოლანაშვილი დავით. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბაზაზე./ გამომცემლობა: მერიდიანი, 2015; ISBN 978-9942-25-036-1 (<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=38&t=12377>).

პრინციპალს შორის დადებული ხელშეკრულებით.⁴ როგორც წესი, გარანტი პრინციპალთან გაფორმებულ ხელშეკრულებაში პირდაპირ უთითებს, რომ ბენეფიციარის დაკმაყოფილების შემდეგ უფლებამოსილია პრინციპალს მოსთხოვოს გაწეული ხარჯების ანაზღაურება.

- 4 გარანტისათვის მთავარი რისკი იმაში მდგომარეობს, რომ პრინციპალი გადახდისუუნარო გახდება და გარანტის მიერ ბენეფიციარის დაკმაყოფილების შემდეგ რეგრესული ანაზღაურების მოთხოვნის დაკმაყოფილებას ვერ შეძლებს. პრაქტიკაში, როგორც წესი, ამ რისკების თავიდან აცილების მიზნით, საბანკო გარანტიის გაცემა სხვადასხვა უზრუნველყოფის საშუალების წარმოდგენაზე დამოკიდებული.⁵ სწორედ უზრუნველყოფის საშუალებათა ხარჯზე ცდილობს გარანტი პრინციპალის შესაძლო გადახდისუუნარობის უარყოფითი შედეგები შეამციროს და რეგრესული ანაზღაურების მოთხოვნა დაიკმაყოფილოს. პრინციპალი ვალდებულია დააკმაყოფილოს გარანტის მოთხოვნა და აუნაზღაუროს მას ის თანხები, რომლის გადახდაც გარანტიის პირობების შესაბამისად განხორციელდა. უკვე ამის შემდეგ კი, ყველა სადავო საკითხი წყდება პრინციპალსა და ბენეფიციარს შორის.⁶

III. გარანტიის პირობების საწინააღმდეგოდ ანაზღაურებული თანხის მოთხოვნის დაუშვებლობა

- 5 გარანტმა კეთილსინდისიერად, სათანადო გულისხმიერებით უნდა შეამოწმოს ბენეფიციარის მოთხოვნის მართლზომიერება და ისე გასცეს მასზე საგარანტიო თანხა. 890 II ართმევს გარანტს იმ თანხის რეგრესული ანაზღაურების მოთხოვნის უფლებას, რაც ბენეფიციარს გარანტიის პირობების შეუსაბამოდ გადაუხადა ან ზედმეტი ხარჯი გასწია გარანტიით ნაკისრი ვალდებულების დარღვევის გამო.

პრაქტიკაში შეიძლება წარმოიშვას სიტუაცია, როცა საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე ბენეფიციარის მოთხოვნის დაკმაყოფილების შემდეგ აღმოჩნდება, რომ ბენეფიციარი არ იყო უფლებამოსილი მოეთხოვა საბანკო გარანტიიდან გამომდინარე მოთხოვნის დაკმაყოფილება. მაგალითად, როცა გარანტი უხდის ბენეფიციარს გარანტიით გათვალისწინებულ თანხას, შემდეგ კი დგინდება, რომ ბენეფიციარის მოთხოვნა არ შეესაბამებოდა გარანტიის პირობებს.⁷ ამ შემთხვევაში იგულისხმება, რომ ბენეფიციარის მოთხოვნა საბანკო გარანტიიდან არ წარმოშობილა.⁸

სასამართლომ გარანტიის პირობების საწინააღმდეგოდ გადახდად შეაფასა შემთხვევა, როცა გაცემული იყო საავანსო გარანტია, რომელიც უზრუნველყოფდა პრინციპალის მიერ ავანსის არამიზნობრივ გამოყენებას, რასაც ადგილი სადავო

⁴ *შენგელია*, სკ-ის კომენტარი, წიგნი IV, ტ. II, მუხლი 890, გვ. 227.

⁵ *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისათვის), 2014, გვ. 569.

⁶ *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისათვის), 2014, გვ. 586, 587.

⁷ *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისათვის), 2014, გვ. 585.

⁸ *Schimansky/Bunte/Lwowski/Fischer*, Bankrecht-Handbuch, §121, Rn.240; *რობაქიძე*, სახელშეკრულებო სამართალი (სახელმძღვანელო სამართლის სკოლებისათვის), 2014, გვ. 585.

შემთხვევაში არ ჰქონდა (ავანსი გამოყენებულ იქნა მიზნობრივად). შესაბამისად, უარი ეთქვა გარანტიის რეგრესულ მოთხოვნას პრინციპალის მიმართ და იქვე განიმარტა, რომ რადგან, ფაქტობრივად, ბენეფიციარს მიღებული ჰქონდა შესრულება პრინციპალისაგან და საგარანტიო თანხა გარანტისაგან, ზანკს შეიძლება ჰქონოდა ბენეფიციარის მიმართ კონდიქციური მოთხოვნა.⁹

შეიძლება წარმოიშვას ისეთი სიტუაცია, როცა თანხის დაბრუნებას ითხოვს პრინციპალი.¹⁰ ერთ-ერთ საქმეზე საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ როცა ბენეფიციარის მოთხოვნა დაკმაყოფილებულია გარანტიის პირობების შესაბამისად (უზრუნველყოფილი ვალდებულება დაირღვა და საბანკო გარანტიის ნამდვილობა სადავო არაა), იურიდიულად გაუმართლებელია პრინციპალის მოთხოვნა ბენეფიციარის მიმართ, დააბრუნოს საბანკო გარანტიის საფუძველზე მიღებული შესრულება.¹¹

890 II დისპოზიციურია და მხარეებს უფლება აქვთ განსხვავებულად მოაწესრიგონ გარანტიის პირობების საწინააღმდეგოდ გადახდილი თანხის რეგრესული ანაზღაურების საკითხი.¹²

⁹ იხ.: სუსგ საქმეზე № ას-396-376-2015, 10 მარტი, 2016 წელი.

¹⁰ იხ.: სუსგ საქმეზე № ას-30-367-09, 23 ივლისი, 2009 წელი.

¹¹ იხ.: სუსგ საქმეზე №ას-1681-2018, 1 მარტი, 2019 წელი.

¹² *ჭანტურია*, კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი, 2012, გვ.228.